

SINAE A

B. I. T. B.
1417/1105
3768

2 7783

SINAEA

B. F. T. B.
no. 1417/10 51

SINAE A

ISTORIA SANTEI MONASTIRI

LUCRATA DUPRE

DOCUMENTELE VEKI SI NOU!

SI ADAUSA CU

TRADITIUNILE LOCALE RESPECTIVE

in zilele

Majestății Sale CAROL I, Regele României

și ale

Majestății Sale ELISABETA, Regina României.

Cu bine-cuvântarea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlachiei, Ecsarchii Iaturilor,
Loco-ținător al Căsuței Capadocii, Președinte al S-ului Sinodului, Primat al României, Cavaler al mai
multor ordine,

D. D. CALINIC MICLESCU

de

Arhimandritul Genadiu Enaciu.

BUCURESCI

14, TIPOGRAFIA STEFAN MIHAILESCU, STRADA COVACI, 14

1881

B. F. T. B.
Nr. 1417/1857

Maiestate!

Provedința divină a predestinată, ca o-ța mănăstire din România, Sinaea, să fie tot-de-una unu centru al vieței romănesci. Sichastrii religiunei creștine a Romănilor au sămănatu pre aceste locuri primele semințe ale culturii creștino-române. Charitatea creștină a fostu și este aici întronată, oferindū călătorului, încă din timpurile cele mai antice, siguranța și ospitalitatea cea mai întinsă. Cu plinirea timpurilor, Provedința divină a rezervatū pentru *Maiestățile Vostre* decretul supremū, ca o-ța mănăstire Sinaea să devină și unu centru de civilizațiune al poporului romănescu.

Lucrând istoria o-ței mănăstiri Sinaea și expunend fazele, prin care a trecutū acestū sântu stabilimentu. rogū eu cea mai profundă umilința

pre Maiestățile Văstre Regale, să-mi acordați Înalta
Voastră permisiune, ca să proaducă și să depună
această modestă lucrare la treptele tronului Aleșilor
Provedinței divine, rămânându pentru tot-de-una

Al Maiestăților Văstre

Cu cea mai profundă umilință prea
plecată și în totul supus servitoră,

Autorul.

PREFAȚĂ

Stabilimentele religioase ale Românilor, și în special satele Mănăstiri, au urmărit și au realizat tot-o-dată mai multe scopuri. Incepute tot-dé-una cu unu scopu religiosu, și servind ca focare ale moralității și ale instrucțiunei religioase creștine; adăpostind pro persoanele, care, din diferite împrejurări, se predau ascesei creștine; ele în acelasi timpu prezentau călătorului, fatigatu și supusu la atâtea necesități și pericole, ospitalitatea cea mai întinsă și cea mai frățească. În timpurile înse de lejiune și răsmirire¹⁾ asigurau, averea Românilor și viața persoanelor, neapabile de a purta arma apărării.

---

¹⁾ Vorbă slavonă de la бѣжать=a fugi. În special a fugi din'naintea ordelor barbarice, senu a armatelor inimice.— Răsmirită de la размириться=a se turbura, împrăștiu. În totu turburarea, senu împrăștiuarea poporulu în timpu de resbelu.

Mănăstirile, mai ales cele vechi, în Țara românească au fost situate astăzi-felul, ca să poată realiza cu plinitate scopul fundațiunei lor, și ele toate sînt puse la adăpostul unor fortărețe ale naturii.

Întîia fortăreță și cea mai sigură a Țării române sînt muntii Carpați. În evul mediu această fortăreță a conservat limba, datinele, portul și în genere viața românească, iar mai pro urmă mănăstirile din muntii Carpați au adăpostit totu, ce era mai iubit și mai scump inimei românești. Și în adevăr, mănăstirile Nîmful, Icoul, Agapia și hîr Varaticul, din districtul Nîmfului, presintă, pro lîngă nîsce locase de o pietate creștină mai înaltă, și locurile cele mai adăpostite și mai ferite de incursiunile barbarice și de armatele inimice. Aici, în mănăstirea Nîmfului, locuia în seculul al XV-lea sîchistrul Teoctist, cu care Domnitorul Moldovei, Ștefan cel mare, s'a consultat în timpul rezolului cu Albert, Regele Poloniei, și

care sikhastu a devenit^ă m^ăre în urmă Metropolit^ă al Moldovei. Tot în fortărețele N^ămfului, Elena D^ămnă, Mama lui Ștefan, și-a găsit^ă adăpostul său și a tot^ă, ce era m^ăre debilit^ă și m^ăre scump^ă inimii Moldovenilor. Venind^ă în jos prin munții Carpați, nu găsim^ă nou^ă m^ănăstirile românești din districtul Buxcului, construite în aceleși condițiuni, ca și m^ănăstirile din districtul N^ămfului? Dar Oltenia, prima și cea m^ăre veche cărare a românismului către văile fertile ale Dunării, ce aspect^ă ni prezintă ea cu multele, frumoasele și strategicele ei m^ănăstiri? Cozia este o fortăreță din cele m^ăre tari, pe carea Mircea a fundat^ă o, pentru ea să serv^ăască, ca foc^ăre de cultură, moralitate și naționalitate pentru Teodosi^ă și ca adăpost^ă Ter^ă în contra barbarilor din Bug^ă și a inamicilor despre Vest^ă. Bistrița ne-a conservat^ă și p^ănă astă^ădi cavernele ei cu uși de fier, care au servit^ă Ter^ă, ca ascun^ătoare pentru avu^ă și partea ei

cea debită. Insuși Tismăna, acestu aședementu al s-lui Nicodim, nu presinta ea pozițiunea cea mai tare pentru poporul, care se putea ascepta la atacuri din partea năvălitorilor? Da, mănăstirile Românilor cele din munți presintă pănă la una condițiunile de moralitatea creștină cea mai înaltă, și tot-o-dată ospitalitatea și adăpostul celu mai siguru societăței în timpurile de necesitate.

La alegerea loculu pentru construcțiunea mănăstirilor, Români au observatu aceste condițiuni și hiar pentru mănăstirile din locurile plane, din șesuri. Oare mănăstirea Caldărușenilor, restaurată de Matei Basarab pre o insulă, în mijlocul unor păduri seculare, nu presintă ea pentru monachul român unu punctu, propriu pentru ascasă, și pentru societate unu adăpostu destul de siguru? Insuși Matei Basarab, după mai multe lupte cu Vasilie Lupul, s' a retrasu în acestu asilu, și reorganizându-și armata, a eșitu din nou în contra rivalulu său. Hiar

mănăstirea Cernica, carea este cea mai apropiată de București, este fondată de chatmanul Cernica într'ună punctă adăpostită. Pădurile Cernikăi, pînă la începutul seculului curent, prezentau sîlbătăciunea cea mai înfiorătoare, iar insula, în carea este situată Biserica S-lui Nicolai, tot-o-dată și cea mai veche, devine inaccesibilă comunicațiunei, decît i-se rădică podurile și i-se nimicescă punțile, ce o unescă cu uscatul. Isolațiunea de societate erau prescripțiunile monachismului, și cu stabilimentele pentru asceta creștină, Românii uniau în veșime și idea, de a adăposti în timpuri grele cultura, averea și latura debilă a societății.

Iă arătăm în fine tot aici și scopul ultimariu al fondatorului mănăstirii Sinăa. Îpătarul Michai Cantacuzin, fondatorul, nu șicemă al mănăstirii Sinăa, dar al Bisericii celei vechi din mănăstirea Sinăa, se exprimă pre fașă în actul său de fundațiune: „Am zidit din temelie și am înălțat

unu obitgou, numindu-se Sinca, după asemănarea
 Sincei cet mări întui slava și lauda lui Dumnezeu
 și întru cinstea adormirii stăpânului nostru, Măcel
 sfântului Ște, pe apa Sincei la fustile sub munda
 Jucăciului. Unde mai înainte zidirei aceluia
 se afla sicăbătri acelu, la puștia acelu, și ne
 fustendă lui de tălăhau, de vreme ce pe acelu
 venim locușurile tălăhauilor mări oșelit din afre locuri
 acolo se era. Și zidirea acelu sicăbătri acelu,
 și ulou după dărgă, umbrire și limană de
 odihnă și de adăpostire, ca să se jertviescă
 Michelului lui Dumnezeu celui curat, acolo la acelu
 locu, unde fusese cutăut și locușul tălăhauilor mări
 înainte etc. Alce, din cele, ce ni spune Spătarul
 Michael Cantacuzin resușă, că mănăstirea Sinca
 a fostă fundată, ca și tot celelalte mănăstiri românești,
 cu scopul, de a servi, ca secare pentru marelă
 creștină, și după afirmăciunile fundatorului, la
 acelu mănăstire, se află și mări înainte de zidirea

ei sikhasti“ și el a xidit'o, ca să serviască „umbrie
 și limană de odihnă și de adăpostire celor ce se jertvesc
 Micului lui D-zeu.“ Și mănăstirea Sinaca, ca
 toate celelalte mănăstiri din Țară, a servit societății
 românești, cu asilă și ajutoare în timpuri de restriște.¹⁾
 Așa familia Racovițășcilor Smaranda, Dumitruke
 și Michaluke, într'ună zăpădită,²⁾ dată egumenului
 Justin, cea cum se exprimă și în această privință:
 „Incredințat-amă cu această adevărată carte a noastră,
 carea o damă la mână S. Pălo părintelui Justin,
 Arhimandritu și egumenu sfintei mănăstiri Sinaca,
 din plaiul Racheva, fiind întărită cu iscațurile și
 pecetelile noastre, precum săse scie, că aflându-ne noi
 bătănăriți cu toată familia noastră la Brașov,
 în diastimă³⁾ de doi ani de zile, și având mare

¹⁾ Vorba restriște este, duple opiniunea noastră, curat românească, și compusă din res=lucru, cu sensul de reală, în adevăr și tristă. În totul restriște înseamnă tristețe mare, generală.

²⁾ Vorbă slavonă dela za=pentru și pucati=ascrie. În totul înscrisă, contractă.

³⁾ Diastimă vorbă greacă dela dia=pentru și stați=stați. În totul aceea, ce se află în lungul a doi extremi; adică intervală, distanță.

stămintorare și lipsă pentru holtuclă, ne-am rugat de părintele Justin, ca să facă ori-ce mijlocă și să găsiască bani, ca să ne mai împrumuteze, precum și când ne aflam în București ne-a împrumutat.¹⁾ Iar Ieromonahul Iosaf, stărușul mănăstirii Sinăia, într-o petițiune, adresată Loco-șitorului de Metropolită, Neofit, îca cum reprezintă pre mănăstirea Sinăia din punctul de privire al ospitalității, față cu familia Racoviță: „Dar pe lângă aceste, mai în toți anii vină (Racovișăscii) la mitochul Hlobodia de lângă Cămpina, ce este kelariu¹⁾ al skitului cu totă calabalăcul²⁾ Dumnilor, cu arnăuși, cu ȝigani, cu vixiti, cu rînduși, și în silă și cu bătăi ni mănâncă toate strănsurile și adunăturile noastre, adecă feni, mălaiu, porumbu, grăunțe, pesce, fasule, legumi, vinuri, rakiuri, încă

¹⁾ Vorbă românească de la keie, și înseamnă întâi personă, ce conservă keile unei case și ale averei ei, apoi, cum e și aici, locul de conservată al bucatelor, care se află puse sub kei.

²⁾ Vorbă turcească și înseamnă bagaj.

și băi facii cu vinuri, și cu acestu tot-de-una
 sîntemii muritori de fîme, fiindu că altu locu, unde
 ase strînge cele trebuincioase pentru hrana noastră,
 nu avem, de cît la Slobozia, și de acolo pe
 caî le aducem sus, la mînaștea Ianaea." Prin
 urmare, și mînaștea Ianaea, vorbindu numai în
 trîsurî generice, reprezintă aceleși condițiuni de existență,
 și ea, ca toate stabilimentele romînesci de acestu
 felu, a fostu fondată pentru scopuri de pietate
 creștină, și la necesități a prezentat și ea societății
 axilă și ajutoru. Dar mai special în cursul acestei
 istorii.

Autorul.

ISTORIA

SÂNTEI MONASTIRI SINAEA

Cea mai naturală împărțire a materiilor, de care dispunem, respectiv de istoria s-tei mănăstiri Sinaea, este aceea, duple care acestu s-tu lăcașu a intratū într'o fasă, seū in alta. S-ta mănăstire Sinaea, ca mai tôte fundațiunile religiōse și mari ale Romānilor, are unū începutū pre-istoricū; de aici și în cursul acestei istorii, ni se impune necesar minte epoca pre-istorică a mănăstirei Sinaea. Apoi vine partea istorică, unde noi vom cunōsce mai de aproape acestu stabilimentū, și îi vom aprecia organizațiunea lui cu tôte condițiunile de existență. In fine, pentru ca să putem avea o icōnă complectă a acestei localități, vom presenta în trăsuri generale și starea ei actuală. Cu modul acesta vom distribui materiile istoriei s-tei mănăstiri Sinaea în trei părți: A. **Epocha pre-istorică.** B. **Epocha Spătarului Michai Cantacuzin** și C. **Epocha actualității.**

Și fiind că dispunemu și de un material curat tradițional, vom avea la fie-care secțiune *și partea tradițională*, dispunând'o duple cuprinderea părților de mai sus ¹⁾.

EPOCHA PRE-ISTORICĂ

Cu mult inaintea mănăstirii Sinaea, viața monachală a existat în munții Bucecii. Aici Românii, ca față cu toate mănăstirile lor, ni se prezintă, că ei sondeau locurile spre văile Dunărei, spre puncturile lor de civilizație din viitor, prin monahi. Monachii din timpurile pre-istorice ale mănăstirii Nēmțului și poze și ai Agapiei au servit, ca avangardă pentru românismul, ce s'a pogorît din munții Mărmureșului. Monachii mănăstirii Vodița, se aple

¹⁾ Partea tradițională, relativă la mănăstirea Sinaea, nu s'a intercalat în textul acestei istorii, pentru cuvântul, că adunătorul ei. Părintele Ieromonach Dorotei, aflător astăzi în mănăstirea Ciolanul, din districtul Buzet, a cerut, ca să i-se păstreze caracterul propriu. De aceea noi cu recunoștința datorită, respectăm dorința Sântiei Sele, și prezentăm lectorilor noștri partea tradițională sub capitulele respective și în mod separat.

Eca și trăsurile generale ale persoanei, ce a adunat materialul tradițional, relativ la mănăstirea Sinaea, precum și modul, cum el l'a adunat, și pre care noi le prezentăm lectorilor noștri kîr cu expresiunile adunătorului de tradiții:

«Eu, Ieromonachul Dorotei, venind și statornicindu-mă în viața de obște, în această mănăstire Sinaea, în versta copilăriei mele, unde pe lîngă puțină știință de carte, ce o aveam, am fost datu a mai învăța la unu Ieromonachu Sava, care avea știință de învățatură, atât în limba cea românească, cât și în cea elinască. Acestu Ieromonachu, avea versta de ani 68 și multe mi-au descoperit

de la Turnul-Severinului ¹⁾, au căutat pentru Românii din Timișena locuri de pășuni mai abundente, de ogóre mai întinse și în genere de viață mai comodă. În fine Românii din Transilvania, propriu zisă, au cutezat, ca să străbată spre văi mai întâi prin monachii, ce se opria în munții Bucecii, de unde apoi treptat și cu încetul se sonda locurile mai puțin asigurate. De aceia în această parte a istoriei noastre vom vorbi despre: I. *Inceputul vieții monachale în munții Bucecii* și II. *Numirile sânteii mănăstiri Sinaea*.

I.

Inceputul vieții monachale în munții Bucecii. — Nu putem cu precisiune să determinăm data începutului vieții monachale din munții Bucecii și specialmente din locul, unde astăzi este situată s-ta mănăstire Sinaea. Dar cu toate acestea, datele isto-

---

din anii trecuți. Asemenea unu duhovnicu, Sichastru Schimnicu, de ani 80, care a locuit în mănăstire ani 67. Unu bătrînă Bucur, care, călugărindu-se, s'a numitu Bogoslov. Acesta a fostu din copilărie servitoru și omu credinciosu al mănăstirei și au veșuită atât în mănăstirea Sinaea, cât și în skitul Lespidele, ce este lîngă satul Comarnic, ani 75. Acesti bătrîni multe și vrednice de creștut arătându-mi mie, aușite și vedute de dinșii; cum s'au început locuirea de sichastri într'acele pustietăți din munții aceștia din vekime și în urmă după vremi.... Și pre cât ei îmi spuneu, eu mai mult iscodiamu să aflu; ba încă și însemnam ceia, ce audiamu, la care și ei mă îndemnau pentru ținere de minte.»

¹⁾ Mănăstirea Apele, seu duple numirea veke, Vodița, astăzi nu mai există. Ea a fostu fundată de către s-tul Nicodim, fratele despotelui Lazar al Serbiei, la anul 1342, în unire cu Domnitorul Munteniei Vladislau. Locul, unde această mănăstire a existatu. pare

rice, de care dispunem, ne autoriză, ca să ne urcăm pre treptele timpului pînă pre la începutul seculului al XVI-lea, fîră ca tot-'o-dată să putem și aici indica cu precisiune începutul vieții monachale în munții, cum se numesc astă-zi, ai Sinaei. Așa, Spătarul Michai Cantacuzin, fondatorul mănăstirii Sinaea, nu cunoscea nici el începutul vieții monachale din munții Bucecii. Eca cum se exprimă el la 1715 prin actul de fundațiune; sîu Aședementul, cum se mai numesce el, al mănăstirii Sinaea: «Unde mai înainte zidirea acestia se afla sichastri acolo la pustia acesta, și neputînd trăi de tîlhari, de vreme ce pe acele vremi, locașurile tîlcharilor, mai osebitu de alte locuri, acolo era.» ¹⁾ De la 1702 avem două documente, ce se referă la această cestiune, și care sînt emantate, unul din partea Patriarhului Dositei al Ierusalemului și al doilea din partea Patriarhului de Constantinopol,

---

a fi riul Tierna, adică Cernețul de astă-zi, sîu pîte kîar Mehadia. Căci Mehadia se numia în vekime Apele, adică pre slavonesce *водичи*. Și această numire a provenitu de la Calpurniu Iulian, care ni-a lăsat un monumentu de pîtră, în memoria însănătoșării soției se, Iulia Egula. Eca ce se scrie pre această pîtră: *Diis et numinibus*=(cu ajutorul) Deilor și a proprietăților (din ape). Și: «*Vir-tute Aquarum*»=cu puterea Apelor.» *Paschalis Cariophylus*, 1737 *Vindobonae*. cfr. Jurnalului «Biserica orthodoxă română» Anul IV, fasc. X et sequ.

¹⁾ Documentele mănăstirii Sinaea No. 1, anul 1715, Spăt. Michai Cantacuzin. Noi avem la dispozițiune o copie, căci originalul a fost nimicit de către egumenul Dionisie Tirlois. Despre acesta mai jos.

Gavriil. Ambele din același anu și cu data, celū întâiū de la Iulie 15, iar al doilea de la Octombrie în 18. Prin amândoē aceste documente patriarcale, obținute de către Spătarul Michai Cantacuzin, pentru confirmarea legaturilor seŝe, se vede, că vieța monachală esița în munții Bucecii cu mult înainte seculului alū XVIII-lea ¹⁾. La 1698, luna Martie, Spătarul Michai Cantacuzin, terminându edificarea monăstirei Sinaea, rōgă pre Patriarchul Ierusalumului, Dositei, care se afla în București, să dea unū actū de confirmațiune al fundațiunilor seŝe. Prin actul citatū, și care este celū originalu, investitū cu sigiliul celū mare al patriarchiei de Ierusalem, ēca cum se exprimă Patriarchul Dositei în privința vieței monachale din munții Bucecii, la finele seculului al XVII-lea: «Fiindū că prea onorabilul, de bunul nēmū și prea măritul boerū, marele Spătarū Cantacuzin, D. Michail, mișcatū de zelul sântū, a rădicatū din pămentū și kīar din temelie și a *preinoitu s-ta monăstire, supra-numită Sinaea*, aflătōre aprōpe de riul Prachova, și de chotarele Daciei Mediteranee, adecă Ardelul, de sub muntele Bucēcul (Bucecii), și onorānd'o cu numele s-tei Adormiri a Stăpānei nōstre, Născētōrei de D-deū și pururea Feciōrei Maria, a voitū, ca să o întăriască și cu

---

¹⁾ Documentele monăstirei Sinaea No. 2 și 3. Documentul cu No. 3, tracteză și despre monastirea s-lor Trei-ierarchi din București, supra-numită Colța, și carea, cum se vede și de aici, ea este fundată tot de Spătarul Michai Cantacuzin.

veniturile necesare, pentru *întreținerea părinților, ce se îndeletnicesc acolo*, precum și pentru înputernicirea perpetuă a acestei mănăstiri.» ¹⁾

Nu numai la finele secolului al XVII-lea exista vieța monachală în munții Bucecii, dar, cum vom vedea acum imediat, există probe istorice, că monachii locuiau munții Bucecii și la începutul acestui secolu, precum chiar și la finele secolului al XVI-lea. La 7134 (1626) Io. Alecsandru, fiul lui Radu voevodă, dă chrisovă s-tei mănăstiri Molomocul, prin care confirmă nisce dani, făcute mănăstirii de către Iane Giormănescu, și care dani se compuneu din cinci pogone vie, la delul Cernătești, deșce stupi, un pahar de argint și un loc, pre care fusese zidită o Biserică de piatră, și carea s'a ruinat de cutremur pre timpul lui Michnea voevodă ²⁾. Michnea voevodă la 6089 (1581), dă în fine un chrisov, prin care confirmă s-tei mănăstiri a Sântului Nicola, unde se numesce locul Molomoț, doă vaduri

---

¹⁾ Docum. măn. Sinaea No. 4 este originală al Patr. Dositei, edatu în București la 1698, luna Martie, în limba greacă, și investit cu sigiliul și subsemnătura autografă a Patriarhului.

²⁾ Noi nu am putut găsi acestu document, dar ne-am servit aici de un catalog de documente al mănăstirii, făcutu pre timpul staritului Ioasaf. Ce se atinge de numirea Molomocul, seu Molomoțul, cum se mai numia el, apoi acesta provine de acolo, că delul, pre care este construită mănăstirea Sinaea se numea în timpurile pre-istorice Molomocul seu Molomoțul. Astăzi, începându încă de pre timpurile Spătarului Michail Cantacuzin, acestu munte se numesce Furnica.

de móră ¹⁾. Cu modul acesta, noi putem să stabilim aici, fără ca să fim în eróre, că *viața monachală pre locurile mănăstirei Sinaea esista cu mult înaintea Spătarului Michai Cantacuzin, și că aceste locuri se pôte să fi adăpostit monachi încă din seculul al XIV-lea, când s'au fundat cele mai multe mănăstiri din Țerile române.*

II.

Numirile sântei mănăstiri Sinaea. — Mănăstirea Sinaea în documentele, de care dispunem noi, ni se presintă cu două feluri de numiri. De o parte trebuie să ne ocupe numirile, ce a avut acest loc pînă la epoca Spătarului Michai Cantacuzin, iar de cealaltă vine numirea de Sinaea, pre carea i-a acordat'o fundatorul ei și care numire cată să ni dea de cugetat puțin.

Înainte de epoca Spătarului Cantacuzin, 1695, locurile, pre care există și pînă astăzi s-ta mănăstire Sinaea, se numiau «*Molomoc*» sîu «*Molomoț*.» Acesta este numirea cea mai vekie, ce ni-a conservat documentele, și ea provine de la numirea vekie a delului, pre care este situată s-ta mănăstire Sinaea. Tot din seculul al XVII-lea, noi avem o altă nu-

---

¹⁾ Pre delul mănăstirei Sinaea, numit în vekime Molomoț, iar astăzi Furnica, se află și pînă astăzi resturile Bisericei cu patronul S-lui Nicola. Aceste resturi sînt astăzi însemnate prin o cruce cu inscripțiune, pre carea o vom da mai jos, iar patronul acestei Biserici ruinate se serbeză astăzi în Biserica cea mare din mănăstirea Sinaea.

mire, care provenia de la patronul Bisericeii, aflătoare pre delul Molomoșului; adică «*mônăstirea s-lui Nicolaș de la locul, ce se kiamă Molomoșul.*» In fine documentele de la finele seculului alu XVII-lea și inceputul celui al XVIII-lea ni-a conservatū numirea, provenită de la numele genericū al munților, ce compunū localitatea, cunoscută astă-zi cu numirea de Sinaea. Așa Patriarchul Dositei o numesce la 1698 «*mônăstirea Bucécul*» ¹⁾. Spătarul Michai Cantacuzin, vorbind despre sichastrii de pre locurile mônăstirei Sinaea, numesce acestū locū «*pustie sub muntele Buceciulu* ²⁾».

Venindū in fine la numirea Sinaea, se vede in modul celū mai clarū, că acēstă numire este aplicată pentru prima dată asupra locurilor mônăstirei Sinaea, nu mai târziu de data fundărei acestei mônăstiri, care dată nu este mai timpurie, de anulū 1695 și ea este aplicată personal de către fundatorul acestei s-te mônăstiri; adecă de către Spătarul Michai Cantacuzin. Asupra acestui punctū tôte documentele suntu de acordū și nu mai rămâne nici o indoelă, că numirea este luată de fundatorū de la mônăstirea Sinaea din Orientū. Aceia insē, ce pōte fi discutabilū, suntu motivele, ce au determinatū pre fundatorū, ca să aplice acēstă numire streină asupra unei mônăstiri, construite in Țera sa.

Mai întâiū stabilimū, că la Români era acestū

¹⁾ Docum. No. 4, citatu mai sus.

²⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 1.

usu în vekime, de a se numi mănăstirile, construite în Țeră, cu numiri streine. Astă-feliu Tisména și-a primit numirea de la o mănăstire din Podolia, Cernica de la o localitate din Bulgaria prin chatmanul Cernica, iar starițul Paisie, reorganizatorul mănăstirei Nēmțului, a introdus în Moldova mai multe numiri de aceste. Făcându asemenea și Spătarul Michai Cantacuzin, ne întrebăm din nou, care să fi fost motivul, pentru care el a aplicat numirea de Sinaea asupra mănăstirei, construită de dinsul în munții Bucecii? S'a avut ore de basă condițiunile de asemănare arhitectonică dintre mănăstirea Sinaea și cea zidită de fundatoru? S'a pus în comparațiune topografia acestor două mănăstiri? Mai 'nainte de a ne pronunța și noi asupra acestei cestiuni, să facem ecstracte din documente, relative la cestiunea, ce ne ocupă.

Prima autoritate și în această cestiune este Spătarul Michai Cantacuzin; și ecă cum se exprimă fundatorul în această materie: «Și eu robul lui D-șeu cel mai micu, Michai Spătaru Cantacuzin, am luat pre D-șeu într'ajutoru și din totă virtutea și din totă inima și cu tot sufletul, și cât mi-au fost putința nevoindu-mă, nu din ceva al mieu, ci din cele ce m'a miluit iar prea bunul D-șeu și stăpănu, am zidit din temelie și am înălțat un skitișor, numindu-se Sinaea, după asemănarea *Sindei cei mari*, întru slava și lauda lui D-șeu și întru cinstea Adormirei Stăpânei noastre, Maicei

Sfinției Săle, pe apa Prachovei, la pustie, sub muntele Buceciului.» ¹⁾ Patriarchul de Constantinopolu, Gavriil, în documentul, pre care îl dă la 1702 Octomvrie 18, și prin care confirmă fundațiunea lui Cantacuzin, în privința acestei cestiuni, se exprimă astu-feliu: «Drept aceia, și prea cinstitul și de tot bunu nēmū Spătarul celū mare al prea luminōsei domnii țerii rumânești, kirio Michail Cantacuzin, al cumpătărei nōstre iubitu fiiū duchovnicescū, în-timpināndu-ne pre noi în Odriu (Adrianupolū), când ne aflamū acolo, ne-aū povestitu în mijlocul soborului, cum-că din dumneđeescă ravnă aū rădicatū din temelie în Țēra rumānescă, pentru spāsēnia (māntuirea) sufletului Dumnelui, și pomenire ne'ncetată lui și părinților Dumnelui, o sfântă și cinstită mōnăstire, ce se numesce a Prea Sfinței Stăpānei nōstre și de D-geu Nāscētore, în muntele de acolo, ce se kiamă Buceci, pre margenea riului Praovei, pre carea și Sinaea aū numit'o, bine făcēnd, *îndemnāndu-se de multă dragostea și cucernicia lui, ce avea către s-tul și de D-geu umblatū muntele Sinaii.*» ²⁾ În fine Patriarchul Dositei al Ierusalemului, dānd o altă gramată, pentru confirmarea fundațiunei lui Cantacuzin, este și mai esplicitu în această cestiune, când dīce: «Pre lōngă aceste și prea onorabilul și

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 1.

²⁾ Docum. mon. Sinaea No. 2. Acestu documentu esistă numai în traducțiunea romānescă, făcută pre la începutulu seculului XVIII-lea.

de bunul nēmū boerū marele Spătaru, D. Michail Cantacuzin, a rădicatū din temelie unū asemenea semnū, adecă o mōnăstire, cu numele prea onoratei Stăpānei nōstre, Născētōrei de D-deū, în muntele, ce se numesce Buceciī, lōngă riul Prachova, pre carea a numit'o Sinaea, și acēsta s'a făcutū nu pentru întâia dată și ca unū ce nōū, ci duple datina veke și străbună.» După aceste P. S. Dositei, numerānd mai multe Biserici din Constantinopolū, care s'aū numitū cu numirile Bisericii din Palestina, adaugă: «Pentru aceste deci, și prea nobilul boerū, amintitū mai sus, a *numitū mōnăstirea acēsta Sinaea, fiind că este situată în munți*, duple cum s'a disū, și are necesitate de ajutorū și administrațiune, pentru susținerea ei, pentru ajutorul și paza ei de choțiile, ce se facū aici tot-de-una etc.» ¹⁾

Din cele espuse mai sus rezultă, că Spătarul Michail Cantacuzin nu fore unū motivū a aplicatū numirea de Sinaea monastirei, construită de dīnsul în munții Buceciī. Mai întâiū este sciutū, și despre acēsta vom vorbi în detaliu mai jos, că Spătarul Michail Cantacuzin a călătoritū pre la locurile sante și specialminte pre la mōnăstirea Sinaea cea mare; și acēsta a pututū să provōce în sufletul lui dorința și se vede că kiar votul, de a construi în Țera sa o mōnăstire cu numirea de Sinaea. După aceste,

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 2. Documentul acesta esistă în originalu, adeveritū kiar de Patriarchul Dositei și investitū cu sigiliul patriarchalū.

se mai scie, că mănăstirea Sinaea din Orientu este situată pre vârful muntelui Horib, că comunicațiunea acestei mănăstiri este foarte dificilă, și in fine, ca și Sinaea cea mare este bântuită de triburile arabe, care și pene astă-dî primescu din mănăstirea Sinaea rații de îndestulare și îmblandire. Aceste dicemū circumstante semine au pututū iarăși să determine pre Spătarul Michai Cantacuzin, ca să-și numiască mănăstirea din munții Bucecii cu numirea de Sinaea. Prin urmare, *mănăstirea noastră Sinaea își dătoresce numirea sa respectului celui mare al fundatorului pentru mănăstirea Sinaea din Orientu, precum și condițiunilor topografice de asemănare.*

Partea tradițională. «Pe la anul 1650, se dovedesce începutul de locuire a sichastrilor, printre culmea munților, în care astă-dî se află zidită mănăstirea Sinaea; adecă între șirul munților despre Răsăritū, numitū Girbova, și despre Apusū, numitū Bucecii. Aici pre timpurile acele se aflaū păduri mari, din vécūri ne umblate de omeni, pustietăți, pline de chiare serbatice, — cerbī, căpriore, urși, porci, zimbri și altele, care și după zidirea mănăstirei, acei bătrini mī-au spusū, că au fostū venindū diua turme pe longă ziduri, și dormindū noptea, ne sfindu-se de omeni. Printr'aceste pustietăți, incepuse a se încuiba vara o mulțime de tălchari, care, eșindū pe munți, când în România, când în Transilvania, jefuiaū omenirea și se trăgeū iar în acele păduri. Și niminea nu îndrăsnia să mergă acolo, pentru risipirea culcușului lor și multū reū suferiaū din partea lor sichastrii. Printr'acești munți era o potecă strimtă, cât putea merge omul călare, transportându-se de la orașul Cămpina din România peste graniță în Transilvania, la cetatea Brașovului. Acestă

potecă au fostu trecendu în apropiere, pe lîngă unde ađi este mînăstirea, pe care o au apucat'o și unii din acei bătrîni călugeri.

Iar în pôlele munților despre Rumânia, de unde se începe strîntorile asupra munților, în apropiere de satul Comarnic, lîngă apa Prachovei, se afla unu schitulețu ¹⁾ de pusnici ²⁾, mai de mulți ani înființatu, avêndu și o bisericuță de lemn, numită Lespedele, care se vede și astă-di în apropiere de paza plaiurilor, în timpul acesta, numitū posada ³⁾ veke. Din care skitu, unii din călugeri, doritori de liniște pusnicescă, s'au trasu prin acele pustietăți mari, supt muntele Buceciul, fie care făcendu-și câte o mică colibă ⁴⁾, în care își indeplinea datoriile pusnicesci, și din când în când se pogorîa la skitul Lispedele, împărtășindu-se cu s-tele taine ale lui Christos, și de unde își primiau și cele ale chranei trupesci, povătuindu-se și sufletesce de la acelū starițu. Dar greutatea drumului călătoriei din acea pustie la skitu și înapoierea, mai vîrtos în timpu de iarnă, le era fôrte cu greu și periculosu; au kibzuitu cu starițul lor, Lespedenul, să-și facē o mică bisericuță de lemn în acea pustie, rînduindu-li și unu preotū călugerū acolo, să sêvêrșiască s-ta liturgie, Sămbăta, Dumineca și în praznice ⁵⁾, unde adunându-se

¹⁾ Diminutivul de la skitu. Acesta este vorbă slavonă *сѣитѣ*, și însemnează ermitagiū, mînăstire.

²⁾ Vorba pusnicū pote fi derivată de la slavineșcele *пустыня*=deșertū, și *постѣ*=ajunare. De aceia în literatura nostră ascetică, omeniī, ce se retrăgeu din lume și mînăstiri, spre a duce o viață singuratică, se numescu une-ori pusnici, adecă trăitori în pustie, și alte-ori postnici, trăitori în ajunare.

³⁾ Vorbă slavonă de la verbul *посадитѣ*=a pune, a aședa. De unde *посада*=aședare; adecă locul, unde se aședaū călugeriī, venindu în munți.

⁴⁾ Vorba colibă este slavonă și însemnează o tendă de frunzaru

⁵⁾ Vorba praznicu este slavonă. Ea vine de la adiectivul *празный*=vidu, deșertu, timpu liberu de ocupațiuni.

pusnicii să se împărtășiască, ca să scape de greutatea călătoriei. Inse, ne avându mijloce, a pune în lucrare pentru acea mică bisericuță, era la nedomirire. Iar unu vătavū de tălchari, ce era cu tovarîșii lui, chaîducind printr'acei munți, numele Nicolae Grozea, născutū în satul Brebul, fiind plaiașū de plaiū, ș'aū luatū cariera acesta de tălcharie; și mergēndū pe la acei sichastrii ¹⁾, de la care s'aū informatū de dorința, a clădi o mică biserică într'acea pustie și nevoia lipsei de ajutorū, la care el li-aū datū ajutorū prin bani, să începe lucrarea. Și cu bine-cuvēntarea starițului lor, Lespedenul, s'aū începutū și luāndū sēvērșirea acea biserică de lemnū, rădicatā în numele s-lui ierarchū Nicolae, și vre o câte-va kilioare mici, lângă dinsa, în lăuntru grădinei, în pōlele muntelui, numitū Furnica, de-asupra, unde este astă-dī monăstirea Sinaea. Din acelu materialū de la biserică am apucatū și eū la loculū acela, din care și o petră cu inscripție pe dinsa, s'aū întrebuintatū a se pune la Biserica din nou făcută la 1841. Acestū skitū, numitū s-tul Nicolae, se dovedesce a fi clăditu mai înainte cu 80 de anī, de cāt monăstirea Sinaea ²⁾. Luānd sēvērșire micul skitū, rōnduindu-le și unū preutū schimnicū ³⁾, pentru sēvērșirea s-tei liturgii, care sta nelipsitū lōngă Biserică în postū și în rugăciune, iar sichastrii prin pustie nevoindu-se, fie-care de osebi în a sa colibă, îndeplinindu-și datoriile către milostivul D-deu, Sāmbăta se adunā cu toții, și sēvērșind privighere de totā nōptea, Dumineca după sēvērșirea s-tei liturgii

¹⁾ Vorba sichastru vine de la grecescul *ησυχαστης* = trăitorū în liniște, eremitu.

²⁾ Dupre afirmările tradițiunei ar urma, că Biserica S-lui Nicolau de de-supra Sinaei s'ar fi clăditu cam pre la 1660; documentele însă, probēză, că această Biserică a esistatu cu multū naintea acesteī date.

³⁾ În Biserica ortodocsă schima este trēpta cea mai superiōră în călugērie, iar schimnicu este purtătorul schimei. Despre treptele monachale ortodocse mai jos.

împărtășindu-se cu s-tele taine, tot-o-dată luându și cele pentru hrană, posmagu pe șese zile și blagoslovenie de la duhovnicul, îngrijitorul Bisericei, se porniau la pustie, rămânând preotul cu altă călugărașu, pentru serviciul Bisericei. Iară bătrînul îngrijitoru avea obiceiū, în privigherele sele de miedul nopței, de se pogora din skitū pe culmea delului, printr'o strimtă cărăruie, unde adī supt acelū malū este zidită Sinaea și multe rugăciuni sēvērșia la acelū locu. Iară la August în 15 zile, la Adomirea Maicei Domnului, urmându obiceiul său de privighere și după mai multe rugăciuni sēvērșite în loculū acela, în miedulū nopței, și obositū fiindū, s'aū pusū jos și s'aū răpitū într'unū somnū subțire. Tot-o-dată se pomenesce într'o armonie de cāntare, și în desceptarea sa privesce jos, în locul, unde este Biserica Sinaea, în care locū au fostū o mică poeniță, plină de rugi și copăcei căduți și vede o lumină mare, doē cete de tineri, îmbrăcați în chaine albe, cu luminări aprinse în mână, una în drepta și alta în stānga, strălucind ca rașele sorelui, și avēndū în cāntarea armoniei troparul și condacul Adormirei. Și privindū elū înspăimētatū acea dulce cāntare, pene au luatū sēvērșire troparele, s'aū lipsitū acea lumină, rămânēnd întunerecul nopței. Așa bătrînul preotū, dimineța svērșindū s-ta liturgie după obiceiū, au arētatū acea vedenie și la cei l'alți pusnici, adunați la slujbă din pustie și toți cu unū glasū au ȑisū, că este de la D-ȑeū acea arētată vedenie și nu trebue tăcută. Așa bătrînul vēdētorū, mergēnd la starițul skitului Lespeȑelor, i-a arētatū vedenia și s'aū încredințatū, că dumneȑească este, și după acesta i s'aū înlesnitū bătrînului călētoria, a merge la București, ca să facē cunoscutū la s-ta Mitropolie pentru vedenia arētată ¹⁾. Și înfățișindu-se

¹⁾ Aici adunătorul tradițiunei își manifesteȑă părerea de reu, că n'a cercetatū de la bătrînii, menționați mai sus, despre anul, când s'a petrecutū duca preutului la Metropolie, precum și numele Metropolitului de atunci. Judecānd duple data zidirei mōnăstirei Sinaei putemū să stabilimū, că acestu actu s'a petrecutū între ani 1680 și 1690, iar Metropolitu la acēstă dată era Teodosie.

bătrînul pusnică înaintea Mitropolitului, i-au spusă arătata vedenie, la care i-au disă, că această vedenie, de va fi adevăru, cum imi spuă, pôte să fie o prevedință dumnezească; căci astă-dă treă dăle, de când ună boeră ală Rumâniei aă venită la mine, arătându-mă, că este multă doritoriă, a face ună sfântă lăcașă de călugări pusnici, în pământul și între munții Rumâniei, numită Sinaea, după numele Sinaei de la s-tele locuri, aflătoare în muntele Horiv.

Și poruncind a ședeă bătrînul în Mitropolie, pene va însciința pe acelă boeră, la care trămițend, a poftită pe Dumnelui Michai Spătarul Cantacuzin, și venind la Prea osfinția Sa, i-au înfățișată pe bătrînul călugeră, spuindu-i și vedenia, de dînsul vędută între munții Carpaților ai Rumâniei, pe apa Prachovei, supt muntele Buceciu. Și aădind boerul Michai, mult s'aă bucurată și tot-o-dată aă chotărită să mergă împreună cu bătrînul sichastru, să vadă poziția locului, arătată prin vedenie. Și fără întărdiere, pornind din București cu poștia pene la micul orașelă Cămpina, de unde s'aă înlesnită călătoria, călări pe cai, însoțindu-lă și vataful de aici al plaiului. Și pornindu-se prin strimtorile munților, numite Orății¹⁾ aă venită pene la fața locului, împreună cu bătrînul călugeră, și arătându-i poziția, unde vedenia i s'aă arătată, în acea poeniță, și micul șeță, aflată încurcată cu copaci, căduți, imprejurați cu arbori, bradi forte frumoși și ună aeră, plină de ună mirosă nespūsă. Aici în partea despre Mędă-nopte se află ună păriu limpede, curgendă despre Apusul sorelui cu ună sunetă veselitoră din munții Buceciul și numită Peleşă; altă păriu, avendă curgerea despre Răsărită, din munții Girbova, numită valea riurată, seă valea

¹⁾ Vorbă vekle romănescă, derivată din *oros* — munte, limită chotaru. Și în adevăru, că locul numită și pene astă-dă orății de către locuitorii Prahovei, este locu montosu și tot-o-dată limita munților Prahovei despre câmpu.

rea, avendū cursul amândoe față în față și lovindu-se în capete în matca Prachovei, ce-și are cursul despre Mădănopte, trăgându-se prin capetele acestor pâraie asupra Amedului de di, și astă-feliū pogorindu-se în Rumânia, seū Valachia. În această poziție plimbându-se boearul Michai Spătarul Cantacuzin și observându poziția locului și curgerea acelor frumoșe pâraie, ce formau minunata cruce, precum și împrejurarea munților, a delurilor și a pădurilor de brădetū, împodobindū pustia cea mare, ce se vedea în acești munți mari, forte mult i-au plăcutū, în cât l'au adusū într'unū simțū umiliciosū sufletescū. Și venindū în acea mică poeniță, în locul, unde vedenia s'au arătatū, s'au pusū în genunki, rugându-se Milostivului D-deū, ca să-i ajute a îndeplini *făgăduēla*, ce au depusū înaintea lui, aflându-se el în muntele Sinaei celei mari, unde s'au datū de D-deū Savaot legi omenirei prin Moisi proorocul.

Deci gândindu-se el, cum ar putea să-și împliniască dorința, căci greutate mare se prevedea pentru transportul salachorilor cu căruțele și cu produsele cele ale chranei, de pe la sate, ne fiind drumuri pene la locul acela între munți; iar la a lui pregândire vătavul de plaiū, ce era în presentū cu dinsul, i-au făgăduitū, că el îi va fi în ajutorū, îndatorindū satele de prin munți, care sūntū în apropiere și cunoscū poziția munților și potū a veni la locul acesta. Iar cât pentru materialū de zidărie se găsește cu apropiere în fața locului. Deci la lucrarea zidăriei mănăstirei au întrebuițatū lucrători cu mânele și cu căruțele de prin satele Teșila și Trestieni din apa Doftana și din Comarnicū, pene au luatū sēvērsire; iar cât pentru meșteri i-au adusū de la București, unde își avea în lucrare boearul Michai Spătarul spitalul Colța, care tot de Dumnelui s'au făcutū și s'au îndeștratū cu moșii, cum astă-dī se vede. Unū faptū bunū în Rumânia, plăcutū lui D-deū și de laudă omenilor în lumea acēsta.

B.

EPOCA SPĂTARULUI MIOHAI CANTACUZIN.

Cu finele seculului ală XVII-lea, și anume cu anulă 1695, mănăstirea Sinaea intră în epocha ei istorică. De la această dată se pōte avea o istorie complectă a mănăstirei Sinaea. De aici putemă cunōsce tōte condițiunile de existență ale acestui stabilimentū religiosū românescū. Fiindū însă că mōnăstirea Sinaea este organizată duple dispozițiunile speciale ale fundatorului, cuprinse în Aședēmēntul lui, de aceia credemū necesarū, ca în această espunere istorică să punemū kīar de la începutū actul de fundațiune, de unde se va vedea mai de aprōpe dispozițiunile fundatorului pentru sânta mōnăstire Sinaea ¹⁾).

---

¹⁾ Aici este locul, ca să comunicāmu prea onor. noștri lectori, că de pre Aședementul Spt. M. Cantacuzin nu mai esistū, de cāt nisce copii, și că copia cea mai veke se păstrează în archiva Eforiei spitalelor civile din București. Insuși Spt. Cantacuzin a avută prevederea, de a forma mai multe copii de pre actul de fundațiune. Copia din Eforia Spitalelor se datoresce prevederei acestui bărbatū de distincțiune. Iar sorta documentelor originale, ecă cum o reprezintă Staritul Joasaf într'o petițiune către Loco-țiitorul de Metroplitū, Neofit, cam pre la 1829 seu 1830:

«Iar de la lētū (anul) 1752 se vede unu chrisovu la skitu al rēposatului intru fericire, Grigorie Ghica voevodū, cuprindēnd, că au mersu unu Dionisie Tirolois Sacăzlāu și silnicesce au lūatu acestu skitū în stăpānirea sa și au māncatu veniturile, și au prăpăditu tōte lucrurile skitului. Și înțelegēndū Domnul de atuncī urmările lui, nici într'unu kipu n'au pututū suferi fapte, ca acelea, și cu mare mānie l'au lipsitu de la acestu skitū. Dar penē ase depărta de acolo, pe lāngă alte fapte, ce au mai făcutu, au lūatu și chrisovele, și scrisorile skitului, mai vertos Aședementul mōnăstirei,

IZNODU NESKIMBATU

după cartea răposatului Michai Spătarul Cantacuzino.

Marele și prea înaltul D-deu, Celu în Troița slăvit, celu fără de început și necuprins, celu minunat întru lucruri și înfricoșat întru putere, isvorul darurilor celu ne încetat, adâncimea iubirei de omeni cea nedeșertată, comora bunătăților cea ne furată, de la care totă darea cea bună și totu darul desevêrsit, pogoră, Domnul Domnilor, prin carele împărătescu Imperații și Domni stăpănescu pământul, celu ce însuși este bunătatea, și însuși înțelepciunea și însuși puterea. Cu așa nemărginită iubire de omeni, în multe kipuri milostivindu-se și întru milă cercetându mântuirea nêmului omenescu, și multe și nenumărate mijloce ne-au arătat și noi spre lucrarea faptelor celor bune și mântuitoare de suflet, și pre toți îi îndemna și făgăduesce mântuirea celor, ce vor vrea să o moșceniască pre dânsa. Și multă și mare cinste au aflatu toate faptele cele bune lîngă cerescul D-deu și stăpân. Că pre lucrătorii lor, adecă ai faptelor celor bune îi priimesce cu dînsul și le făgăduesce lor răsplatire vecinică; iar osebit mai înaltă și mai pre sus este milostenia, că multe-i sîntu

---

și nimeni nu sciea, în focu le-au băgat, că nu s'au pututu a se afla. Dar părinții călugărași, încă pînă a nu se lipsi acestu Episcopu, cunoscendu-i faptele cele răle, au fostu scosu unu izvodu neskimbatu, după cartea și Aședementul skitului, ce au făcutu Spătarul Michai Cantacuzino, ctitorul, și celu din urmă după numitul Episcopu, orânduitu starițu, kir Nifon, au datu atuncea la Măria sa Grigorie vodă Ghica izvodul, ce l'au găsit scosu de părinții călugărași după celu adevăratu testamentu, și încredințându-se pe acel izvod, ce l'au arătat celu Nifon starițu, și luându pliroforie (informațiune), că ctitorul acestui skitu au făcutu două Testamenturi, unul l'au lăsatu la skitul Sinaea și altul la Epitropul de la mînăstirea Colții, și paravalisându (comparându) acestu izvod cu celu de la Epitropul Colții, l'au găsit în tocmă. » Docum. mînăstirei Sinaea No. 17.

darurile, prea puternică 'i este puterea, și mari 'i suntu se-vêrsirile, duple cum în scripturile cele sante, și dumneȳesci, între cuvintele și prorociile ale cuvântătorilor de D-deu pro-rocî, și întru învăȳaturile cele date de D-deu prin purtătorii de Duchul sântu Apostoli, și întru dumneȳescile cărȳi ale purtătorilor de D-deu părinȳi se vestesce. Pentru că milostenia acesta aȳ rugatȳ pre a totu țiiitorul D-deu, și l'aȳ îndemnatȳ cu pornire, spre milostivire pentru noi cei căduȳi pentru ne-ascultare. Ci dară, de vreme ce milostivirea rêsbate tăria ceriurilor. și răsbesce de ajunge tocma la tronul mărirei lui D-deu. Milostenia, cu care se hrănescȳ lipsiȳi și streinȳi, care însăși aceia se face povaȳă celor, ce o lucreză, și duce tocmai la ceriuri înainte a lui D-deu. Milostenia deslegă legă-turile păcatelor și gonesce întunerecul, stinge matca focului și învrednicesce pre cei, ce o facȳ pre densa de se asemênă cu D-deu, pentru că dice Christos, faceȳi-vê asemenea părintelui vostru celui cerescu. Duple cum acesta o dice celȳ cu gura de aurȳ St. Ion la cuvântul, ce face pentru milostenie și iarăși la acestasȳ cuvântȳ al milosteniei dice St. Ion Zlataustȳ la itică, că dice D-deu, că pociȳ și fără de milostenie să te încununezu, ci dar voiȳ să'ȳ fiȳ datorȳ, ca să dobândescȳ și mai mare plată, și cu îndrăsnaire să fie încununarea ta, că tindȳ mâna mea și 'mȳ este dragȳ să ieȳ chrană de la tine și nu 'mȳ este rușine a dice : că am fostȳ flămândȳ și m'aȳ chranitu, seu setosȳ și m'aȳ adăpatȳ, seu bolnavȳ și streinȳ și m'aȳ căutatȳ, ci 'mȳ pare bine pentru aceste bunătăȳi, ca să fiȳ și voi moșteni împărăȳiei ceriurilor. Acestȳ felȳ de daruri și atăta de mare putere are milostenia și iubirea de streinȳ. Cum nu și mai mult trebuie a fi cinstită ; pentru că în legea cea scrisă de D-deu, porunca de a doa și asemenea cei întâi și mare, care dice : «Să iubescȳ pre de aprăpele teȳ, ca însuȳi pre tine,» și acestă poruncă prin milostenie se sevêr-șiasce, și întiu dinsa se arată, precum și proroculȳ Isaia,

dice: pe nemernicii cei fără de case primeşte-î în casa ta. (Acestea dar şi altele asemenea. D-deu, ca un iubitor de oameni, prin santele scripturi arătându-ne:) *Si eu robul lui D-deu cel mai micu Michaî Spătarul Cantacuzin, am luat pre D-deu întru ajutor şi din totă virtutea şi din totă inima, şi cu totă sufletul, şi cât ne-a fost putinţa nevoindu-mă, nu din ceva al meu, ci din cele, ce m'a miluit iar prea bunul D-deu şi stăpân: Am zidit din temelie şi am înălţat un skitişor, numindu-se Sinaea, după asemănarea Sinaei cei mari, întru slava şi lauda lui D-deu, şi întru cinstea Adormirei Stăpânei noastre Maicii Sfinţiei Sale, pe apa Prachovei la pustie supt muntele Buceciului.* Unde mai înainte zidirei acestia se afla sichastri acolo, la pustia acesta, şi ne putendu trăi de tâlchari, de vreme ce pe acele vremi locaşurile tâlcharilor mai osebit din alte locuri acolo le era. A fi zidirea acesta sichastrilor acelora şi altora după dînsii umbrire şi liman de odichnă şi de adăpostire, ca să se jertfiască Mieluşelul lui D-deu cel curat, acolo la acel loc, unde fusese cuibul şi locaşul tâlcharilor mai nainte, şi spre mai adevărată pază a sichastrilor acelora, ce pururea iubesc pustiea. Am făcut şi kilioare cu zidiu împrejur, pentru a lor odichnă şi pază. Avendu acestu obicei ei între dînsii de obşte, unii a locui pe 'n păduri, în pustie afară, alţii în mănăstioră, spre paza şi posluşania skitului. Ca acei după 'n păduri să vie să 'şi ea chrana lor din locaşul acestu dumnezeescu, ce s'a făcut, rînduindu-se şi obiceiul mănăstioarei acestia sihastresce. Peste tot anul a nu mânca dulce, avendu deslegare numai la praznicele cele împărătesci, şi ale sfinţilor celor mari şi Sămbetele, şi Duminicele, iar cei de locuesc în pustie, în viaţa lor sînt tot în post. Şi când se va întâmpla a muri staritul, care va fi, altul din streini să nu se puie, fără de cât din obşte, din cei din mănăstioră, pre care 'l va arăta D-deu, ca să'l afle sorţul, de a fi vrednic, şi acesta a se păzi tot

aşa, s'au făcutu şi blestemă, după cum arată chrisovul prea fericitului Papei şi patriarchă al Alicsandriei, Kir Samuil şi al prea fericitului patriarchă al Ierusalimului, Kir Chrisant. Şi când va fi această întâmplare a morţii, ca să'l alegă din cei din obştea skitului, cine să fie, să se facă şcire şi Epitropului s-tei mănăstiri Trisfetitelor, unde este făcutu şi spitalul cu săraci, care şi această sfântă mănăstire şi spitalul, din dumnezeesca pronie, cu mila şi cu darul sfinţiei sale celū mare iarăşi noi le-amū făcutū. Unde dar pene nu se va face şcire la disa şi numita s-ta mănăstire, acesta de sus a noastră, să stea jos lucrul, nici de cum hotărîre, pentru a se pune stariţū în locu-i altul, să nu se pōtă face. Şi la luatul sămei stariţului şi la ale skitului, ce vor fi, pentru ca să nu pōtă alţii a intra streini, am rōnduitū canonesce, şi am hotărîtū să fie purtătorū de grijă Epitropul sfintei mănăstiri Colţii, să ea sama. De vreme ce pe amendoē aceste case dumnezeesci pre noi ne-au învrednicitū D-deū, de le-am făcutū. Făcēdu-se doē catastise, unul se rămāie la skitū iscălitū şi altul să-l aducă la sânta mănăstire Colţea, şi această orōnduēlă tot-dē-una să se păzescă, şi orōnduēla ce am făcut'o, şi am orōnduit'o de la sfânta mănăstire Colţea a noastră, să aibă tot-dē-una a o lua stariţul, să le fie de kiverselă, ca să se ajute la slăbiciunile şi la neputinţele părintilor călugăraşi, de vreme ce starea skitului este sichăstreşce, fiindū ziditū la locū greu şi de pustie. Dar să fie supt datorie şi călugăraşi cu stariţul dimpreună, atât cei din lăuntru din skitū, cum şi cei duple afară din pustie, a se ruga Domnului Christos necurmat, pentru bună-starea blagorodnicilor Domni, şi a Mitropoliţilor ai scaunului Terii acestia şi pentru totă ţera acesta şi pentru ertarea păcatelor ctitorilor, atât a celor răposaţi cât şi celor vii, şi pentru totū nēmulū şi celū de aproape şi cel de departe şi pentru toţi făcătorii de bine ai mănăstirei, rugādu-mē şi eu plecatul sluga mărielor vōstre de obşte

la toți luminații Domni și pe câți va mai rondui D-deu, a fi domnu și stăpânitoru țerii acestia. Ca pentru dragostea prea cinstitei și slăvitei Maicii lui D-deu, intru a căruea nume se cinstește acestu locașu dumnezeescū. Ca cu stăpânescă milă să'l umbrască și să'l păzască sub domnescul acoperemētū, pentru ca să aveți și măriilor vōstre vecinică pomenire și darul Maicei lui D-deu amin. Și acestu așezemētū și această orōnduelă să stea și să se păzască neclătită în vecinica pomenire. 1715.

Fiindū datele istorice, de care dispunemū, de mai multe categorii; și fiindū că kiar unele date biografice ale Spătarului Michai Cantacuzin, aū să esplice și mai bine istoria s-tei mōnăstiri Sinaea, de aceia noi distribuimū materialulū, de care dispunemū, cum urmēză: I. *Persōna fundatorului*. II. *Construcțiunile santei mōnăstiri Sinaea*. III. *Patronul, seu Chramul Bisericii din sânta mōnăstire Sinaea*. IV. *Organizațiunea mōnăstirei Sinaea și Raporturile ei cu mōnăstirea Colța*. V. *Indestrarea mōnăstirei Sinaea*. VI. *Confirmările fundațiunei* și al VII. *Stariti mōnăstirei Sinaea*.

I.

Persōna fundatorului. Familia Cantacuzinilor are pentru Țera muntenescă importanța cea mai mare. Priviți ca boeri ai Țerei, ei tot-de-una aū fostū în lupte, alătura cu partidele și Domnitoriī, ce apărau Țera. Insuși tatăl Spătarului Michai, Stolnicul Constantin Cantacuzin, a căzutū sacrificiū sub intrigele partidului opusū și de mână vornicului Stroilă Leur-

dénul, fiind că Cantacuzin tot-de-una a ținut cu interesele Țerei, și a făcut opozițiune Domnitorului Grigorie Ghica, care asupria Țera. Familia Cantacuzinilor, lucrându pentru resturnarea din tron a lui Grigorie Ghica și aducerea pe tronul țerei românesce a lui Duca voevodu, ei iarăși au început a fi persecutați și de către acestu Domnitoru, și nevoiți de a 'și scăpa viața prin fugă, dintre cari Spătarul Michai și-a scăpat viața la Brașov, cand se vede, că a făcut cunoscință mai de aproape cu locurile și sichastrii din munții Bucecii.

Nu mai puțin familia Cantacuzinilor are importanță și pentru literatura românească. Fiind una din familiile boeresci cele mai numeroase și mai culte, ea numără între membrii ei și persoane, care s'au ocupat cu literatura și noi datorim acesteii familii traducțiunea în românesce a Bibliei și în parte a Evangheliei¹⁾. Dar Serban Cantacuzin, fratele Spătarului Michai Cantacuzin, devenind Domnitoru la 1679 penă la 1689, câte pagine însemnate nu ne presintă el în istoria Țerei, respectiv de modul administrațiunei Țerei și mai ales de renascerea literaturii românesce, care de la 1654, mórtea lui Matei Basarab, se afla într'o stagnațiune completă? In genere și fôră esagerațiuni. se pôte afirma. că familia Cantacuzinilor în Țera Românească, a jucat cele mai însemnate roluri istorice positive.

¹⁾ Journ. «Biserica orthodoxă română» Anul V, No. 1 si 2, Metrop. Teodosie.

Priviți acum specialmintre în activitatea lor pentru fundațiuni, Cantacuzinilor li se datoresce existența mai multor mănăstiri și Biserici românești. Lăsându Mărginenii, noi facem aici mențiune numai de mănăstirea Cotrocenii, fondată de către Stolnicul Constantin Cantacuzin, tatăl Spătarului Michai, apoi vom cita mănăstirea S-lor Trei-ierarchi din București, supra-numită Colța, și mănăstirea Sinaea, care își datoresc existența și dotațiunea lor Spătarului Michai Cantacuzin. Dar să urmărim aici în mod special firul istoric, spre a putea cunoște mai de aproape, cum Spătarul Michai a venit la idea fundării mănăstirii Sinaea.

Spătarul Michai Cantacuzin este, cum am vădută, fiul Stolnicului Constantin Cantacuzin și a soției acestuea, Elena. Constantin Cantacuzin, fiind urmărit de Grigorie Ghica, și-a scăpat viața în pădurile de lungă București, unde, după o rămănere de trei zile, a făcut un vot Maicei Domnului, că, scăpându cu viață, are să zidescă în onorea Adormirei Maicei Domnului o mănăstire. Lucru, ce s'a și întâmplat mai pre urmă, când Stolnicul Constantin a fondat mănăstirea supra-numită Cotrocenii, carea astăzi cu încăperile ei servește de reședință de vară pentru *Maiestățile Lor Regele și Regina Românilor* și unde, încă de pre timpul Domnitorului Alecsandru Ioan Cuza, s'a fondat asilul Elena Döma, aflătoru astăzi sub o îngrijire particulară a *Maiestăței Sele, Elisabeta Regina Românilor*. Imprejurarea de mai sus, cum

vomă vedea, a fostă chotăritore pentru Spătarul Michai Cantacuzin, care a fundatū mōnăstirea Sinaea în amintirea scăpărei seale la Braşov de urgia lui Duca voevod, şi a pus'o, ca şi părintele seū, tot sub patronarea Adormirei Maicei Domnului. Intre aceste însă, Spătarul Michai Cantacuzin a rămasū orfanū de părintele seū şi pre la 1680 seū 1681, când pre tronul Ţerei se afla fratele seū, Şerban Cantacuzin, a plecatū la înkinăciunea s-lor locuri cu maică sa Elena şi cu soră sa Stanca, unde, după ce a visitatū Palestina, s'a dusū şi pre la muntele Sinaei şi cu acēstă ocasiune a luatū chotărirea, ca, întorcēdu-se în Ţeră, să fundeze o mōnăstire la munţii Bucecii, proprietate a lui, carea dupre condiţiunile topografice aduce cu topografia mōnăstirei Sinaea, din Orientū. Eca prin urmare ambele motive, ce au determinatū pre Spătarul Michai Cantacuzin, ca să numiască mōnăstirea sa din munţii Bucecii Sinaea şi tot-o-dată să o pună sub patronarea Adormirei Maicei Domnului.

Partea tradiţională. Despre acestū boearū, Michai Cantacuzin Spătarul, sūnt informatū tot de numiţii bătrini călugeri, că, fiindū în dregătoriile Ţerei, au fostū pârītū de alţi boeari la Sultanul Ţarigradului ¹⁾ şi după acea pără ar fi fostū ecsilatū de Viziru la mōnăstirea Sinaea cea mare, de la muntele Horivū. Unde şedēndū unū timpū, ne'ncetat s'au

¹⁾ Ţarigradū este vorbă slavonă cu sensul specialū, de a reprezenta tot-de-una Constantinopolul. Literalmente acēstă vorbă însemnēză oraşul Ţarului şi este compusă din царъ=Imperatoru şi градъ = oraşū.

fostu rugându-se lui D-deu și Maicei lui Christos, să-i ajuto să scape din acel canonu sănătosu, înapoindu-se la patria sa în Valachia, unde să zidiască și el o monăstire de pusnici, în munții Rumâniei, numindu-se Sinaea, după cum și aceia. Se dovedesce de la închinătorii hagii, că și acolo au dăruitu multe odore Bisericei, cu inscripția pe dinsele «Michai Spătariu Cantacuzino din Valachia» sevă Vlachia, făcându-se ctitoru cu aceste dani. Și cu ajutorul lui D-deu, prin mijlocirea lui Șerban Cantacuzin, ce i-au căduțu sorta a fi domnitoru în Valachia, scăpându și venindu în patria sa, nu au datu uitărei făgăduela, ce au pusu înaintea lui D-deu, ci pe dată au și începutu lucrarea pentru spitalul Colța, în capitala București, luându sevășire. Iar pe de altă parte, căutându poziție plăcută prin toți munții Principatelor Rumâniei, asemenea să fie cu munții Sinăei de la s-tele locuri. Și din purtarea de grijă a lui D-deu, la a lui dorință, i-au descoperitū, arătându-i locul prin acel bătrinu pusnicu, care s'au înfățișatu de Mitropolitul Dumisale.

II.

Construcțiunile s-tei monăstiri Sinaea. Esistă între părinții monăstirei Sinaea o tradițiune, că cea mai veke construcțiune din munții Bucecii ar fi o Bisericuță, ce astă-đi nu mai esistă, cu patronul s-tei Ana. Acestă tradițiune represintă în adevăru esistența unei Bisericuțe în munții Bucecii și care a datu locū numirei «poteca s-tei Ana»; dar urmele construcțiunei de la Bisericuța s-ta Ana denotă o construcțiune posterioră și ele represintă mai mult o casă de rugăciune a unui ascetu, ce locuia în acelū locū, de cât o Biserică comună a ascetiloru din

munții Bucecii. Fără îndoială, cea mai veche construcțiune din munții Bucecii, în cari astăzi se află mănăstirea Sinaea, este Biserica s-lui Nicolau, despre care menționează chrisovul lui Michnea voevodă de la 1581 ¹⁾ și a căria urme dau dovezi palpabile, că aici a fost o Biserică de piatră destul de spațioasă și capabilă, de a încăpea pre toți părinții sichiastri, cari se nevoiau în aceste locuri. Din estractul documentului citat se vede, că la anul 1581 această Biserică reprezintă o mănăstire completă cu părinți, pre cari Michnea îi dăruiesce cu două vaduri de măr. Pre lângă aceste, însuși terenul cu întinderea și urmele, ce mai păstrează, denotă că aici au fost locuințe omenești, capabile de a adăposti câte-va zeci de oameni. Ne având alte date în privința Bisericii, ce a preexistat s-tei mănăstiri Sinaea, noi ne limităm a nota aici, că această construcțiune se afla tot pre muntele Furnica, pre care se află mănăstirea Sinaea, mai în vârful muntelui, spre Apus și că atât data precisă a construcțiunii, cât și a ruinării ei trebuie să ni rămână necunoscută, din cauza lipsei citatelor pozitive. Noi presupunem, că această construcțiune este ruinată și chiar pre timpul Spătarului Michai Cantacuzin, care în actele, rămase de la dânsul, nu face nici o mențiune, deși în toate cestiunile Spătarul Michai ni se prezintă destul de specific. Deși, cum am zis, documentele

¹⁾ Doc. mon. Sinaea No. 18.

nu autoriză pre nimine ase pronunța asupra epocii de construcțiune și de ruinare a acestei Biserici, cu toate aceste părinții mănăstirii Sinaea, punându o cruce monumentală pre locul altarului acestei Biserici, se exprimă la 1858 asupra ruinării acestei Biserici în următorul mod: «Pentru vecinica pomenire s'au înălțat acum această sfântă cruce, în locul sfintei și dumnezeescei Biserici, cu chramul sfântului Nicolau, ce s'au ruinat în resmirița anului 1788, iar la 1858 Septemvrie 1, Luni, s'au sfințit; iar acum ca să nu rămăie în viitor necunoscută acest sfânt locaș, s'au înălțat aici acest sfânt monument de smeritul Victor schimonach din mănăstirea Sinaea ¹⁾.

Construcțiunile, datorite Spătarului Michai Cantacuzin, suntu acele, care se află și penă astăzi împrejmuite de ziduri și care se numesc cetate. Ele se compun dintr'o Biserică, situată în mijlocul curții și din kilii, care represintă cu spațiul, ce-lu

---

¹⁾ Acestu monument, relativ la ruinarea Bisericei s-lui Nicolau, datează, cum vedemu, de la 1858 și el se bazează pre vre o tradițiune, care este nefundată. Pre lîngă aceste, această cruce monumentală, lungă de 1 $\frac{1}{2}$ metru și lată de unu metru, fiindu făcută la 1858 de către unu necunoscut, ea mai pre urmă a fostu adausă în inscripțiunea ei de către schimonachul Victor. Partea adausă noi o dăm cu litere cursive, și ea se vede, că este adausă: mai întâi din conținut, care represintă o repetițiune acelor dise mai sus; al doilea, din caracterul literelor sculptate, care iarăși denotă posteritatea; și infine din particularitatea gramaticală, că aucse-liarul verbului a avea se dă în partea întâia cu au (au înălțatu, au sfințitu), iar în a doua cu a (a înălțatu).

ocupă, unu patru-lateru, iar cu pereții din fundul caselor formeză zidiul, ce încunjură mănăstirea. Totă construcțiunea este numai de petra, iar cu forma ei generală arhitectonică represintă în miniatură pre mănăstirea Sinaea din Orientu. Seu, dupre cum se exprimă Spătarul Michai prin Aședementul seu : «am ziditu și am înălțatu unu skitișoru, numindu-se Sinaea, *după asemenarea Sinaei cei mari.*» Și mai jos : «*am făcutu și kiliore cu zidiu împrejur,* pentru a lor (sichastrilor) odichnă și pază, avendu acestu obicei u ei între dinșii de obște, unii a locui prin păduri, în pustie afară, iar alții în mănăstire, spre paza și poslușania skitului.»

Mănăstirea noastră Sinaea este dispusă astu-felu, în cât cele patru zidiuri ale ei, care o încunjură, sunt u situate pre cele patru puncturi cardinale ale orizontului, avendu la mijlocul liniei despre Răsăritu clopotnița, carea este cu puțin mai rădicată, de cât zidiurile kiliilor. In fine, spațiul, în mijlocul căruia se află Biserica, are o lungime de 40 și o lățime de 30 metri.

Arhitectura kiliilor este din cele mai simple, fôră de a putea dice, că ea represintă cutare, seu cutare stilu arhitectonicu. Inșăși Biserica cu zidiurile ei pare a representa mai mult stilul romanicu în formele lui cele mai simple, iar ornamentele, compuse din nisce colone simple, represintă mai mult o privațiune de stilu arhitectonicu. Iar cupolele Bisericeî, care sunt u construite din lemn u, par u a representa

stilul bizantin în starea lui cea mai degradată. În genere, s-ta mănăstire Sinaea, construită de către Spătarul Michai Cantacuzin, nu reprezintă în partea ei arhitectonică arta ; *ea este de o simplitate comună.*

În privința picturilor Bisericii, construite de către Spătarul Michai, sînt de observat două stiluri picturale. Fiind făcută totă pictura acestei Biserici în fresco, ea reprezintă pictura secolului al XVII-lea și pre cea a secolului al XVIII-lea. Kenarele de de-asupra ferestrelor din pridvor¹⁾ care acum sînt astupate prin zidiu, reprezintă stilul picturii românești din secolul al XVII-lea, unde se disting caracterele stilului bizantin nereformat și influința stilului picturii vechi slave, după care martirii țin tot-de-una în mîni cruci cu opt cornuri²⁾. Această combinațiune de două stiluri se observă mai la toate picturile Bisericilor românești din Seculul al XVII-lea, și ea este una din probele cele mai convingătoare, că orașele românești în cultura lor seculară au fost sub influința Bizanțului prin mijlocul creștinismului și sub influința slavismului prin mijlocul artelor și al literaturii. De altă parte, în

¹⁾ Vorbă slavonă, compusă din *предъ* = înainte și *дворъ* = ușă. În totul aceia, ce este naintea ușii, intrarea.

²⁾ Acestu gen de pictură se observă prin cele mai multe Biserici românești din secolul al XVII-lea. Între altele vom cita aici paraclisul (capela) din s-ta Metropolie a Ungro-Vlachiei, unde o parte din picturile acestei Biserici sînt de același gen, și aproape contemporane cu cele de la Sinaea.

picturele Bisericeî vekî ale Sinaei se distinge stilul curat bizantinû nereformatû, unde sânții sîntu reprezentățî prin nisce forme omenesci multû mai trase, de cât ale omului naturalû. Aceste picturi, care umplu tótă Biserica cu pridvorul, dătează de la starițul Isidor și din anul 1795.

Frontespiciul și ușorii Bisericeî celei vekî, sculptate în pétără venătă din munții Sinaei, represintă figura lui Moisi cu tablele legei la dreapta și a lui Aaron cu toiagulû înverditu la stînga. Sub lespedeaa, ce desparte pre acești doi profeți, și pre carea stă inscripțiunea, kîar de asupra ușei Bisericeî, este sculptatû vulturul cu doë capete, emblema Bizanțuluî, care denotă, că și architectul din timpul Spătaruluî Michai Cantacuzin era grecû de origine și dominatû de ideea panelenismului cu centrulû în Bizanțitu și cu periferia dincolo de limitele vekiu-luî imperiû romanû. Pre ușorii ușii între nisce flori, care represintă sculptura ordinară tot a secoluluî al XVII-lea, se vedu la dreapta și la stînga câte unû ângerû și sub aceștia câte o figură de omû ¹⁾. Tóte aceste cu grosietatea liniilor și a florilor trădeză unû productû sculpturalû din epoca Spătaruluî Michai și încă esecutatû de unû artistû, care se vede a nu se fi bucuratû de unû geniû. Pre frontespiciul acestuî monumentu lapidarû, pre o

¹⁾ Atât figurile îngerilor, cât și ale ômenilor de pre ușorii ușei sîntu atacate de o mână impiă. Tradițiunea spune, că și aceste stricăciuni sîntu făcute de către armatele turce, care au ocupatu monăstirea pre timpul resbeluluî de la 1788.

lespede de piatră, aşezată între profeţii Moisi şi Aaron, egumenul Damascen a pus de s'a săpată inscripţiunea următoare: «Zugrăvit-s'au această sfântă Biserică în zilele prea luminatului Domn Iov. Alecsandru Constantin Moruz voevodă, fiindu Mitropolit Prea o sfinţitul Dositei şi s'au sèvresitu prin totă ostenela şi keltuēla părintelui egumenă Damaskin, anul 1795 Septemvrie 16.»

Tot între construcţiunile veki şi anume în rîndul kiliilor despre Međa-nópte este unu paraclisu¹⁾, operă în privinţa arhitecturii şi a sculpturii tot a timpurilor Spătarului Michai Cantacuzin. În privinţa arhitecturii şi a sculpturii ne avîndu nimic de notat faţă cu paraclisul, fiindu situat în rîndul kiliilor şi prin urmare privat, de ori-ce artă, noi vom observa aici numai pictura acestei capele, care datează de la 1792, şi anume din timpul stariţului Isidor²⁾. Aici este de notat, că se observă acelaşi gen de pictură bizantină, care se vede şi în Biserica cea veke. Tot stilul picturii bizantine nereformate se observă pe pereţii paraclisului şi pare chiar a fi executate picturile tot de artistul, care la 1796 a executat şi picturile Bisericii celei vekii. În genere, paraclisul, ca şi Biserica veke, este în privinţa arhitectonică opera Spătarului Michai Cantacuzin cu

¹⁾ Vorba paraclisu este greacă şi vine de la verbulu παρακαλεω = rogu; în totul casă de rugăciune, capelă. De aceia paraclisele se construiau pre lîngă, seu în corpul caselor de locuinţă.

²⁾ Conform inscripţiunei murale din paraclisu.

starițul Nicodim, contimpuranul său, primind o reparațiune la anul 1792 sub stăriția lui Isidor.

Să observăm în fine și partea monăstirei despre Răsărit, adică al doile patru-lateru, ce se formază spre Apus din zidul cetății, spre Mădă-și și Mădă-nopte din doe ronduri de kilii, construite de către stariții Ioasaf și Paisie; iar spre Răsărit, în fața riului Prachova, dintr'unu locu deskisu ¹⁾. Dreptu în mijlocul acestui patru-lateru se află construită Biserica, pre carea noi o numim cea mare a monăstirei Sinaea, și carea se datoresce inițiativei starițului Ioasaf, terminată fiind de către starițul Paisie la anul 1846. Această Biserică, privită în architectura ei, este de stilu mai mult romanicu. Lumina ce abundă în Biserică, liniile drepte, de care s'a servitu architectul la facerea planului, și cele patru colone simple, de care sunt susținute bolțile Bisericei, toate aceste ni impun, să stabilimu, că, pre o temelie în forma crucei, s'a edificatu o Biserică de unu stilu romanicu, cu sinuri la dreapta și la stanga Bisericei.

Sculpturi fiind forte puține și în Biserica cea mare, noi vom studia aici pictura acestei Biserici, carea merită totă atențiunea noastră. Genul picturilor din Biserica cea mare a monăstirei Sinaea este semenu cu acelu, ce se observă prin mai multe Biserici românesci, zugrăvite pe la finele jumătății întâia a seculului al XIX-lea, între care vom cita și Biserica

¹⁾ Partea despre Prachova deskisă s'a inkisu mai pre urmă printr'o terață de lemn.

de la mănăstirea Agapia, din districtul Nēmțului. Genul picturilor acestor două Biserici este același, cu mici deviații de la regulile artei în mănăstirea Sinaea. Și după opiniunea noastră D. Grigorescu, la mănăstirea Agapia și D. Cătulescu la mănăstirea Sinaea, au combinat foarte nemerit stilul picturilor bizantine cu cel renăscut al Occidentului; și cu modul acesta se poate dice, că în rezultat s'a avut un stil de pictură proprie românească. Și în adevăr, observându-se în mod special picturile din Biserica cea mare a mănăstirii Sinaea, se distinge o umplere a formelor umane, care în pictura bizantină ni se prezintă prea trase, și de altă parte nu se vede acea abundență de forme umane, ce caracterizază pictura occidentală renăscută. În genere, D. Cătulescu, pictorul Bisericii celei mari din mănăstirea Sinaea, cu școala din care face parte și Domnia sa, caută în picturile, eșite din penelul său, ca să redea formele corporale ale Românului, care de ordină este proporționat, atât în privința staturii, cât și a musculaturii.

Eca și inscripțiunea, pe care starițul Paisie a pus de s'a gravat pre o lespede de pără, aședată în frontespiciul Bisericii, de-asupra ușii Bisericii la intrare: «La cursul anilor de la Mântuitorul nostru Christos, 1695, s'au zidit sfânta mănăstire Sinaea de fericitul întru pomenire ctitor, Michai Cantacuzino, marele Spătaru, întru cinstea Adormirii Prea Sfintei de D-deu Născătoare, iar la lătul

1843 s'aŭ mai adăugatŭ acestă sfântă Biserică, în dŭilele Prea luminatului nostru Domnŭ Georgie Dimitrie Bibescu voevodŭ, cu blagoslovenia Prea o sfințitului Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ al Țerei, D. D. Neofit, cu keltuela casei din afierosirile ¹⁾ fericiților ctitori ²⁾ în numele Prea Sfintei Treimi și în cinstea Adormirei Prea sfintei Născătorei de D-đeu, s'aŭ începutŭ zidirea acestei Biserici de roșu, în stăriția Prea Cuviosului Ioasaf Archimandritul, întru care anŭ aŭ și repositatŭ în Domnul, și s'aŭ deservitŭ prin stăruința, osîrdia și ostenela Prea Cuvioșiei sele părintelui Paisie, Archimandritul acestui sfântŭ lăcașŭ și tôte podóbele ³⁾ pre din lăuntru și afară cu kiliile împrejur, cum se vđdŭ, anul 1846 August 15.»

In genere, s-ta mônăstire Sinaea în privința construcțiunilor este compusă din doe patru-latere, situate unul lóngă altul, din care celu întâiu are o Biserică și unŭ paraclisŭ cu kiliile respective, și care se numesce cetate, iar al doilea posedă o Biserică cu doe rînduri de case.

Partea tradițională. Puindu în lucrare și pentru mônăstirea Sinaea, în loculŭ, ce i s'aŭ arătatŭ în Rumânia supt muntele Bucureciul, și luândŭ sêvêrsire o mică Biserică de zidiŭ, rădicată în cinstea Maicei Domnului, dupre cum adŭ se vede, împrejurând'o

¹⁾ Vorbă greacă de la verbul ἀφ'ερόνω=chărăzescŭ, dăruescŭ.

²⁾ Vorbă tot greacă de la verbul κτίζω=construescŭ; iar κτήτωρ=proprietaru și fundatoru.

³⁾ Vorbă slavonă de la модѡба=usanță, asemănare; iar în românesce cu accepciunea de frumuseță.

cu zidiuri în patru colțuri, care figurează o mică cetățue, iar prin lăuntru împrejurată cu mici kiliore pentru călugări. Înălțimea zidăriei cetățuei pe din afară, la vedere atuncea înfățișa, ca de cinci stânjini, și clopotnița de zidiu, înălțată în dreptul altarului Bisericei despre Răsăritu. Temelia clopotniței din pământu pene în linia zidiului cetățuei, cu grosimea începută, ca de trei stânjini, iară din acea linie la înălțime rădicată zidăria, ca de patru stânjini, unde asupra clopotelor era odae cu ferestre strimte, ca de fortăreță, iar pe din afară cu două galerii de lemn, în care vara stăruia arnăuții, ce se trămitea de la stăpânire, pentru apărarea mănăstirei de tâlchării, străjuind, ca nu fôră veste să între în lăuntru și să se înkidă acolo. Iar pe supt această clopotniță era unu gangu cu boltă de zidiu, prin care era pörta monăstirei, care pörta era cu stâlpi de pötră cioplită, înălțimea, ca de două-spre-dece palme domnesci, iar largul ca de șese palme, cât putea omul merge cu calul împovoratu în lăuntru. Și pörta de lemnü tufan (stejarü) cu grosimea de două palme domnesci, care se ținea nöptea și đioa înkisă, și o portiță mică în pörta cea mare, avendü portarü stăruitoru cu kilia supt această clopotniță. Clopotnița pe timpul facerei Bisericei cele mari, afară de cetățue, din lipsa de buna kibzuire a architectului, trămisü din partea Epitropiei Colța, cu părerea de rău a călugărilor s'au dărîmatü pënë în linia zidăriei cetățuei, supt cuvëntü, că în urmă se va face alta din nou, în pörta curței de afară despre drumul Brașovului.

Și cu ajutorul lui D-deü, luändu sêvêrsire s-tul löcașu, ziditü din nou, numitü Sinăea, și pe la anul 1690 începëndu-se a se trage călugării într'această mănăstire din skitul de sus, s-tul Nicolae și de prin alte mănăstiri, dorindü a fi sichastri prin păduri și supt îngrijire de chrana vieței din această mănăstire. La care făcëndü ctitorul și destre pe lîngă ceia, ce

li se da de la mănăstirea Colța, după cum în Aședemântul ctitoricesc se prevede, întâiu două sfuricele de moșie și a nume Trestienii și muntele Negrașu, în apa Doftana și una la câmpu pe apa Călmățuiu, numită Batogu, parte de a valma cu unu boearu Niculescu.

III.

*Patronii seu Chramurile*¹⁾ *Bisericilor din mănăstirea Sinaea.* Fôrte de timpuriu creștinii s'aũ deprinsũ, a construi templurile lor pre mormânturile martirilor și tot-o-dată a pune aceste templuri sub patronarea lor. Mai pre urmă, când în Biserica creștină diferite persoane aũ începutu a escela în viața morală și în lupta contra eresiilor, și aceste persoane aũ ajunsũ a fi stimate de către creștini, atunci templurile creștinilor aũ începutu a fi puse sub patronarea și a unor asemenea persoane. În fine diversele evenimente din viața Mântuitorului, a Maicei Domnului, seu a Apostolilor aũ servitũ, ca patroni, pentru Bisericile creștine. Eca în resumatũ suma patronilor, cari se întalnescũ la Bisericile creștine, și cari aũ patronatũ tot din timpurile antice ale creștinismului și persoana creștinilor, precum și diferitele lor stabilimente religioase și de bine-facere.

Și decă, de altă parte, întôrcemũ atențiunea noastră asupra motivelor, ce în genere determină pre creștini, de a pune diferitele lor stabilimente sub unũ patronũ seu altul, descoperimũ, că celũ întâiu motivu

¹⁾ Vorba acestă este slavonă și vine de la dicerea храмъ=templu. În limba românească cu sensul de patronũ al templului.

determinativu este stima personală, ce fundatorul are pentru unul, seu pentru celalaltu din sânti Biserice creştine. Apoi vine raţionamentul comunu, dupre care creştinii găsiau o asemănare între proprietăţile patronului şi obiectul de protectatū. Astū feliū, Maica Domnului se pune, ca patrōnă, pentru credinţa noastră, că ea este grabnică ajutătore. S-tul Nicolaū este ajutătorul omului în luptele lui cu natura şi elementele ei: de aceia şi vedemū, kiar în Bucureşti pre s-tul Nicolau patronându cele mai multe Biserici de pre malul gârlei—s-tul Nicolaū din Prundū, s-tul Nicolaū din Tabaci etc. Sântulū Georgie este patronul Moldovenilor, pentru curajul lui de martirū. Şi in fine mai citându unū singurū esemplu, s-tul Demetriu Basarab este patronul oraşului Bucureşti, pentru stima, ce Români din Muntenia au faţă cu ascetul din familia cea mai ilustră domnitōre a Basarabilor.

Astū-feliū fiindū vederile creştinilor, şi Români din munţi Buceci s'au condusū de aceleşi raţionamente, când ei au pusū Bisericile lor sub patronarea unū sântū, seu a unū evenimentū creştinū. Chrisovul lui Michnea de la 1581, ni-a conservatū numirea celei mai vekī Biserici din munţi Buceci, iar tradiţiunea confirmă această atestaţiune documentală, şi ni spune, că Biserica cea veke din munţi Buceci a fostū pusă sub patronarea sântului Nicolaū. Apoi în respectul motivului, ce a determinatū pe fundatoriī acestei Biserici, adecă pre asceţi din

această pustie, noi credem, că acestu motivu nu pote fi altul, de cât lupta, ce sichastrii erau necesitați să susțină, atât contra elementelor naturei, cât și a choțîilor continue, ce-i bântuiaă. Spătarul Michai Cantacuzin este foarte esplicitu, când, în respectul traiului sichastrilor din munții Bucecii, se exprimă: «Unde, mai 'nainte zidirei aceștia, se afla sichastri acolo, la pustia acesta și *ne putendu trăi de tâlchari, de vreme ce pe acele vremi locașurile tâlcharilor mai osebit din alte locuri, acolo le era.*» ¹⁾

Biserica, cea construită de Spătarul Michai Cantacuzin, și carea se află în mijlocul patru-laterului vekiu, numitū cetate, este pusă încă de fundatorul ei sub patronarea Maicei Domnului și Biserica acéști sërbeză «*Adormirea Prea Ouratei Feciore Maria.*» Acésta nî-o atestă Aședementul lui Cantacuzin, când se exprimă: «Am ziditū din temelie și am înălțatū unu skitișorū, numindu-se Sinaea, după asemănarea Sinaei cei mari, întru slava și lauda lui D-deu și întru cinstea *Adormirei Stăpânei noastre Maicei sfinției se.*» ²⁾ Acesta nî-o atestă Aședementul fundatorului la loculū citatū, precum și tôte documentele posteriore ³⁾. Astă-dî kîar patronul Bisericei celei vekî din mōnăstirea Sinaea este Adormirea Maicei Domnului. În respectul însă a motivului specialū, ce a determinatū pre Spătarul Cantacuzin,

¹⁾ Veđi locul în docum. de mai sus.

²⁾ Ibidem.

³⁾ Veđi docum. mōn. Sinaea sub No. 5, 6, etc.

ca să pună acestă patronă Bisericei celei din nou construite de dinsul, se confirmă privirile noastre de la începutul acestui capitulă și istoricesce. Noi am vădută mai sus, că Maica Domnului devenise patróna întregii familii a Cantacuzinilor. Ea a fostă scăparea și ajutătórea atât a lui Constantin, cât și a lui Michai Cantacuzin. Rugăciunile ferbinți ale tatălui lui Michai Cantacuzin l'au scăpată pre acela de persecuțiunile lui Grigorie Ghica, iar nisce asemenea rugăciuni au ajutată pre Spătarulă Michai, de a scăpa de urgia lui Duca voevodă, găsindu-și asilul în Brașov. Tóte aceste circumstanțe au impusă fundatorului mănăstirei Sinaea, ca el, la alegerea patronilor fundațiunei seale, să prefere pre protectórea și ajutătórea familiei seale.

Al treilea patronă al Bisericii din mănăstirea Sinaea, privită în ordinea chronologică, este patronul paraclisului, care s'a construită pre timpul starițului Nicodim. Metropolitul Cosma, la 1792 Mai 12, dă ună pecetluită (ordină) ¹⁾, prin care dispune, ca să se tornosiască ²⁾ paraclisul din mănăstirea Sinaea,

---

¹⁾ Ordinele administrative, care ni s'au păstrată din partea Domnilor, seu a Metropoliților, mai tóte se dau foră subsămăntură și numai cu sigiliulu (pecetea) respectivă. De aici vorba pecetluită este identică cu ordină administrativă.

²⁾ Vorba a tórnosti se întrebuintează numai în Țera muntenescă, iar în Moldova se dice a sânti o Biserică. Ea duple Mikloșici vine de la vorba greacă *θρόνος*=tronă. A introna icóna patronului Bisericei, seu a întronisi, și a tórnosti, care apoi represintă acțiunea sântirei Bisericei.

dicendu: «Cozma Milostiiu Bojiu¹⁾ Arch. i Mitrop. Ungr. Fiindu că intru Duchul sfântu, fratele Sichion, kir Daniil, ne însciințeză, cum-că paraclisul de la monăstirea Sinaea ot sud (de la județul) Prachova, s'ar fi curățit²⁾ și l'ar^u fi gătit^u din tôte, și că este trebuință a se törnosi, avend^u și cele trebuinciose, odăjdii³⁾, cărți, s-tele vase tôte de plinu. După trebuința, ce ieste, printr'acest^u pecetluit^u dăm^u voie, și blagoslovenie (bine cuvântare), să se törnosiască. Ci dar molitva⁴⁾ ta protopópe al județuluⁱ, primind^u pecetluitul nostru acesta, să mergi să o tornosesci. Urmându la tôte întocma, după învătăturile, ce ai date prin trătăje⁵⁾, sēverșind^u s-ta liturgie pre sântul^u antimisu⁶⁾, ce va avea s-tele mósce. Acesta scriem^u, 1792 Mai 12⁷⁾.»

¹⁾ Vorbe slavone, care se traduc^u «cu Mila lui D-deu^u.» Ele dispar^u din titulatura Metropolitilor Valachiei cu începutul secululuⁱ al XIX-lea.

²⁾ Din aceste vorbe rezultă, ca o probă indirectă, că paraclisul este construitu mai de demult. Documentele, de care dispunem^u noi, nu facu nici o mențiune despre existența paraclisuluⁱ, dar acestă lipsă documentală se împlinesce prin arhitectura paraclisuluⁱ.

³⁾ Vorbă slavonă de la одежда = vestmēt^u. Intrebuintat^u tot-de-una în plural^u „odejdi^u“ pentru vestimintele bisericesc^u. În Moldova acestă vorbă a eșitu din usu încă de la începutul secululuⁱ presentu.

⁴⁾ Vorbă slavonă și însemnéză rugăciune. Acesta era titlul, ce se acorda preutuluⁱ, și el este întrebuintatu în locul terminuluⁱ de astă-d^u «cucernice.»

⁵⁾ Vorbă greacă și însemneză caletu. Ea vine de la grecescul τετράκιον = quarto; adică caletu, în care cōlă este îndoită în patru și în asemenea caet^u se trecu instrucțiunile, notele, etc.

⁶⁾ Vorbă greacă din dialectul bizantin^u, compusă din ἀντ^u = în locu de și mensa = masă.

⁷⁾ Docum. monast. Sinaea No. 19.

Paraclisul mănăstirei Sinaea serbează chramul Skimbărei la fața a Mântuitorului. Nu mai este nici o îndoială, că la determinarea acestui patron al Paraclisului, părinții mănăstirei Sinaea s'aun condus de asemănarea, ce există între locul petrecerii evenimentului și pozițiunea montosă a mănăstirei Sinaea. Vădându starițul Nicodim, că Spătarul Michai Cantacuzin a numit fundatiunea sa cu numele mănăstirei Sinaea din muntele Horib, el a crezut de bine, ca Paraclisul să serbeze, ca patron, evenimentul, petrecut în alt munte al locurilor sante, adecă Skimbarea la fața din muntele Tabor.

În fine Biserica cea mare din mănăstirea Sinaea, terminată la anul 1846, pre timpul starițului Paisie, se poate considera, ca un punct centralizator al tuturor chramurilor din Bisericile mănăstirei Sinaea. Avându și această Biserică chramul ei propriu, adecă Santa Treime, ea întrunește în sine chramurile tuturor celorlalte Biserici din mănăstirea Sinaea. Pre frontespiciul Bisericeii, de asupra ușei de la intrare, stă zugrăvite iconele santei Ttreimii, a Adormirei Maicei Domnului, a s-lui Nicola și a Skimbărei la fața. Așa că se poate dice, acesta este o Biserică cu patru chramuri, se, cum ne-am esprimat mai sus, ea este punctul centralizator al tuturor chramurilor de la Bisericile din mănăstirea Sinaea.

Adăugându și aici modestele nostre reflecțiuni asupra motivelor, ce au determinat pre starițul

Paisie, ca în Biserica cea mare din mănăstirea Sinaea să concentreze toate aceste chramuri, noi credem, că s-ta Treime i s'a impus, ca patron al Bisericeii, pentru considerentul, că Trinitatea este dogma fundamentală a creștinismului și originea tuturor sărbătorilor creștine, care puteau fi luate, ca patroni. De altă parte, noi mai descoperim aici și o stimă particulară pentru decisiunile predecesorilor săi. S-tul Nicolau a patronat încă din timpurile cele mai antice pre Sichaștii munților Buceii. Maica Domnului a fost aleasă, ca patronă, de fundatorul mănăstirii Sinaea; iar Skimbarea la față i s'a părut starițului Nicodim mai proprie pentru patronarea capelei din mănăstirea, situată pe vârful unuia din munții cei mai înalți ai Țerei. Și cu modul acesta noi ne resumăm, că *mănăstirea Sinaea are patru chramuri, și că în Biserica cea mare din mănăstirea Sinaea, creștinul poate să asiste la serbarea tuturor patronilor acestei mănăstiri.*

IV

Organizațiunea s-tei mănăstiri Sinaea. Spatarul Michail Cantacuzin a ficsat prin Aședementul său organizațiunea s-tei mănăstiri Sinaea. Elu s'a condus de toate regulele vieții monachale, culese de prin mănăstirile din Orient și acele aflătoare în Țară, și a determinat cu precisiune: 1. *Modul vieții monachale din mănăstirea Sinaea*, 2. *Alegerea de stariț*, 3. *Indatoririle* și 4. *Raporturile mănăstirii*

Sinaea cu mănăstirea Colta. Să desfășurăm în parte pre fie-care din elementele, ce compun organizațiunea s-tei mănăstiri Sinaea, și care își au fundamentul în Aședământul Spătarului Michai Cantacuzin.

1. *Modul vieții monachale din mănăstirea Sinaea.* Mănăstirile Bisericei ortodocse represintă viața comună a creștinismului din seculul apostolicu. Aici totă averea și activitatea omului este consacrată lui D-deu. Cei ce locuescu în mănăstire subordonază voia lor voiei superiorului, și acesta comandază în numele lui D-deu, cu formula «pentru Domnul.» Monachii contopescă averea lor proprie cu averea mănăstirei, și de avutul mănăstirei se bucură cu cumpătare și în mod egal toți locuitorii mănăstirei. De aici organizațiunea vieții monachale în kinoviă¹⁾. Monachii kinoviali, dupre formele vieții, nu se distingă între dînși. Insuși superiorul mănăstirei este datoru să mănence, să pörte și să, se bucure de usufructul averei mănăstiresci în modul cel mai egal. De aici lipsa dreptului, de a testa și mănăstirea este singura ereditară a monachului kinovialu. Eca cum se esplică formarea averilor colosale de la mănăstirile kinoviale, unde totu individul lucrează «pentru Domnul și în frica lui D-deu» și unde totă activitatea este desfășurată și condusă de conștiința omului, sub controlul divinității. O dată cu organizațiunea vieții monachale kinoviale,

¹⁾ Termenu grecu de la κοινός=comunu, βίος=viață. In totulu viață comună.

a început a se desvolta în Biserica creștină ortodoxă și viața monachală idioritmă ¹⁾, seî particulară. Ea își are începutul în perfecțiunea morală a monachilor și acești călugări ²⁾ deveniaî în urmarea unei asemenea vieți sichastri. Sichastrii nu potî în nici unî kipî a se atinge de averea mîăstirei, dar ei aî dreptul a se bucura de întreținerea ei, dînduli-se separat partea, necesară pentru subsistență. Când sichastrul se ține pre trepta morală superiôră, atunci averea lui este mai modestă, de cât a monachului kinovialî, și el cu tîtă neaverea este ereditatî la mîrtea sa tot de către mîăstire. Decăderea morală a mîăstului, fie el sichastru, adecă trăitorî în pustie, seî își duce viața în mîăstire, încetul cu încetul îlî deprinde la o viață, care de multe ori nu se distinge întru nimicî de a omului din lume. El începe a se deda la o viață confortabilă și tînde a se guverna de legile societăței, din care face parte; începe a usa de dreptul, de așî forma o avere proprie și apoi tînde, decă se pîte, să o și testeze dupre voia sa. Aici e perderea morală a mîăstului și atunci pîte cine-va să đicē, că elî nu mai are rațiunea de a fi.

Aceste suntî cele doē forme ale vieței monachale

¹⁾ Vorbă greacă de la *ιδιόρρυθμος* = viață proprie, particulară, și acesta de la *ιδιος* = propriu și *ρhythmos* = mișcare, tactu, cadență, apoi modu de viață.

²⁾ Acēstă vorbă este compusă din *καλός* = bunî și *γέρον* = bătrînu. În totul bunî bătrînu, seî unî tinerî, care are aparînța unî bunî bătrînu.

din Biserica ortodocsă, și Spătarul Michai Cantacuzin organizează viața monachală din mănăstirea Sinaea sub ambele aceste forme, luându precauțiuni, ca să nu degenereze. Astăzi-feliu în Aședemântul său el se exprimă: «Avându acestu obicei¹⁾ ei (monachii) de obște. Unii a locui prin păduri în pustie afară, alții în mănăstioară, spre paza și poslușania²⁾ skitului, *ca acei de prin păduri să vie și să ție hrana lor din locașul acesta dumneșescă, ce s'au făcută, rânduindu-se și obiceiul mănăstioarei acestia sichăstresce.* Peste tot anul a nu mânca dulce, avându deslegare numai la praznicele cele împărătești și ale sfinților celor mari, și Sâmbetele și Duminicele, iar cei ce locuiesc în pustie în viața lor sîntu tot în postu³⁾.» Din cele cuprinse în Aședemântul Spătarului Michai rezultă, că viața monachală din s-ta mănăstire Sinaea a fostu organizată în modu kinovialu, avându sichastriu, ce locuiau în pustie, dreptul, de a'și căpăta o modestă întreținere din avutul mănăstirei.

2. Alegerea de stariți în sânta mănăstire Sinaea. Superiorii și ai mănăstirilor romănesci în decursul istoriei au purtat două numiri. Mai întâiu este numirea de egumen⁴⁾, și această numire greacă se aplica și de Români la superiorii mănăstirilor, de-

¹⁾ Vorbă slavonă de la *обычай* = datină, deprindere.

²⁾ De la verbul slavonu *послушать* = a asculta, a se supune.

³⁾ Vezi documentul mai sus. Vorba postu este slavonă și înseamnă ajunare.

⁴⁾ Vorbă greacă de la *ηγούμενος* = conducător. În totul conducătorul mănăstirei.

pendente de alte mănăstiri. Egumenii mănăstirilor dependente erau confirmați în alegerea lor de către stăriții mănăstirilor mame, și esercitaū administrațiunea mănăstirei, încredințate lor, în numele stăriților de la mănăstirile mame. Astū-feliū de raporturi găsimū la diferite ocațiuni între Stărițul mănăstirei Nēmțului și egumenii mănăstirilor Secul, Pocrovul, kīar și a mănăstirilor Agapia și Varaticul din Moldova; deși egumenii acestor mănăstiri purtaū titlul de stăriți, seū stărițe. Aici aceste raporturi, mai mult morale, s'aū stabilitū pre timpul Stărițului din mănăstirea Nēmțului, Paisie, care cu vieța sa a esercitatū o influință morală asupra stărițului din mănăstirea Agapia ¹⁾ și asupra stăriței din mănăstirea Varaticul, iar asupra mănăstirei Sēcul, stăriții mănăstirei Nēmțului, esercitaū încă din vekime unū controlū asupra administrațiunei averei mănăstirei și kīar alegerea de stărițū trebuia să fie confirmată de stăriții mănăstirei Nēmțului. Când însă o mănăstire se bucură de o autonomie completă, și ea își administrează de sine averile seale, alegerea superiorului ei nu reclamă o confirmare esteriōră și stărițul mănăstirei conduce vieța monachală din propria

---

¹⁾ Mănăstirea Agapia pēne la 1804 a fostu mănăstire de bărbați. Numai de la acestă dată cu colucrarea Metropolitului Moldovei și al Sucevei, Veniamin, și cu consimțimentul Domnitorului Alexandru Moruz, acestă mănăstire s'a transformatū în mănăstire de maice. Despre acestă sperāmu a vorbi mai specialū în istoria mănăstirei Agapia, pre carea, cu ajutorul lui D-deu, o vomū presenta publicului cât de curēnd.

sa inițiativă, și numai cu ajutorul prescripțiilor s-lor părinți în această materie. Atunci superiorul acestei mănăstiri se numesce starițu prin escelință¹⁾. Tote mănăstirile aspiraū, ca superiorii lor să pōrte titlul de starițu, și de multe-orī meritele morale ale persoanei unui superiorū, seū independența lui în conducerea vieței monachale, erau argumente satisfăcătoare, pentru ca superiorul acelei mănăstiri să pōrte titlul de starițu. Așa superiorul mănăstirei, seū conform Aședământului, a skitului Sinaea, pōrtă titlul de starițu în toate documentele istorice, deși alegerea lui se condiționa cu confirmarea Epitropului specialu, și gerarea averei era pusă sub controlul acestui Epitropū.

În toate timpurile și în toate instituțiunile creștine s'a pusū prețul cel mai mare pe principiul electivității. Metropoliții, Episcopii, Preuții, Conducătorii de mănăstiri, pēnē și lectorii (citeții), în Biserica creștină trebuie să fie aleși, și creștinii din diversele timpuri, au specificatū pēnē și detaliile diverselor alegeri. Mănăstirile, ca instituțiuni eminamintecreștinesci, ș'aū alesū tot-dē-una pe superiorii lor, și acestū actū garanta mai bine independența mănăstirei, conservarea datinelor și observațiunea intereselor stabilimentului. Eca cuvēntul, pentru care

¹⁾ Vorbă slavonă старецъ, și acesta de la старій=bătrinu. Adecă persoana cea mai bătrină din mănăstire și prin urmare și mai experiență în viața monachală și cu facultatea, de a conduce și pe alții în această viață.

fundatorii unei mănăstiri s'aû conformatu pre deplin acestei dorințe a monachilor și Spătarul Michai Cantacuzin a statuatû prin Aședământul său, dicendû: «Și când se va întâmpla a muri starițul, care va fi altul din străini să nu se puie, *făr' de cât din obște*, din cei din mănăstioră, pre carele-lû va arăta D-deû, *ca să-lû afle sortul*, de a fi vrednicû, și acesta a se păzi tot așa, s'aû făcutû și blestemû, după cum arată chrisovul prea fericitului Papei și Patriarchû al Alecsandriei, kir Samuil și al prea fericitului Patriarchû al Ierusalimului, kir Christan. Și când va fi această întâmplare a morței, *ca să-lû alegă din cei de obștea skitului cine să fie, să se face știre și Epitropului s-tei mănăstiri Trisfetitelor* ¹⁾ unde este făcutû și spitalû cu săraci, care și această s-tă mănăstire și spitalul, din dumnezeesca pronie, cu mila și cu darul sfinției se le celû mare iarăși noi le-am făcutû. Unde dară pënë se va face știre la ȕisa și numita sfânta mănăstire, acesta de sus a noastră, să stea jos lucrul, nici de cum chotărîre, pentru a se pune starițû în locu-i altul, să nu se pôte face ²⁾.» Pre longă cele statuate de Spătarul Michai Cantacuzin, și confirmate de Patriarchii de Alecsandria și de Ierusalemû, însuși Domnitorul Grigorie Ghica, la 1752 Mai 11, motivatû de unû Dionisie, ce se impusese, ca starițû al mănăstirei

¹⁾ Vorbă slavonă compusă din три=trei. сватитель = sântitoru. În totul Trei-sânțitori, seu Trei-ierarchi.

²⁾ Vedî docum. de mai sus.

și despre care vomu tracta mai jos, restabilește dreptul de alegere al mănăstirei, când se exprimă: «Asemenea și când se va întâmpla petrecania ¹⁾ starițului, iarăși din obștea mănăstirei să se puie starițu și cu știrea Epitropului de la mănăstirea Colța, iară nu din alții streini, s'aū făr' de știrea Epitropului Colții ²⁾.»

Cu modul acesta, în virtutea stipulațiunilor de mai sus, sūntemū autorisați, ca să stabilimū, că *alegerea de starițu în s-ta mănăstire Sinaea, trebuia să se limiteze între părinții mănăstirei și că superiorul acestui sântū locașū portă titlul de starițu* numai pentru cuvēntul, că elū era conducătorul independentū al vieței monachale din mănăstire. Dēca însă fundatorul ar fi legatū sōrta mănăstirei Sinaea de a Colței prin egumenul acestei din urmă, și nu prin Epitropi comuni, atunci superiorul Sinaei s'arū fi numitū numai egumenū, și el conducea pre părinții din mănăstirea Sinaea în numele și din ordinele egumenului din mănăstirea Colța.

3. *Indatoririle s-tei mōnăstiri Sinaea.* Nici una din mōnăstirile romānescē nu esistă, care să nu fi fostū legate de societate, prin una seū mai multe îndatoriri. Fundatorii și mai alesū îndestrătorii mōnăstirilor romānescē, fiindū tot-dē-una unū Domnitorū, seū

---

¹⁾ Vorbă romānescă cu terminațiune slavonă și înseamnă mōrte. Ea vine de la infinitivul a petrece, adecă a trece pe lumea ceialtă, seū pōte a trece prin lumea acēsta în ceialaltă.

²⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 34.

unul din boerii Țărei, adevă membri ai societății românești, au luat toate precauțiunile, ca fundațiunile lor să fie tot-de-una folositoare societății. Pre lungă scopurile religioase, mănăstirilor noastre li s'au impus, ca să aibă și scopuri curat umanitare; adevă să serviască, ca case de ospitalitate pentru călătorul fatigat, ca stabilimente pentru infirmii sau alienații societății, sau să ajute pe săraci în nevoile vieții etc. În genere, toți fundații afectați pre lungă fie care mănăstire câte una sau mai multe din instituțiunile de charitate creștină, iar monachi, singuri ei de la sine, își impuneau, pre lungă viața monachală, tendința de a cultiva literele române și de a propaga răspândirea lor prin înființare de tipografii. Mănăstirea Némțului din Moldova a format pre Dositei Moldovei și pre Grigorii Țărei muntenesci, iar mănăstirea Cozia a produs pre Teodosii și Snégovul pre Antim Iverenul, și totă literatura românească, întimpinându mi de obstacule în societate, și-a găsit dezvoltarea sa numai în mănăstirile Țărei, kiar până la începutul seculului curent. Acesta a fost sôrta românismului în decursul istoriei; ca munții Carpați să aibă meritul, pentru conservarea și dezvoltarea vieții românești din stânga Dunărei, iar Emul să conserve și până astăzi românismul din dreapta Dunărei; și mai înainte de a putea avea cultură și viață românească prin câmpii și orașe, Români au avut o încă de mult prin munți și mănăstiri.

Și Spătarul Michai Cantacuzin, fiindu și el unul din membrii influinți și culti ai societății românești din secolul al XVII-lea, n'a uitatu, ca fundațiunilor se se li prescrie și îndatoriri sociale. Făcendū din mănăstirea s-lor Trei-ierarchi, supra-numită Colța, unū stabilimentū pentru îngrijirea săracilor, și aședând'o, pentru o mai bună realizare a menirei ei, în centrul vieței românești, adecă în București, el, ca fundatorū și al mănăstirei Sinaei, s'a gânditu la îndatoririle curat sociale, ce trebuia să impună și acestui sântū stabilimentū. Mănăstirea Sinaea era prea departe de orī-ce centru de vieță socială, și căile de comunicațiune, precum și periculele, ce o încunjuraū, erau așa de mari, în cât o făceū inaccesibilă pentru totū creștinulū, ce arū fi doritū a primi ajutorul și bine-facerea ei. Comunicațiunea cu mănăstirea Sinaea, dupre cum ni spune starițul Ioasaf la 1829, se face numai pre cai ¹⁾, iar împrejurimele mănăstirei erau dominate de făcătorii de rele, conform indicațiunilor fundatorului prin Aședementul lui. Fiindū astū-feliū circumstanțele mănăstirei Sinaea, Spătarul Michai Cantacuzin a legat'o de societatea românească printr'unū mijlocū, care învingea tōte obstaculele, adecă prin legături spirituale. El prin Aședementul mănăstirei éca, cum specifică îndatoririle monachilor față cu societatea românească: *«Dar să fie supt datorie și călugerașii*

---

¹⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 17.

cu staritul din preună, atât cei din lăuntru din skitū, cum și cei după afară din pustie, a se ruga Domnului *Christos necurmat*, pentru bună-starea blagorodnicilor ¹⁾ Domni și a Mitropoliților ai scaunului Țerei aceștia și pentru totă Țera noastră și pentru ertarea păcatelor ctitorilor, atât a celor răposați, cât și a celor vii, și pentru totu nēmul și celū de aproape și celū de departe și pentru toți făcătorii de bine ai mōnăstioarei ²⁾.)» Cu modul acesta, noi vedem, că îndatoririle mōnăstirei Sinaea, impuse ei de fondatorū, erau, de a ruga pre D-đeū «*necurmat*» pentru Țeră și pentru persoanele ei administrative, precum și pentru bine-făcătorii mōnăstirei.

4. Raporturile s-tei mōnăstiri Sinaea cu mōnăstirea Colța; Epitropiă. — În dicționarul vieței monachale există trei terminii, cu care se determină rangul fiecăria mōnăstiri între celelalte. Unele mōnăstiri se numescū *skiturī*, altele *mōnăstiri*, propriu ǎise și a treia speță *lavre*. Lavrele suntū tot-de-una independente, și au sub dirigerea lor în vieța monachală mai multe mōnăstiri și skituri. Pentru a nu cita aici, de cât unū singurū esemplu românescū, vomū numi pre lavra mōnăstirei Nēmțului, carea avea în timpurile mai din urmă sub ascultarea sa pre mōnăstirile Secul, Agapia și Varaticul, și administra skiturile Vovedenia, Pocrovul și altele. Mōnăstirile

¹⁾ Vorbă slavonă de la блягитъ=fericitū, bunū și родъ=nēmu. În totul nēmu fericitū, alesū, seu nobilū.

²⁾ Vedi Docum. No. 1.

sîntu de ordinaru independente, dar de multe-orî, conform trecutului lor istoricû, sîntu sub dirigerea unei lavre şi aû unul, seû mai multe skituri sub administraţiunea lor. Skiturile sîntu tot-de-una stabilimente monachale, dependinte de o mănăstire, seû lavră. La acēstă poziţiune caută acum a aduce pre mănăstirea românească din muntele Atonului Lavra cea mare de acolo. Dar trebuie să amintimû şi acēsta, că monachiî cu mănăstirile lor nu-şi sacrifică independenţa şi nici se reducû la poziţiunea de skitû în modû întâmplătorû. Trebuie tot-de-una să determine acēstă poziţiune nisce legături de modul, cum s'a fundatû, seû s'a îndestratû mănăstirea. Numai popularea skitului, seû a mănăstirei cu monachi din o lavră, seû fundarea unui asemenea stabilimentû monachalû cu spesele unei lavre, precum şi voinţa fundatorului a doē mănăstiri, precum s'a întâmplatû în cazul cu Spătarul Michai Cantacuzino, pōte să reducē pre o mănăstire la poziţiunea de skitû dependentû. În genere vorbindû, ori-ce mănăstire, ce nu se găsesce în asemenea condiţiuni, este independentă de altă mănăstire şi ea îşi conservă cu multă îngrijire poziţiunea de independenţa.

S-ta mănăstire Sinaea este mai veke, de cât mănăstirea Colţa din Bucureşti, şi prin urmare ea se află în imposibilitatea, de a depinde de mănăstirea Colţa. Nici cuvântul, că monachiî mănăstirei Colţa ar fi populatû când-va mănăstirea Sinaea, seû acēsta ar fi fundată de mănăstirea Colţa, nu

îndreptătescū nisce raporturi de dependență între ambele mănăstiri. *Raporturile de legătură dintre mănăstirea Sinaea și Colța din București sîntu stabilite de către Spătarul Michai Cantacuzin, fondatorul mănăstirei Colța și ctitorul Sinaei și aceste raporturi sîntu concentrate în persona Epitropilor, cari au avutū și au dreptul, acordatū de ctitorul comunū, a gera administratiunea ambelor mănăstiri, în respectul materialū și a confirma alegerea stariților din mănăstirea Sinaea.*

Dacă întorcemū din nou privirile nōstre asupra Aședementului mănăstirei Sinaea, și ilū privimū din punctul de privire al numirilor, de care se servește fondatorul, pentru a esprima privirile seale față cu mănăstirea Colța și Sinaea, vedemū, că mănăstirea Colța este desemnată cu numele de mănăstire, de ore-ce Sinaea este tot-de-una numită mănăstioră, skitișor și skitū. Terminațiunile diminutive din aceste numiri represintă, duple opiniunea nōstră, modestia Spătarului Michai Cantacuzin pentru fundațiunea sa, iar terminii de mōnastire și skitū arată pre cât dirigerea în modū independentū a vieței monachale din mōnastirea Sinaea, tot pre atata și raporturile ei de legături cu mōnastirea Colța. Cu alte cuvinte, mōnastirea Sinaea, în ce privesce gerarea averilor seale, trebuie să și-o eserceze numai sub controlul Epitropului comunū. Acesta se vede fōrte apriat din stipulațiunile Aședementului, care, după ce determină, ca fie-care alegere de starițū

să fie confirmată de Epitropă, adaugă în respectul controlului, ce are a exercita Epitropul comun : «Și la luatul sămei starițului și la ale skitului, ce vor fi, pentru ca să nu potă alții a intra streini, am rînduită canonesce ¹⁾ și am chotărită, să fie purtătoru de grijă Epitropul s-tei mōnastiri Colța, să țiea sama. De vreme ce pre amādoe aceste case dumnezeesci pe noi ne-aū invrednicitū D-geū, de le-am făcutū. Făcēdu-se doē catastișe ²⁾, unul să rămāie la skitū iscălitū, și altul să-lū aducē la s-ta mōnastire Colța, și acēstă orānduelă tot-de-una să se păziască și orānduelă, ce am făcut'o și am orōnduit'o, de la s-ta mōnastire Colța a nōstră să aibă tot-de-una a o lua starițul să le fie de kiverniselă ³⁾, ca să se ajute la slābiciunile și la neputințele pārinților cālugērași și de vreme ce starea skitului este sikhāstreșce, fiindū ziditū la locū greū și de pustie⁴⁾». Iar Domnitorul Grigorie Ghica, la 1752 Mai 11, dāndū chrisovul, prin care restabilește ordinea din s-ta mōnāstire Sinaea, turburată de starițul grecu, Dionisie Tirulois, ēca cum se exprimă, respectiv de raporturile mōnāstirei Sinaea cu a

¹⁾ Alusiune la confirmările Aședementului de către patriarhi Bisericei ortodocse.

²⁾ Vorbă grecescă, compusă din *νῦτα* = după și *σῆχος* = șir, rîndu. În totul notarū pentru compturi, bugetū.

³⁾ Vorbă grēcă de la verbul *κοινοῦμαι* = a guverna, a administra. În romānesc este luată în sensul de a se economisi, îngriji.

⁴⁾ Vedi Aședementul mai sus.

Colței: «De vreme ce sfânta și dumnezească monăstioră Sinaea, carea este supt muntele Buceciului ot sud (de la județul) Prachova, unde se cinstesce și se prăznuesce chramul Adormirei Prea Sfintei Stăpânei noastre, Născătoarei de D-zeu și pururea Fecioarei Maria, fiindu zidită și înălțată din temelie de răposatul Michai Cantacuzin vel. Spătaru, în locu de munte pustiu și sichastrescu. După ce au söverșit'o și au indestrat'o și i-au făcutu Aședementu prin cartea Dumisele, întru care arăta cum și în ce kipu să fie și să păzescă starițul și cu alți părinți, ce se voru afla locuitorî intrînsa, tocmelele și aședementurile, ce suntu spre paza s-tei monăstirî, cât și spre kivernisela vieței lor. Arăta și acēsta, cum că fiindu starea monăstiorēi la locu, ca acela, de nepu-tință, spre a se kivernisi de sineși, fără de altu ajutoru, *aū lăsatu supt Epitropia monăstirei Colței de aici din București*, care și acēstă sfântă monăstire este zidită și înălțată cu toate împregiurimele, iarăși de mai sus pomenitul Michai Spătaru, și chotărasce, că cei ce după vremi se voru afla stariți și purtători de grijă sfintei mai sus numitei monăstiorē, la vremea ce va fi, de a se arăta socotela monăstirei, să aibă a o arăta la Epitropul monăstirei Colței, *făcendu doe catastise, asemenea unul ca și altul, din carele unul să fie iscălitu de starițul monăstirei Sinăi, și altul de Epitropul monăstirei Colței, ca celu iscălitu de starițul să rămăie la monăstirea Colței, iar celu iscălitu de Epitropul să-lu ica starițul, să-lu*

duce la mănăstirea Sinaea. ¹⁾» Din cele espuse de noi mai sus se probază în modul cel mai evident, că s-ta mănăstire Sinaea își avea gradul seu de independență, în ce privesce dirigerea vieții monachale, numindu-se superiorul ei starițu și nu egumen, iar în ce privesce administrațiunea averilor, mănăstirea Sinaea trebuia să se supună controlului Epitropilor, comuni ambelor mănăstiri, asemenea și alegerea de starițu al mănăstirei Sinaea trebuia să obțină confirmarea Epitropilor.

Din documentele, de care dispunem, nu putem să arătăm norma, duple carea Spătarul Michai Cantacuzin ar fi statuat alegerea de Epitropi ai fundațiilor seile. Dintr'o carte însă de judecată a ispravnicilor scaunului Bucureștilor, — Șerban Năsturel vel. banu, Pană Negoescu vel. vornicu, Grigorie vel. vistieru, Nicolae Ruset vel. pacharnicu, i Enaki Stama biv. vel. agă, cu data de la 1721 Mai 30, se vede, că Epitropii, așezați de Spătarul Michai, se numiau Trandafir și jupănu Michalake, «pre care i-au fostu făcutu răposatul Michai Spătarul Epitropi la mănăstirea, ce se kiamă Trisfetitele, de aici din orașul București ²⁾» Acești doi Epitropi intrase în judecată cu «egumenul» mănăstirei Sinaea, Nicodim, pentru 100 talere, pre care Epitropii da-

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 34.

²⁾ Docum. mon. Sinaea No. 32. Acești Epitropi sunt menționați și de unu chrisovu al Domnitorului Constantin Brâncovenul, citatu în această carte de judecată.

torau, conform stipulațiunilor Spătarului Michai Cantacuzin, ca să-î elibereze mănăstirei anual din «deciuea de la ocna Slănicului», și pre cari nu-î eliberase acum de patru ani. Nu scimū cât aū mai continuatū a controla acești doi Epitropi administrațiunea averilor mănăstirei Sinaea, dar la 1721 ei aveū în Epitropie celū puțin un-spre-dece ani, avendū tot-de-una ca controlori morali ai administrațiunei lor pre membrii din familia Cantacuzinilor. Așa în judecata egumenului Nicodim cu Epitropii Trandafir și jupănū Michalake intervine fiul Spătarului Michai, Michai Cantacuzin, și alți membrii ai acestei familii și mărturiile lor aū înaintea judecătorilor o valóre documentală¹⁾. La 1802 Septemvrie 13, Mitropolitul Dositei, prin cartea de «chirotonie» a ieromonachului Justin, în calitate de Archimandritū și egumenū al mănăstirei Sinaea, ni spune, că epitropia mănăstirilor Colța și Sinaea a trecutū la familia Racoviță, ca ctitori ai monastirilor, și anume în persōna biv. vel. banū Dimitrie Racoviță²⁾. Familia Racoviță a continuatū a ținea pentru sine epitropia acestor două mănăstiri pēnē în timpurile de pre urmă; căci la 1829 Noemvrie 21 starițul Joasaf, urmându la egumenia mănăstirei Sinaea după Justin, se pune în corespondență cu familia Racoviță, pentru confirmarea alegerii seale de starițū și cu

¹⁾ Ibidem.

²⁾ Docum. Eforiei spitalelor civile din București, relative la mon. Sinaea No. 1.

loco-țitorul de Metropolită, Neofit, unde Joasaf arată abuzurile, ce familia Racoviță face cu averea mănăstirei Sinaea ¹⁾.

În genere vorbind, *Spătarul Michail Cantacuzin a organizat mănăstirea Sinaea după toate condițiunile unei sicheastrii*. Stabilindu, ca viața monachală să aibă caracterul unei vieți comunale, el a luat toate precauțiunile, ca organizațiunea ei să nu fie alterată, acordându-i independența necesară în privința alegerii de stariți și a guvernării de sine, rămânendu, ca Epitropii după timp să controleze numai aplicațiunea conștiințioasă a prescripțiunilor Aședemntului.

V.

Îndestrarea s-tei mănăstiri Sinaea. În timpurile veki totă Țera românească era pământ domnesc, și prin concesiune domnescă puteu avea moși și familiile boeresci, care se distingeu prin serviciile lor credincioase către Domn. Alături cu boerii se bucurau de dreptul de proprietate fonciară și mănăstirile, precum și casele de pietate creștină; ceilalți însă locuitori fiind de ordinaru streini de origine, «venetici», ei se bucurau de usufructul pământurilor, concesate lor pentru hrană pre moșile domnesci, boerești, seu mănăstiresci. Averile domnesci încetul cu încetul s'au distribuit la familiile

---

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 11 și 17.

boeresci și la mănăstiri, așa că pre la începutul seculului curentu casa domnască în ambele Țeri românesce rămăsese cu salinele și câte-va locuri mai mult virane; iar splendorea domnască se întreținea cu contribuțiuni, puse asupra poporului. Boerii ș'au demicată moșiile lor la succesori și de aici în istoria poporului românesc, privită în dreptul de proprietate, avemă clasa «rădășilor seă a moșnenilor ¹⁾», carii suntu tot-de-una decoboritori din familiile vekî boeresci, seă celu puțin din ostașii cei mai bravi ai diferiților Domnitori. Singure mănăstirile nu ș'au demicată averile lor, fiind private de dreptul de ale instreina, seă ale testa cui-va; și acesta pentru cuvântul, că averile mănăstiresce erau considerate, ca averi ale lui D-deu. Din contra, mănăstirile, bucurându-se de dreptul de donațiune, ele tôte ș'au crescută averile lor, și pre la începutul seculului curentu vedemă, că întregu domenul Țerei era distribuită între mănăstiri, familii boeresci și rădășii, seă moșneni.

S'a disă mai sus, că Domnitoriș aveaă dreptul, de a pune asupra poporului feliurite dări și contribuțiuni, și ele crescă în proporțiune cu înmulțirea

---

¹⁾ Vorbe vekî românesce. Una vine de la radius=radă și ceialaltă de la moșu. În Moldova moșiile mai ales cele mici se numiaă radă, duple cum în Muntenia se numiaă sfori. De aici în Moldova rădășie însemnează proprietatea rurală mică, iar rădășul este proprietarul acestei moșii. Moșu însemnă bunicul și proprietatea, ereditata de la acesta. De aici espreșiunea din Muntenia «ună moșu» însemneză o «rădășie moldovenescă.»

veneticilor din Țeră și cu imputinarea averei fonciare domnescă. Domnitorii pre lungă alte biruri, «care se puneu pre Țeră» pentru suportarea keltueleur statului, întreținerea armatelor în timp de resbelu și plata tributurilor către Pörtă etc. etc., trăgeu contribuțiuni regulate, precum deciuela din pământurile, cultivate de către venetici și mai în urmă și de moșneni, sboruri ¹⁾ seu tacse de la neguțitorii, ce se adunau la bălciuri, seu ȧarmaröce ²⁾ și altele. Dreptul de a pune diferite biruri, și de a aduna sboruri de la poporü, aparține în modü esclusivü Domnitorilor Țerei și ei le concedau pentru diverse considerațiuni și în modü particularu familiilor boeresci și mönăstirilor. Mönăstirile, ca și familiile boeresci, în virtutea dreptului, concedatü de către Domnitorü prin anume chrisöve, se bucurau de deciuela pământului, cultivatü de veneticii, aședatü pe domeniile lor, și strängeu sborurile de la acei, ce vindëu și cumpărau la bălciurile, adunate pre moșiile lor.

Insuși pozițiunea socială a locuitorilor Țerei era

---

¹⁾ De la cuvântul slavonü собирать seu собирать=a aduna; apoi adunatură, tacsă.

²⁾ Vorbă germană, împrumutată de către Moldoveni prin limba slavonă. Vine de la germanul Jahrmarkt=târgu anualü. Noi aici nu unim cu privirile D-lui Cihac, deși unii slaviști pretindü acesta vorbă a fi de origine tatară. Iar Bălciu este vorbă magiară și însemnează patronul unei Biserici seu orașu, de unde în romănesce tîrgurile, făcute în asemenea ocasiuni.

privită, ca o creștere se descreștea a averii. Singura persoană Domnitorului era liberă în totă estensiunea cuvântului; și pentru totu timpul, cât un Domnitor se afla pe tronul Țării, el era scutit de orice obligațiunii sociale și avea numai drepturi. Domnitorul crea familiile boeresci, fundându-se totde-una pe idea de merit, care nu totde-una era reală și totu el le dota cu domenii, acordându-le mai multe privilegii, se scutiri, care domenii și privilegii li se rădăcău boerilor, când cădeu în disgrăția Domnitorului. Mănăstirile și în această privință se aflău pe acelașu nivel cu familiile boeresci și totă deosebirea sta întru aceea, că averea și privilegiile domnesci, acordate unei mănăstiri, nu se puteu ataca, fără de a fi privite totde-una, ca un act de sacrilegiu. Veniau după aceștia rădășii se moșnenii, cari, avendu totde-una o porțiune de pământ, creșeau veniturile numai ale domniei, prin dările, ce li se impuneu, fără ca vre-o dată să pôte adăuga veniturile boeresci se mănăstiresci. Veneții însă, și cu robii, din cari cesti din urmă se compuneu din prizonieri de resbel și din țigani, erau meniți, de a crește averea domnescă și prin concesiune pe cea boerescă și mănăstirescă. Și anume, robii aparțineu și aceștia de drept numai Domnitorului, și el la diferite ocașii și cu chisove îi dăruia boerilor se mănăstirilor cu dreptul, de a usa de munca, averea și chiar de persoană lor după placu. Robii puteu să fie întrebuințați la toate

serviciile, să fie vânduți cu totă progenitura și averea lor; ei nu erau considerați, ca membri ai societății; ei trăiau prin proprietarul lor, care nu putea decide singur numai asupra morții robilor săi. Veneticii, adică locuitorii veniți de dinafară de Țără, erau o adevărată bogăție pentru clasele sociale românești din timpurile vechi. Ei cultivau pământurile domnești, boeresti și monăstirești și alții erau afectați la diferite servicii domestice ale domniei, ale boerilor și ale monăstirilor. Cei, ce cultivau moșiile, erau așezați pe moșiile respective și formau satele; tot ei cu timpul au dat loc la numirea de clăcași. Aceștia învâneau pre Domnitori, boeri și adăugau averile monăstirești. Ei suportați toate birurile, ce «eșiau pre Țără» și totă lupta lor, în decursul secolelor era pentru libertatea personală și pentru respingerea tendinței din partea proprietarilor, de a fi ficsa la proprietate. A doua clasă de venetici o formau scutelnici, cari erau afectați pre lungă monăstiri și familiile boeresti cu anume chirosove domnești, și ei totă munca lor o proaduceau în folosul patronului lor, scutiți fiind de toate dările către stat, se mai drept, către domnie. Aceștia adăugau averea patronului lor mai mult prin servicii domestice, și ei de multe-ori își aveau locuința pre lungă casele și stabilimentele, la care erau afectați. De aici și pene astăzi vedem, că mai pre lungă fie-care monăstire există câte-va locuințe de săteni, care prin locuri s'au înmulțit pene la

formarea de sate întregi; că mai toate satele de lungă curțile vekî boeresci, seu de lungă monăstiri s'a început în formarea lor cu scutelnicii, și în fine în Bucuresci și alte orașe kîar, esista și pînă astă-dî suburbii cu numirea de «mahalaoa Vlădikiî.»

S-ta monăstire Sinaea s'a bucurat de toate aceste spețe de averi; adevă și-a avut averea sa fonciară, s'a bucurat de diferite privilegii, acordate de Domnitorii Țerei, și în fine și-a avut și ea încă din timpurile cele mai vekî scutelnicii săi. În respectul averii fonciare, lăsată de Spătarul Michai Cantacuzin, ne putendu-se face distincțiune, din cauză că el lasă asemenea averi sub administrațiunea Epitropilor, comuni ambelor monăstiri, noi avem alte averi fonciare ale monăstirei Sinaea, provenite de la alți donatori. Așa la 1708 Antonie Bornaz, numindu-se în călugărie Atanasie, închină monăstirei totă moșia Groșanii cu văile ei din județul Buzăului ¹⁾. Asemenea se mai vede, că monăstirea Sinaea a avut în «sud Saac» (județul Prachova) moșiile Kizești și Matița ²⁾, pre care moși se exploata păcura. Din multele domenii, ce monăstirea Sinaea a adunat de la diferiții donatori, vom mai cita moșia Cămpina, «dăruită de popa Preda de aici din Cămpina» și confirmată de Domnitorul Stefan Cantacuzin, la

¹⁾ Documentele monăst. Sinaea, plicul pentru moșia Căldărești. Vezi și Documentul lui Constantin Brâncovenul de la 7202 (1694) Iunie 13.

²⁾ Docum. mon. Sinaea plicul No. 19. Vorba *судъ* este slavonă și înseamnă judecată, iar în românește cu accepțiunea de județ.

1714 Iunie 23, nepotul Spătarului Michai¹⁾, și în fine moșia Dudeștii din județul Ialomița ²⁾. În genere vorbindu, *s-ta mănăstire Sinaea a fost îndestrată cu moșii de către Spătarul Michai Cantacuzin și alți donatori.*

Monăstirea Sinaea s'a bucurat și de mai multe privilegii, acordate și confirmate de Domnitorii Țerei. Așa cel mai vekiū privilegiū, de care s'a bucurat mănăstirea Sinaea, este dăciuēla anuală de 100 talere, carea i-a fostu acordată de Spătarul Michai Cantacuzin și confirmată de Domnitorul Constantin Brâncovēnul, precum și de toți Domnitorii următori ³⁾. Patriarchul Gavriil al Constantinupolului, ni spune prin o carte a sa de la 1702 Octomvrie 18, că Domnitorul Constantin Brâncovēnul a scutit'o de tôte dăjdiile, seu mai specialū: «Purtându grijă pentru această cinstită mănăstire, precum D-deū iubesc, și cu multe domnesci daruri și bogate dărue împodobind'o pre ea, a fi de tot slobodă și fôr' de nici o dajde, precum și luminoșe aceleși domnesci cărți cu amăruntul scriū ⁴⁾.» Și mai jos:

¹⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 7.

²⁾ Docum. mōn. Sinaea plicul No. 20.

³⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 1, 3, 12, 15, 32 și alte documente fôrē numărū. Documentul cu No. 15, care este al patriarchului de Ierusalem, Dositei, specifică fôrte bine dreptul de exploatare alu minelor Țerei, și 'lū atribue numai Domnitorului, când ȃice: «Și fiindu ocnă pre locul, numitu Slănic, care este moșie și proprietate a nobleței sēle (Cantacuzin) și cu tôte că Domnia iēa tōtă sarea de la această ocnă, dar nobleța sa boerul Spătaru iēa dăciuēlă.»

⁴⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 2.

«Nimului nimica să nu fie datore a da nici unu banu micu. Nici Mitropolitului celui de pe locu, nici altuea cui-va. Destul numai Archiereului celui de pe locu să-lu pomenescă după canonicescul obicei, iar altu nimicu să nu cêră nici de cum. Avendu tărire și putere și de către a noastră mare a lui Christos Biserică scrisorile cele domnesci, care s'au datu s-tei mōnstiri Sinaea intru lucrare nemișcată și neprefăcută ¹⁾.» Pre lungă aceste privilegii, duple care mōnăstirea este scutită de orî-ce dare către statū și kiriarchia locală, Domnitorii după timpu î-au acordatū și alte privilegii, ca să dicemū așa, mărunte. La 1731 Michai Racovița confirmă tacsă de la bălciul Urlaților, pre carea mōnăstirea Sinaea o avea acordată din partea Domnitorului Constantin Brāncovēnul ²⁾; asemenea este și sborul a patru joi dela tōrgul, ce se făcea în valea Negovenilor și altele. În genere și în această privință *mōnăstirea Sinaea a avutū privilegiu și scutiri, cu care își crescea veniturile sele.*

În fine mōnăstirea Sinaea n'a fostū lipsită nici de a treia sistemă de creștere a veniturilor ei; adecă de dreptulu de a avea și ea scutelnicii săi. Domnitorul Constantin Brāncovēnul prin chrisovul, de la 1701 Martie 9, scutesce patru-deci ōmeni pușcași, cari, *fiindū de origine streinī*, au datoria de a

---

¹⁾ Ibidem.

²⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 14.

păzi mănăstirea Sinaea ¹⁾. Aici sîntu demne de notat scutirile, acordate acestor scutelnici și pre care noi le înșirăm după cuprinderea aceluiași chrisov, sperîndu, că vom contribui și cu aceste detalii la clarificarea stărei economice a Țerei de pre timpul Domnitorilor respectivi. Și în special, Constantin Brîncovénul apără pre scutelnicii mănăstirii Sinaea de biru măruntu de Țără ²⁾, demiere și de cêră ³⁾, de gălêță și de fênu ⁴⁾, de zaharele ⁵⁾, de sursaturi ⁶⁾, de care de ôste, de birul oștii și al lefilor ⁷⁾, de birul untului ⁸⁾, de rînduêla vacilor și a oilor, de plata chanului și a Sultanului ⁹⁾, de

---

¹⁾ Docum. mîn. Sinaea No. 12.

²⁾ Vorba «biru» este, după opiniunea D. Cihac, de origine magiară. Iar «birul măruntu de Țără» era scutirea, acordată mănăstirii, de toate deciuielele, ce domnia avea dreptul, de a lua din toate produsele ei și ale ômenilor ei.

³⁾ Scutire de darea, impusă pre apicultură.

⁴⁾ Vorbă slavonă, ce însemnêză baniță, cu care se măsurasu toate producțiunile câmpului, ce avêu seminte. Iar scutirea consta în a nu lua deciuêlă din aceste produse, precum și din fênul mănăstirii.

⁵⁾ Vorba zahara sêu zachere este turcêscă și însemnêză cereale, apoi provisiuni de resbelu.

⁶⁾ Vorba sursat, în plural sursaturi, nu-î cunoscem sensul.

⁷⁾ Rekisițiuni și contribuțiuni pentru formarea bataliônelor, ce compunêu milițiile streine.

⁸⁾ Turcii își procurau o cantitate foarte mare de untu în Țările române. Când însă locuitorii nu avêu untu în natură, sêu cantitatea de untu, ce se strîngea din Țără, era mai mică, de cât aceea cerută, atunci acêstă dare se transforma în bani sub denumirea de «birul untului.»

⁹⁾ Debilitarea Domnitorilor adusesese pre țără totu felulu de contribuțiuni, între care era și o plată ilegală, ce se da din când în când nu numai Sultanului, dar și chanului tătarêscu.

characi, de lipsa characiului ¹⁾, de velikiî sêmă, de sêmă a doa și a trea ²⁾, de keltuêla vistieriei ³⁾, de rînduețele și sataralele, care se punu pre siliste ⁴⁾, de podvode ⁵⁾, de mertice ⁶⁾, de conace și de cai de olacû ⁷⁾ și de altele de tôte dăjdiile și rînduețele, orî-câte arû eși de la vistiria domniei mele preste anû în Țeră, nimicû valû și bântuêlă să n'aibă. Așjderea și de oeritû ale lor drepte bucate pêne la 1000 și de dijmăritû, stupi 300, rămători 400, să fie ertați, nici o dată de nimene bântuiți seû trași să nu fie ⁸⁾. Acești scutelnici cu scutirile acordate

¹⁾ Characiu vorbă turcescă și însemnează tributul, ce Țera plătea curtei suzerane. Când funcționarii turci declarau, că characiul era lipsă, atunci Țera era obligată, de a completa lipsurile.

²⁾ Velikiî samă=comturile mari seu generale ale Țerei. Aceste erau contribuțiuni, care se impuneu Țerei de către elementul administrativ de îndată, ce banii erau delapidați și nu se ajungeu la ekilibrarea comturilor.

³⁾ «Keltuêla vistieriei» era contribuțiunea pentru întreținerea Ministeriului de finanțe, seu a vistieriei. Vorba vistierie este veke românescă.

⁴⁾ Dări puse asupra satelor. Vorba silisce este slavonă și vine de la селение=locuință, aședare, apoi în românesce satû.

⁵⁾ Vorbă slavonă, подвода=transportu. Aici contribuțiune pentru carele de transportul armatei.

⁶⁾ Merticu de la slavinescul мѣра=măsură, porțiune. Și însemna porțiunea, dată spre întreținerea ampoliaților turci, veniți în Țeră.

⁷⁾ Conac este vorbă turcescă și însemnează casă de ospitalitate, iar olacû curieru. Serviciul postalû, care era numai occasionalu, se întreținea cu cai de rekisițiune, iar casă de ospitalitate erau datorî să ofere armatelor și ampoliaților turci toți locuitorii Țerei.

⁸⁾ Docum. mîn. Sinaea No. 4, 6, 15 și 12. Acestu din urmă se datoresce lui Alecsandru Nicolau Mavrocordat, cu data de la 1711 și este copiatu dupre celû dintăiu.

nu numai, că au fost confirmati de Domnitorii urmatori, dar ei au fost și adauși. Nicolaă Alecsandru Mavrucordat la 1711 a adausă mănăstirei încă dece familii de scutelnici, iar la 1723 Mai 13, acordă mănăstirei încă ună numără de cinci-spre-dece scutelnici¹⁾. La 1735 Iunie 20, Grigorie Ghica a crescută numărul scutelnicilor mănăstirei cu trei-deci, iară Michai Constantin Șuțu, la 1783, a mai înmulțită numărul scutelnicilor încă cu două-deci și patru²⁾. In resumată, *numărul scutelnicilor s-tei mănăstiri Sinaea a mersă tot crescândă pene la finele secululu al XVIIIlea și aceta pentru cuvântul, că scutelniciă cultivau moșile mănăstirei și efectuau toate serviciile casei.*

In genere vorbind, mănăstirea Sinaea in decursul secululu al XVIII-lea, și-a formată averea sa prin fundatorul mănăstirei, prin Domnitorii Țerei și in fine prin donatori, iar formele averei erau bunuri fonciare, privilegi și omen de serviciu, numiți scutelnici.

VI.

Confirmarea fundațiunei. Nu e de ajunsă, ca voia unui omă să se decidă pentru dispozițiunile cele mai bune sociale. Acetă voie, deși este condițiunea fundamentală a fie-căria dispozițiuni umane, ea trebuie să fie și confirmată; și confirmațiunea voiei omului se efectueă, conform organizațiunei sociale a unui stată. Astă-dă, când ideea de stată este

¹⁾ Docum. măn. Sinaea No. 8 și 14.

²⁾ Idem. No. 5 și 16.

limitată în elementul activă pur-socială, orî-ce confirmățiune a voinței omului este restrînsă între elementele active și curat-sociale ale statului. În secolul al XVIII-lea însă, și mai ales la Români, unde Biserica era privită, ca paladiul societății, iar persoanele active ale Bisericii de multe-ori țineu locul persoanelor de stat; unde Metropolitul cu Episcopii Țerei în capul divanurilor obștesci erau regenții de dreptă ai Domnitorilor, iar preuții prin sate de ordinar făcîu pre judecătorul de pace ¹⁾; și în fine unde Codicele Justinian era în totă vigoarea. Iar dreptul de: «audiența episcopală» se estindea asupra tuturor cestiunilor de dreptă; dicemă, în fața unei asemenea organizațiuni sociale, elementul religios se considera tot-de-una ca indispensabilă, pentru confirmarea orî-cărei dispozițiuni și mai ales religioase. Spătarul Michai Cantacuzin face mănăstirea Sinaea, o organizează cu Aședemîntul său, putea el să nu facă ușă de toate acele elemente, care îi prezentau mai multe garanții, pentru realizarea în perpetuitate a dispozițiunilor sale? Eca cuvîntul, pentru care el, în confirmarea Aședemîntului său, s'a servit atît de elementul social al timpului, cît și de cel religios, și a căutat, încă fiind în viață, ca Domnitorii Țerei, cît și prelații Bisericii să confirme

---

¹⁾ Poporul nostru a iubit tot-de-una judecata prin arbitrii, și arbitriul cel mai de încredere în certurile lui este preutul. Și pînă astăzi preutul de stimă pentru săteni resolvă cele mai multe diferențe dintre parochienii săi, iar sătenii au expresiunile tipice: «să vedem ce dice și Părintele, sau Tata popa».

cele dispuse de dinsul în favoarea s-tei mănăstiri Sinaea. Aici însă voim să adăugăm, că Spătarul Michai Cantacuzin nu s'a servit nici direct și nici indirect de autoritatea Metropolitului Teodosie, pre timpul căruia s'a fundat mănăstirea Sinaea și încă în Eparchia s-tei Metropolii a Ungro-Vlachiei. Dar acesta provine, credem noi, nu din ore-care cause de indispozițiune a Spătarului către persoana Metropolitului, ci simplu numai din aceia, că singurii Domnitorii Țerei putu să ruineze Aședământul lui pentru mănăstirea Sinaea, și de aceia a trebuit să facă usă de autoritatea religioasă, carea pre acele timpuri era impunătoare și pentru Domnitorii Țerilor române.

Abia terminată construcțiunea mănăstirii Sinaea și Spătarul Michai Cantacuzin a îngrijit, ca să obțină din partea Domnitorului Constantin Brâncovenul două chisove, unul de la 1698 și al doilea de la 1701 Martie 9, cu care confirmă dania de una sută talere, făcută mănăstirii Sinaea de la ocnele Slănicului ¹⁾. Făcendă în fine Spătarul Michai și Aședământul mănăstirii Sinaea, el obține alte două chisove din partea Domnitorului Nicolaș Alexandru Mavrucordat, tot în interesul fundațiunei sale ²⁾. Nepotul Spătarului, Domnitorul Ștefan Cantacuzin, cu chisovele de la 1714 Iunie 23, 24 și 25, acordă și confirmă mai multe scutiri monăș-

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 3 și 4.

²⁾ Idem No. 8 și 12.

tirei Sinaea ¹⁾. În documentul de la 23 Iunie, Domnito ul ne spune, că părinții monastirei Sinaea la această dată erau: Moldoveni, Ungureni, Arbănași (Albanezi) și Serbi. Mai toți Domnitorii, următorii lui Ștefan Cantăcuzin, pănă la Alecsandru Ipsilant, 1805, au edatū chrisove, cu care au confirmatū esistența, averea și privilegiile mănăstirei Sinaea; dar noi aici să întărcemū atențiunea particulară asupra chrisovelor, provenite de la Domnitorii din familiile Ghica și Racoviță, cari cu dispozițiunile lor au obținutū titlul de ctitori ai mănăstirei Sinaea. Domnitorul Michai Racoviță a emisū trei chrisove din anul 1731, cu data de la 30 Martie, altul de la 15 Mai și al treilea fără dată, prin care confirmă tôte privilegiile, stabilite de Domnitorii anteriori ²⁾. În fine Grigorie Ghica dă chrisovū la 1735 Iunie 20 și aici se adaugă scutirile și privilegiile mănăstirei ³⁾, iar la 1752 Mai 11, se emite unū al doilea chrisovū din partea familiei Ghica, unde, trebuie să o recunăscemū, că mănăstirea Sinaea a fostū din nou restaurată în privința averei și kiar a Aședământului ei. Incă de pre la 1720, unū Episcopū grecū, cu numele Dionisie Tirulois, a intratū în monăstirea Sinaea «în silnicie» și vendendū averea monastirei, a nimicitū chrisovele și «a stricatū aședământurile mănăstirei ⁴⁾» Grigorie Ghica prin

¹⁾ Idem No. 6, 7 și 12 bis.

²⁾ Docum. mon. Sinaea No. 1 bis, 15 și paket. 46.

³⁾ Idem No. 11.

⁴⁾ Docum. mon. Sinaea No. 17 și 34.

chrisovul menționat a dispus mai întâi înfierea usurpatorului și a luat măsuri, ca să se răscumpere averea înstreinată și să se restabilească Aședământul de pre al doilea exemplar, depus de Spătarul Michai Cantacuzin în mănăstirea Colța, spre păstrare ¹⁾. Da, *Spătarul Michai Cantacuzin a îngrijit, cât a trăit, ca fundațiunea sa să fie confirmată de către Domnitorii Terei, și o asemenea confirmare a obținut mănăstirea Sinaea și din partea Domnitorilor următori.*

Al doilea element, de care însuși Spătarul Michai Cantacuzin a făcută uz, pentru confirmarea fundațiunei sele, a fost elementul eclesiastic. Spătarul s'a gândit și la mijlocul, cum poate să subjuge conștiințele succesorilor sei, în respectarea dispozițiilor sele; și pentru acesta îl vedem, că el încă de la 1698 luna Martie recurge la Patriarchul Ierusalimului, Dositei, și-l rîdă, ca să emită un act, cu care să supună blestemurilor celor mai înflorătoare pre Domnitorii, Metropoliții, boerii se și rudele sele, care ar voi să desființeze fundațiunea sa, se să atace dispozițiunile, relative la organizațiunea și dotațiunea mănăstirei ²⁾. Tot Patriarchul

¹⁾ Documentul No. 34 este de totă importanța, respectiv de faptele lui Dionisie și de rolul lui Dimitrie Ghica, față cu mănăstirea Sinaea.

²⁾ Docum. mon. Sinaea No. 15. Aici observăm, că blestemurile patriarchale au fost desprețuite de doi egumeni, greci de origine, Dionisie și Damascen, cari s'au făcut egumeni în contra dispozițiilor Aședământului și ale actului patriarchal și au despoțet mănăstirea de averi. Detaliuri asupra acestor egumeni mai jos.

Dositei, dar numai la 1702 Iulie 15, îi dă unŭ al doilea actŭ patriarchalŭ, cu care acum în patru puncte confirmă toate cele dispuse de Spătarul Michai și confirmate de Domnitorul Constantin Brâncovenul și care privescŭ pre destrea și organizațiunea mănăstirei Sinaea ¹⁾. Tot în anul 1702, dar numai la Octomvrie 18, Spătarul Michai Cantacuzin obține unŭ al treilea actŭ din partea Patriarchului de Constantinopolŭ, Gavriil, cu care iarăși supune sub blestemŭ pre persoanele, ce ar cuteza să atace averea, prerogativele și organizațiunea mănăstirei. Aici mănăstirea Sinaea este scutită și de dările către kiriachia locală, obligându pre mănăstire, de a fi în legături numai morale cu Metropolitul Țerei ²⁾. În fine Spătarul Michai ne spune prin Aședământul seu, că el a mai obținutŭ două acte patriarchale, cu care confirmă totu, ce a dispusŭ el pentru mănăstirea Sinaea. «Și acesta, dice Spătarul, a se păzi tot așa, s'au făcutŭ blestemŭ, după cum arată chrisovul Papei și Patriarchŭ al Alecsandriei, kir Samuil ³⁾ și al prea fericitului Patriarchŭ al Ierusalimului, kir Chrisant ⁴⁾.» Cu modul acesta înkeiemŭ acestŭ capitol stabilindŭ, că *Spătarul Michai Cantacuzin în confirmarea dispozițiunilor sale, relative la mănăstirea Sinaea, s'a servitu pre cât de autoritatea civilă a*

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 2.

²⁾ Idem No. 3.

³⁾ Acestu documentŭ noi nu l'am pututŭ găsi nici în mănăstirea Sinaea și nici la Eforia Spitalelor civile din București.

⁴⁾ Veđi documentul de mai sus și Docum. mon. Sinaea No. 5.

timpului, tot pre atâta și de autoritatea eclesiastică superiōră, pentru ca astu-feliu fundațiunile sele să pōtē deveni respectate de societate, și obligătore pentru consciințele ōmenilor.

VII.

Stariții. Prosperitatea unei instituțiuni se condiționează și cu meritele personale ale superiorului ei. În mōnăstirea Sinaea și în nisce epoce, când tōtă societatea era dispusă, de a contribui la dezvoltarea unor asemenea instituțiuni, stariții erau persoanele, care făcēu, ca mōnăstirea să prospereze, și alte ori să o vedemū într'o pozițiune de regresū și redusă kiar pēne la ruină. Eca cuvēntul, care aici ne impune, ca făcēndū usū de documente și avēndū în vedere și pomelnicul¹⁾ celū mare al mōnăstirei Sinaea, să dāmu cea mai mare posibilă dezvoltare espunerei, ce ni prestă, căutāndū a da totū meritul, ce trebuesce atribuitū fie-cărui starițū.

Făcēndū usū de espunerea chronologică a stariților monastirei Sinaea, noi vomu mai observa și o altă particularitate, adecă, de a da fie-cărui superiorū acelū titlu, pre care i-lū atribuea vederile timpului. Noi amū vēdutu mai sus, că superiorii mōnăstirilor în Țēra romānescă purtau când titlul de «starițū» și alte ori ei se titulaū cu celū de

¹⁾ Cuvēntul pomelnicū este slavonu. El vine de la verbul по-
мнѣнѣ сѣу помянуѣ = a mențiōna, a numi, a celebra memoria
unui defunctu. În totul «Memoriu.»

«egumenū.» Acesta nu fōrē distincțiune și el denotă pēnē la unū punctū privirile timpului asupra caracterului mōnăstirei, precum și posițiunea de dependentă a unei mōnăstiri, față cu alta. Și noi pentru acēsta vomū căuta, ca, conform documentelor, să păstrămū titlurile, ce se atribuiau fie-cărui superiorū al mōnăstirei Sinaea.

1. *Nicodim*. Acesta este superiorul cel mai vekiu din epoca mōnăstirei Sinaea, începută cu Spătarul Michai Cantacuzin. Pomelnicul mōnăstirei Sinaea, recunoscēndū și el pre Nicodim de celū mai vekiu superiorū al mōnăstirei, îlū pune de la anul 1695, data construirei mōnăstirei celei vekī de Spătarul Michai, pēnē la 1735, când, ca egumenū, a urmatū unū Episcopū grecū, cu numele de Dionisie Tirulois¹⁾. Administrațiunea mōnăstirei Sinaea de către starițul Nicodim în timpū de patru-deci ani se opune datelor positive, ce ni le-aū păstratū documentele acestui sântū locașū. Inceputul stareției lui Nicodim cu anul 1695 se confirmă și de documentele istorice, dar termenul acestei stăriții, adecă anul 1735, este contradisū mai de tōte documentele. Intăiū, Dionisie în stăriția mōnăstirei Sinaea este în adevērū următorul lui Nicodim, dar nu la anul 1735, ci pre la 1721. O dicemū acēsta; fiind că de la 1721 documentele nu mențiōneză mai mult de starițul Nicodim, iar la 1721 Mai 30 ele punū, ca starițū

¹⁾ Pomelnicul mon. Sinaea.

al mănăstirei Sinaea, pre Dionisie. Domnitorul Nicolau Alecsandru Mavrucordat, prin chrisovul de la 1723 Septemvrie 5, face mențiune despre Episcopul Dionisie, ca egumenul al mănăstirei Sinaea și chiar se exprimă astu-feliu, încât se întreve, că Dionisie era egumenul și încă în favore la Domnitorul; adică: «Și sfinției se le părintelui Episcopului, proin Trilois, năstavnicul acestiași mănăstiri» ¹⁾. Pre lungă aceste, decă întorcem privirile noastre și asupra unui alt document al lui Grigorie Ghica, de la 1752 Mai 11, mai constatăm și acesta, că starițul Nicodim a fost în-lăturat din stăriție de către Dionisie într'unu mod contrar Aședemântului. Adecă, dice Domnitorul Grigorie Ghica: «întâmplându-se de aș mersu la numita mănăstioră, spre locuință, unu Dionisie Tirolois, Episcopu Sacăzlău, care *silnicesce luându mănăstirea asupra lui, ca să o iconomisescă*» etc.²⁾. Cu modul acesta, noi ne vedem obligați de documente, ca să admitem, că starițul Nicodim a administrat mănăstirea Sinaea numai pene pre la anul 1721 Mai 30, când «silnicesce» a fost înlocuit de către Dionisie.

Fără a putea ficsa originea starițului Nicodim, adecă decă el a fost român din Valachia, Moldova, se Transilvania, constatăm între altele și

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 29. Vorba năstavnicu este slavonă de la verbul *наставити* = a supra pune, a învăța. In totul superioru, se învățătoru. Iar vorba proin este grăcă și vine de la adverbul *πρῶτον* = predecesoru, fostu.

²⁾ Docum. mon. Sinaea No. 34.

această particularitate, că pre timpul acestui starițu mănăstirea Sinaea era populată cu părinți de diferite naționalități. Domnitorul Ștefan Cantacuzin, nepotul de frate al fundatorului mănăstirii Sinaea, cu documentul de la 1714 Iunie 23, confirmându moșia Cămpina, făcută danie mănăstirii de către «popa Preda din Cămpina», și arătându modul, cum Spătarul Michai a construitu mănăstirea din temelie, constată, că în mănăstirea Sinaea se află «călugărași Moldoveni, Ungurenî, Arbănași (Albanezi) și Serbi¹⁾».

De unde rezultă, că și starițul Nicodim în mănăstirea Sinaea nu făcea distincțiune între Moldoveni și Munteni, și acesta pentru cuvântul, că și pre la începutul seculului al XVIII-lea în relațiunile Românilor domina principiul religiosității, care introducea bunele relațiuni între creștinii de diferite naționalități, și cu atâta mai mult între Români.

Nicodim în unele documente, contimpurane lui, poartă titlul de starițu, iar în altele, el se numesce egumen; și acesta ne face să înțelegem, că mănăstirea Sinaea, fiindu sub dependența celei de la Colța, ea tindea sub starițul Nicodim și la independență, mai ales după mórtea Spătarului Michai, și când ea ajunsese a-și avea averile sele. Și în adevăru, starițul Nicodim, colucrându cu Spătarul Michai Cantacuzin la construirea mănăstirii, și contribuind la formularea Aședementului, el a lucratu și singuru după mórtea acestuia, la prosperitatea mănăstirii.

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 7.

A înmulțitu averea mănăstirei prin mai multe donațiuni, câscigate de la diferite persoane pioșe, a obținutū de la Domnitorii Constantin Brâncovenul, Ștefan Cantacuzin, Nicolaū și Ioan Mavrocordat mai multe chrisove, prin care a confirmatū donațiunile câscigate, și a căpătatū mai multe privilegii și scutiri pentru mănăstirea Sinaea ¹⁾. Și ca să se vadă și mai bine activitatea starițului Nicodim, față cu mănăstirea Sinaea, precum și pozițiunea mănăstirei Sinaea în raporturile ei cu mănăstirea Colța, estra-gemū aici o parte din Cartea de judecată a ispravnicilor scaunului Bucureștii, de la 1721 Maiū 30, care este celū mai de pre urmă actū al starițului Nicodim și din care avemū mai multe date, relative la mănăstirea Sinaea și mai ales stăruința cea mare a lui Nicodim pentru interesele mănăstirei Sinaea: «Dat-am această carte a noastră, dicū ispravnicii, sfinției seŭe părintelui Nicodim, *egumenū* de la s-ta și dumnezeesca mănăstire, ce se kiamă Sinaea, după apa Prachovei, care mănăstire ieste din temeiū ²⁾ făcută și infrumusețată de răposatul Michai Cantacuzin, biv. vel. Spătarū, pentru că aici înaintea noastră au avutū judecată și întrebăciune de față cu Trandafir și cu jupanul Michalake, pre care i-au fostu făcutū răposatul Michai Spătarul Epitropi la mō-

¹⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 1, 3, 4, 6, 8, 9, 11, 12, 12 bis, 3 bis și 15. Docum. Efor. Spitalelor civile din București, No. 26, 32, 33 și 34.

²⁾ Vorbă greacă de la *θεμέλιον* = temelie, și apoi prin inmuierea și eluderea kiar a lui *l*, temeiū.

năstirea, ce se kiamă 'Tresfetitele de aici din oraşu din Bucureşti, care mănăstire iarăşi din temeiū este făcută şi 'nfrumuseţată de răposatul Michai Spătarul, dicendū sfinţia sa, părintele Nicodim egumenul, cum că dēn deciuēla sărei dē la ocna Slănicului a fostu datu răposatul Michai Spătarul milă s-tei mănăstiri Sinaea să ūea pē anū talere o sută, ca să fie pentru chrana şi kiversisela ¹⁾ călugeraşilor, ce se vorū afla locuitori la Sinaea, şi pentru această milă ne-au datū părintele şi unū chrisovū al răposatului Constantin vodă Brâncovenul voevodū, în care chrisovū scriea, în toţi timpī să ūea mănăstirea Sinaea acea milă, ce scriemū mai sus. Iar când ūeste acuma Epitropiī nu-ī dau banī dē sūntū patru anī ²⁾.» Stariţul Nicodim, căştigandū această judecată şi făcendū pre Epitropi ca să platiascē către mănăstirea Sinaea darea anuală de una sută talere, el la anul 1721 între lunele Mai şi Septemvrie, după ce a înavuţitū mănăstirea Sinaea, a trebuitū să o cedeze «silniceşce» lui Dionisie.

Cu modul acesta noi stabilimū pentru partea pozitivă a istoriei, că *stariţul Nicodim este celū întâiū stariţū al mănăstirei Sinaea, din epocha Spătarului Michai Cantacuzin, el a colucratū la construirea şi organisarea mănăstirei, ū-a înmulţitū averea şi privilegiile şi a administrat'o de la anul 1695 pene la 1721, adecă 26 de anī.*

¹⁾ Vorbă intrată în limba română prin cea grăcă, şi anume prin verbul *υορηγῶ-ω* = guvernezū, administrezū, economisescu.

²⁾ Docum. mon. Sinaea No. 32.

Partea tradițională. Puindule Spătarul Michai și starițu, anume pre unu Nicodim, alesu dintre călugərii adunați, regulându-le și legi, cum să-și petrece viețuirea cu postire, și întărindu aceste cu mari legături archieresci, după cum se arată în ctitoricescul Aședementu. Ca în mănăstire să fie pene la doi-spre-dece călugəri pusnici, iar sichastri prin păduri să fie cât de mulți, care și aceștia să-și primiască chrana din mănăstire. Toți suntu îndatorați a fi rugători pentru ctitori, pentru Imperați și Domni și pentru tota lumea. Și ori-care dintre urmașii viețuitori stariți după vremi suntu datori întocmai ale păzi; iar cine va îndrăzni ale skimba și ale călca, trecendu-le cu vederea, atât din stariți, cât din autoritatea bisericescă și politicescă, să fie supt blestemul archierescu. Care Aședementu să vede întăritu și cu chrisovă domnescă.

Și s'aũ rânduitu șese omeni scutelnici din satul Breza, cari, drept dajdie seũ biru, să merge fie-care la røndul seũ a transporta cu caii la această mănăstire de la Tera nutrimentul de chrană pentru pusnici. Iar mai pre urmă s'aũ mai cumpăratu pentru Sinaea din partea ctitorulu o sforă de moșioră în apa Telejenulu de la unii din moșnenii Manecenii, de-avalma cu alți moșneni din satul Isvorele; și după vremi aũ mai și căpătatũ danie starițulu de la unii făcători de bine moșneni. După care această moșie s'a cho-tărnicitu, făcendu-se unũ trupũ.

Luându numitul Nicodim grija de stăriție, și fiindũ tinerũ de ani, dar vertosũ în ideile seale, și cu frica lui D-deu, s'aũ invrednicitu chirotoniei în preotũ și aũ starițitu patru-deci și opt de ani ¹⁾. În timpul stăriției lui, Nicodim s'aũ arătatũ vrednicũ de laudă, că, cu purtările și cu sfătuirile seale du-

¹⁾ Tradițiunea în acestũ punctu este în opozițiune cu datele documentale și kiar cu pomelnicul monastirei, care acordă lui Nicodim o stăriție de patru-deci de ani.

chovnicescî, pre mulți făcători de bine creștini i-au trasu, de au dăruitu daniî de moșii, adăugându uestrea mōnăstirei, despre care multu s'au bucuratū ctitorul Michai. Și pre lōngă cea, ce au căpătatū, au mai și cumpăratū munții cu micū prețū, adecă muntele Șețu, lōngă valea lui Bogdan, muntele Gagu mare și Pētra arșă, unde după vremi s'au ivitū Vulcan, și alte trupuri de moșii.

2. *Dionisie*. Acesta este grecū de origine și s'a introdusū în mōnăstirea Sinaea, pre timpul starițului Nicodim, mai întâiū, ca locuitorū al acestei mōnăstiri. Fiindū pre tronul Țerei Nicolaū Alecsandru Mavrucordat, în domnia a doa (1719—1730), celū care a supusū mōnăstirile și pre preuți la diferite dări și a omoritū și pre renumitul Metropolitū Antim, supranumitū Iverēnul¹⁾, era fōrte ușorū unūi streinū, ca Dionisie, să nimiciască prescripțiunile Așēdēmētului Spatarului Michai, care interdicēu «orī-cărui streinū, de a deveni starițū în mōnăstire,» să desprețuiască jurămenturile și legăturile Patriarchilor, cu care se obligau posteriorii la respectarea acelor prescripțiuni, și kīar să înlătore pre starițul legitimū, apucându mōnăstirea, dūpre cum ȝice Domnitorul Grigorie Ghica, «silnicesce, ca să o iconomisescă²⁾.» Pre lōngă aceste, Dionisie nī-a lăsatū unū documentū muralū, din care se vede, că la 1720 Mai 10, el se află în mōnăstire, fōrē ca totū-o-datā să fie și starițū. Eca acestū documentū, săpatū pre pētra, ce se află de-asupra ușei, carea dă din casele

¹⁾ Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίης Δ. Φωτεινοῦ, T. II, pag. 311—312.

²⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 14.

stăriției în curtea a doua a mănăstirei: «Acastă poartă și toate înnoiturile, ce se vedă aci, au făcutu părintele Dionisie, proin Tirulois, în zilele lui Io. Nicolai voevoda, anul de la Adam 7228 (1720) Mai 20.» În genere, documentele istorice ne obligă, ca să recunoștem, că Dionisie s'a introdus în mănăstirea Sinaea cam de pre la 1719 și a devenit starițu al mănăstirei Sinaea într'unu modu cu totul ne-reglatu.

Pomelnicul mănăstirei Sinaea pune pre Dionisie, ca starițu, de la anul 1735 pănă la 1737. Că Dionisie a ocupat unu timpu scurtu mănăstirea Sinaea, acesta este adevăratu, dar probele documentale se opun în cât privesce anii, în cari Dionisie a ținutu pentru sine mănăstirea Sinaea. De la 1721, documentele mănăstirei Sinaea nu menționează mai mult de Starițul Nicodim. La 1723 Septemvrie 5, Domnitorul Nicolau Alecsandru Mavrucordat dă chrisovă mănăstirei Sinaea pentru viile călugărului Atanasie Burnaz, și de aici, duple toate espresiunile îngrijite ale documentulu, se vede, că Dionisie era în totă splendorea administrațiunei mănăstirei Sinaea. Dar mai specialu: «sfintei și dumnezeescei mănăstiri, ce se kiamă Sinaea, unde se cinstesce și se prăznuiasce (serbeză) chramul Adormirei Prea sfintei de D-deu Născătoare și pururea Fecioarei Mariei, care mănăstire ieste pre apa Prachovei, supt muntele Buceciul, și sfinției seale părintelui Episcopulu Proin Tirolis, năstavnicul acestiași monastiri și tuturor

călugărașilor, câți se află locuitori la acestu sfântu locașu, ca să albă a ținea și a stăpâni viile lui Atanasie călugărul, carele s'aũ kiematũ pre nume mirenescũ Anton Burnaz, feciorul lui Enake Burnaz, care vii se află în delul valea Tenculuĩ» ¹⁾. De unde se vede, că Dionisie, apucându mănăstirea Sinaea «silnicesce» de la stărițul Nicodim, elũ, la 1723 Septemvrie 5, se afla egumenũ la acẽstă mănăstire.

De altă parte, pomelnicul mănăstirei Sinaea este în erõre și atunci, când afirmă, că Dionisie a ținutũ stăriția mănăstirei Sinaea pẽnẽ la 1735, și că lui Dionisie i-a urmatũ în stăriție Nifon. Mai întâiũ numai singure doe documente facũ mențiune despre Dionisie, ca stărițu al mănăstirei Sinaea, și anume cele de la 1723 Mai 13 și Septemvrie 5, emanate de la Nicolaũ Al. Mavrocordat. Pre longă aceste, Domnitorul Grigorie Ghica, prin chrisovul de la 1752 Mai 11, vorbindu despre Dionisie, ca despre unũ usurpatorũ al stăriției mănăstirei Sinaea, se exprimă astũ-feliũ în privința alungărei lui din mănăstire: «Ale căruea dar fapte înțelegendu-le Domnia sa, rēsposatul intru fericire, unkiul Domniei mele, Nicolai Alecsandru Voevodu, nici într'unũ kipũ n'aũ pututũ suferi fapte ca acelea, *ci cu mare mânia l'au lipsitũ de acolo*²⁾.» De unde urmẽză, că alungarea lui Dionisie din mănăstirea Sinaea trebuie să se fi petrecutũ înainte de

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 29.

²⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 34.

anul 1730, data morței lui Nicolaă Al. Mavrucordat ¹⁾. Documentele, de care dispunem în privința mănăstirei Sinaea, ne autoriză, ca să stabilim alungarea lui Dionisie din mănăstirea Sinaea înainte și de anul 1729, când stăriția acestei mănăstiri era ocupată de către egumenul Mitrofan ²⁾. Cu modul acesta, avându în vedere, că documentele menționează de Dionisie numai în anul 1723, și că el a ținut mănăstirea Sinaea un timp scurt, trebuie să admitem, că Dionisie, ca egumen al mănăstirei Sinaea, a fost introdus de Nicolaă Al. Mavrucordat și alungat de acolo tot de acest Domnitor, și anume, *cam de pre la anul 1720 și pînă pre la 1723, când a fost înlocuit cu egumenul Mitrofan*.

Luându Dionisie administrațiunea mănăstirei Sinaea contra Aședementului Spătarului Michai Cantacuzin, care era confirmat de doi Patriarhi ai Ierusalimului Dositei și Chrisat, precum și de cei l'alți trei Patriarhi ai Bisericei ortodocse; fiind Dionisie ajutat la înlăturarea stărițului Nicodim de către Domnitorul Nicolau Al. Mavrucordat, care supusese mănăstirile și pre preuți la dări și care, din cauza protestului contra unor astu-feliu de abnormități, a distituit pre renumitul Metropolit al Ungro-Valachiei, Antim Iverénul și a dispus,

¹⁾ Nicolau Al. Mavrucordat a ocupat domnia a doa oră de la 1719—1730, când a murit și s'a înmormântat în măn. s-tei Treimi de lîngă București, supra-numită Văcărești, și care a fost construită de dînsul. (ιστορ. τῆς πάλαι Δακίας Δ. Φωτισμοῦ, T. II, p. 211).

²⁾ Docum. măn. Sinaea No. 46.

ca să fie înecat în Dunărea¹⁾; introducându-se acolo cu scopul de viețuire monachală, Dionisie a renunțat pentru unu timpu la trepta de Episcopu Tirulois, s'a făcutu egumenul al mănăstirei Sinaea, și în locu de administrațiune a adusă asupra mănăstirei Sinaea o complectă devastațiune. Fiindu mănăstirea Sinaea bine dotată încă de Spătarul Michai Cantacuzin, și înmulțită fiindu averea mănăstirei de către starițul Nicodim prin donațiuni de la diferitele persoane pioșe, Dionisie a obținut de la Domnitorul Nicolau Al. Mavrucordat două chrisove din anul 1723, cu care a adausă și el averea mănăstirei; adevă cu chrisovul de la 13 Mai adaugă mănăstirei cinci-spre-dece scutelnici²⁾, iar cu celu de la 5 Septemvrie confirmă pentru mănăstirea Sinaea darua călugărului Atanasie Burnaz, care consta din o vie, situată pre unu delu la valea Tencului³⁾. Aceste fapte ar da administrațiunei lui Dionisie unu caracteru recomandabilu, decă n'ar esista altele, care să o compromită, și să o reprezinte, ca pre o curată devastațiune a mănăstirei. Așa egumenul Mitrofan este nevoitū a rescumpăra muntele Dămnele din Bucecii, vendutū de către Dionisie unu Coman⁴⁾. Iar Domnitorul Grigorie Ghica, nepotul lui Nicolau Al. Mavrucordatū, ăca cum represintă administrațiunea lui Dionisie prin

¹⁾ Loc. cititu mai sus din Dionisie Fotino.

²⁾ Docum. măn. Sinaea fôră numărū.

³⁾ Idem No. 29.

⁴⁾ Docum. Eforiei Spitalelor civile din Bucuresci. Condica măn. Sinaea, pag. 32--33.

chrisovul de la 1752 Mai. 11: «Aşijderea, şi când se va întâmpla petrecania stariţului, iarăşi din obşteia mănăstirei să se puie stariţu cu ştirea Epitropului de la mănăstirea Colţa, iar nu din alţi streini, seû fôră de stirea Epitropului Colţii. Dar după vremi întâmplându-se, de au mersu la numita mănăstioră spre locuinţă unu Dionisie Tirolis, Episcopu Sacăzlău, carele *silnicesce* luându şi sfânta mănăstioră asupra lui, ca să o iconomisiască, şi fiind *omū năpasnicū* ¹⁾ şi de D-deu *netemetorū*, nu numai că au stricatū *tôte aşedământurile şi tocmelele*, ce făcuse răposatul Michai Spătarul, ctitorul mănăstiorē, ci au *prăpăditū mănăstiorē orî-ce au avutū* întru atātu, cât n'au rămasū mănăstiora cu nimicū.

«Ale căruia dar fapte înţelegendu-le Domnia sa, răposatul întru fericire, unkiul domniei mele, Nicolai Alecsandru voevodū, nici într'unu kipū n'au pututū suferi fapte, ca acelea, ci *cu mare mânia l'au lipsitū de acolo*, dar pene a eşi el de acolo, pe lîngă alte multe, ce făcuse, *au luatū şi chrisovele şi alte scrisorî de ale mănăstirei, mai vêrtos cele, ce au fostū de aşedămentul mănăstirei*, şi întru atât n'au pututū nimene sti, *în focū le-au băgatū, seû ce le-au făcutū, că nici de cum nu s'au pututū afla* ²⁾.»

¹⁾ Vorbă slavonă *направный*=vanu, nedreptū, cumplitu. Aici cu sensul de cumplitu.

²⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 34 cfr. Docum. No. 17. Acastă afirmaţiune a chrisovului se probază şi prin starea actuală a documentelor mōnăstirei Sinaea. Mai tōte documentele mōnăstirei Sinaea sūntu copii seû reproduceri. Insuşi Aşedămentul Spătarului Michai s'a păstratū tot în copie.

Dionisie Tirulois, ca egumenū, are, în genere vorbindū, unū rolū negativū fața cu sânta mōnăstire Sinaea. *S'a introdusū aici «silnicesce,» și «fiindū unū omū năprasnicū și de D-deū netemetorū», a «economisitū» monăstirea numai în profitul său, și pōte și al acelor ce l'aū toleratū, fiind-că sistema lor de jăfuire a introdus'o și în mōnăstirea Sinaea.*

Partea tradițională. După rēposarea acestui starițū Nicodim, aū intratū altul prin mijlōce siluite, anume Dionisie Archiereul, cu porecla Terlois, sēu Sacăzlău, de nație grecū. Acesta aū vrutū să strice, călcândū ctitorescul Aședēmētū, și nu aū stărițitū mult; că, jăluindu-se călugērii pentru dīnsul la Epitropia Colții, l'aū lipsitū, și cu fugirea lui multe lucruri, documente și alte obiecte le-aū sfeterisitū¹⁾.

3. *Mitrofan.* Despre acestū egumenū nu face nici o mențiune pomelnicul s-tei mōnăstiri Sinaea. Ilū găsimū însă în alte documente ale mōnăstirei, relative la averea imobiliară. Așa la 1729 egumenul Mitrofan face înscrisū cu unū Draghiciu, pentru cumpărarea unei vii²⁾. Și la 1731 Mai 15, când pre tronul Țerei se afla Michai Racoviță, care în respectul mōnăstirei Sinaea pōrtă titlul de ctitorū, egumenul Mitrofan face unū actū, în urmarea căruia el rēmăne cu mōnăstirea Poēna, care penē la acēstă dată și în persōna lui Mitrofan avēū unū egumenū

¹⁾ Vorbă grecă de la *σφέτερος* = altul și *σφετερίζω* = alterezū. De aici în romănesce alterezu destinațiunea unui lucru, mī-lu impropriezu.

²⁾ Docum. mon. Sinaea forē numărū.

și o administrațiune comună¹⁾. Din toate aceste date pozitive rezultă pentru istotia mănăstirei Sinaea, că egumenul *Mitrofan* a primit administrațiunea mănăstirei Sinaea după *Dionisie*, cam de pre la anul 1723 și a ținut-o pene la anul 1731 Mai 15, când *Mitrofan* a rămas, ca egumen pentru mănăstirea *Poena*, iar la mănăstirea Sinaea s'a ales *Partenie*.

Egumenul *Mitrofan* în respectul mănăstirei Sinaea este persóna, carea a restabilit multe din cele, ce deteriorase *Dionisie*. Răscumpărându parte din averea mănăstirei, pre carea o înstreinase *Dionisie* prin vëndare, se în alt mod, el s'a gândit și la restabilirea documentelor și a Aședământului, nimicite, cum am vădută mai sus, de către *Dionisie*. Căci în privința restabilirei Aședământului, lăsat mănăstirei de către Spătarul *Michai Cantacuzin* și nimicit de către *Dionisie*, eca cum se exprimă Domnitorul *Grigorie Ghica*, prin chrisovul de la 1752 Mai 11: «Dar părinții călugărași, încă pene a nu se lipsi numitul Episcop de acolo, cunoscându-i-se faptele în ce felii sânt și spre ce merg, și dorind de învățaturile răposatului *Michai Cantacuzin*, ctitorul acestei s-te mănăstire, ca să nu se repue și să se uite, au fost scos izvod²⁾ neskimbat după cartea, ce au fost făcută de Aședământul sfinte mănăstire³⁾.» Da, egumenul *Mitrofan*, deși

¹⁾ Docum. mon. Sinaea, paketul No. 46.

²⁾ Vorbă slavonă de la изводъ = espunere, listă, catalogu. Aici cu sensul de copie.

³⁾ Docum. mon. Sinaea No. 34.

pare a nu fi fost călugăr din mănăstirea Sinaea, *are meritul de restabilitor al unei părți din averea s-tei mănăstiri Sinaea, înstreinată de către Dionisie.*

4. *Partenie.* Nici despre egumenul Partenie nu menționează pomelnicul s-tei mănăstiri Sinaea. Noi însă cunoșcem pre Partenie, de egumen al mănăstirii Sinaea, din două documente. Mai întâi din documentul Domnitorului Michai Racovița, de la 1731 Mai 15, prin care se regulează, ca mănăstirea Poena să se separe în administrațiunea ei de mănăstirea Sinaea, rămânându la Poena, ca egumen, Mitrofan, iar la mănăstirea Sinaea se alege Partenie, care pare a fi dintre călugării acestei mănăstiri¹⁾. După aceste, Partenie, la 1744 Septemvrie 1, pre timpul Domnitorului Grigorie Ghica, regulează, dar acum în calitate de egumen al Poenei, cu Coman pozițiunea muntelui Dómnenele, pre care Mitrofan îl luase de la Coman, făr de vre o regulă și numai în puterea dreptului de proprietate al mănăstirii. Astă-feliu, că noi, pentru partea pozitivă a istoriei mănăstirii Sinaea, avem începutul egumeniei lui Partenie la anul 1731 Mai 15, nu putem însă nici în mod probabil a ne pronunța și asupra terminului acestei egumenii. Pomelnicul mănăstirii Sinaea pune stăriția lui Nifon, succesorului lui *Partenie de la anul 1737*, iar documentele menționează de stărițul Nifon numai de la anul 1741.

¹⁾ Docum. mon. Sinaea, paketul No. 46.

De aceia noi ne vedem nevoiți, ca să stabilim aici, că *Partenie a devenit egumen la 1731 Mai 15, ținându egumenia pînă când s'a ales starițul Nifon.*

Doi ani de egumenie ai lui Dionisie au fostu prea de ajuns, ca să dea de lucru la mai mulți superiori ai s-tei mănăstiri Sinaea. Noi am vedutu mai sus, că egumenul Mitrofan a fostu ocupat în totu timpul egumeniei sêle cu restabilirea deteriorărilor lui Dionisie. Acestu rol ilu are în mănăstirea Sinaea, noi vom vedea, și starițul Nifon, și cu regularea averei, înstreinate de către Dionisie, este ocupat și egumenul Partenie. În anul 1744 Septemvrie 1, când acum nu mai era egumen al Sinaei, este klemat de interesele casei, ca să reguleze pozițiunea muntelui Dîmnele, pre care Coman ilu cumpărase de la Dionisie pentru una sută talere, și de la care egumenul Mitrofan ilu luase cu dreptul de veke proprietate a mănăstirei, fîr de a face vre unu aranjament¹⁾. Cu modul acesta noi trecem la stăreția lui Nifon, ficsându pentru Partenie în respectul mănăstirei Sinaea tot rolul de restabilitor al deteriorărilor lui Dionisie.

Partea tradițională ²⁾. După Dionisie au intrat îngrijitor alul, un bătrîn dintr'această mănăstire, cu numele necu-

¹⁾ Docum. Eforiei Spitalelor civile din Bucuresti. Cond. mon. Sinaea pag. 32 și 33.

²⁾ Faptele, petrecute cu mănăsrirea Sinaea, și espuse de tradițiunea noastră, concad mai bine cu stăreția lui Partenie, de cât cu a lui Nifon. Ele, cum vom vedea, tracteză despre fapte, petrecute cu ocasiunea resbelului dintre Turci și Ruși și care s'a înkelétu prin pacea de la Belgrad 1739, când armatele austriace, luându parte în resboiu, au fostu în adevăr bătute de către Turci.

noscută, de nație română și de loc din Transilvania. În zilele acestui bătrîn starițu s'au început războiul între Turcia și Austria, cînd s'au trimis din partea Austriei salachori printre munți, ca să facă drumul pe apa Temeșu și Prachova, pentru trecerea oștirilor în Valachia. Atunci acest starițu vedînd, că o să începă războiul, înspăimîntați fiindu asemenea și sîchastrii de prin pustie și călugării din mînăstire, au început să fugă; căci acum se vedea primejdia, ce era să vină asupra mînăstirei Sinaea. Și vedîndu-se singuru el rămas, numai cu doi călugări, au luat clopotele din clopotniță și argintăriile de prin Biserică și alte odore ctitoricesci și le-au îngropat în pămîntu necunoscut. Și fugind în Transilvania, la pămîntul născerii se, împreună cu acei doi călugări, în apropiere de ținutul Ungariei, unde au și răposat, iar acei doi călugări s'au dus de acolo la s-tul Munte.

După aceia s'au întărit războiul între aceste două împărății foarte înspăimîntată. Și venind oștirile austriace printre munți, spre a trece în Valachia, au cuprins și mînăstirea Sinaea, unde își avea stanția lor de adăpostire. Și după arătarea bătrînului Bucur, seü Bogoslov monachul, care în timpul acestui război era băet de dece ani, și care s'au născut în ținutul Brașovului, satul Răsnovului, și a trăit la skitul Lespedele, acest război s'au întăplat astă-feliu. Trecînd dar oștirile Nemțesci în Valachia pînă în apropiere de orașul Ploesci, seü Törșor, s'au întăpinat cu oștirile turcesci. Nemții în această bătae au fost respinși de Turci, și venind în fuga lor, au intrat pe apa Prachovei printre munți, pînă la Sinaea. Și lăsînd Nemții ca la 400 ostași în mînăstire, grosul oștirei s'au dus pînă la granița, numită Predelu și au pus lagărul acolo. Inse spionul, care îlă aveu Turci, cunoscea potecele foarte bine printre munți, pe apa Prachovei, și s'au pornit noptea cu oștirile turcesci,

în urma Nemților, de la satul Comarnic în sus, prin orășii, pînă la apa numită izvorul, și aflându că în mănăstire sîntu Nemți, au intrat p la apa pîriului în sus, și p la apa, numită Zgârbora, carea este de la vale de Sinaea, și mergendu prin pădure, au încunjurat mănăstirea fîr veste de dimineță, și au intrat, în lăuntru, tîind fîrte reu p la ostașii nemți, din care puțini scăpăndu cu fuga, au dat veste la lagăr, în Predelu. Și mergendu Turcii cu grabă după ei, pînă în graniță, s'au făcut război și vîrsare de sînge mare, biruind Turcii p Nemți. Și înapoiindu-se oștirile turcesci în Sinaea, au îngropat p toți soldații morți, în dosul mănăstirii despre munte, unde, p la anul 1841, vrîndu eu, ca econom, să facu gropă p stînsul varului, trebuitu la Biserica, făcută din nou, s'au găsit o mulțime de oșe de omeni, cît nu am putut a sîvîrși, ce am avut a face; ceia, ce ne-au dat o dovadă sigură la spunerea bătrînului Bucur. Iar Pașa, ce era cu oștirile turcesci, au poruncit și i-au dat foc mănăstirii și au găurit zidăria cetății prin două locuri. Fostau poruncă să o răsipască de tot, dar mijlocirea vîtafului de plai au mijlocit să o lase, cî în urmă va fi el împlinitoru poruncii. Iar trîgîndu se oștirile de acolo, au rămas numai cu strîcaciunea ceia, ce s'au urmat p cît au fost Pașa față.

5. *Nifon*. Nifon, fîr contestățiune, este unul din stărișii cei mai de frunte ai mănăstirii Sinaea. Rădicatu la trepta de stăriș, după cum dice pomelnicul mănăstirii Sinaea la 1737, iar după documente la 1741, el a continuat a administra mănăstirea pînă la venirea stărișului Isidor, care pare a se fi petrecut cam p la începutul decimeii a șaptea din seculul al XVIII-lea. Chronologia stărișiei lui Nifon este fîrte contradisă. Pomelnicul mănăstirii

Sinaea pune pre Nifon de la anul 1737 și pene la 1773, când ca succesoru urmăze Ieromonachul Visarion ; de unde ar urma, că Ieromonachul Nifon a administratu mōnăstirea Sinaea timpū de trei-deci și șese de anī. Documentele însă, relative la acestū stabilimentū, facū mențiune de Nifon numai de la 1741, după terminarea resbelului dintre Turci, Ruși și Austriaci, și continuă al menționa pene la anul 1767 ; cea ce ni impune, ca să admitemū, că Nifon a fostū starițū numai doē-deci-și-șese de anī. Ce se atinge de o altă particularitate, observată kīar în documente, că adecă la anul 1743 pare a fi fostū egumenū unū Silvestru ¹⁾, apoi acesta, duple opiniunea nōstră, se esplică prin aceia, că Silvestru era dikiu ²⁾ al mōnăstirei, și nu egumenū, și ca astū-feliū și-a permisū a cumpăra o vie pre numele seū pentru mōnăstire. De aceia noi rēmānemū pre lōngă opiniunea, că *Ieromonachul Nifon a primitū stăriția mōnăstirei Sinaea după Partenie și anume după înkeierea păcei de la 1739, pōte kīar în anul 1741, și a continuatū cu administrațiunea ei pene la anul 1767, când, ca egumenū, a urmatū Isidor.*

Documentele, de care dispunemu, ilū represintă pre egumenul Nifon, ca pre omul, care, în timpul

---

¹⁾ Docum. mōn. Sinaea paket. No. 46. Aici Silvestru cumpără unū pogonū și jumătate de vie pentru mōnăstire.

²⁾ Dikiu este vorbă grēcă și se derivă de la δίκη = judecată. În totul judecātorū, avocatū și prin consecință și administratorū al averei mōnăstiresci.

stariției se le de douăzeci și șase de ani, s'a ocupat cu vinderea tuturor loviturilor, aduse mănăstirei Sinaea de către Dionisie și cu restaurarea mănăstirei în urma devastațiilor, cauzate de armatele turce. Intentându procese tuturor persoanelor, care impresuraseră moșiile mănăstirei¹⁾, obținându chirosove de la diferiții Domnitori, pentru confirmarea unor donațiuni nouă, cu care se adăuga averea mănăstirei²⁾ și i-se acorda diferite scutiri și privilegii³⁾; egumenul Nifon n'a uitat nici restabilirea Aședământului, lăsat mănăstirei de către Spătarul Michai Cantacuzin și nimicit de către Dionisie. Și pentru ca să vedem și mai bine meritul lui Nifon, față cu mănăstirea Sinaea, să lăsăm pre Domnitorul Grigorie Ghica, ca să istorisiască el faptele timpului, care ne preocupă: «Care isvod, găsindu-l acum cuviosul kir Nifon, starițul acestui sfânt locaș, și dorindu de nisce învățături dulci, ca aceste, cu bun aședământ, să nu lipsiască de la sfânta monăstioră, au venit, de ne-au adus la domnia mea acest isvod după cartea răposatului Michai Spătarul Cantacuzino, și cu rugăciune au cerșut, ca să întărim și cu cartea Domniei mele, arătându cum-că iese izvodul adevărat după cartea

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 39, Docum. Eforii Spitalelor civile din București, Cond. mon. Sinaea pag. 2, 3, 4, 17—19, 31.

²⁾ Docum. mon. Sinaea No. 63, 64 și 87; Docum. Eforii Spital. civile din București, Condica mon. Sinaea pag. 21—23, 30.

³⁾ Docum. mon. Sinaea No. 76, 98.

răposatului Michai Spătarul, unde și Domnia mea neîncredându-ne dășăvărșitū numai din spusa starițului, cum-că iăste izvodū adevăratū, amū cerutū Domnia mea, ca să arăte și altă dovadă, cu care să ne putemū incredința.

„Deci dar, după starea locului, unde este zidită mai sus numita mōnăștiōră, fiindū locū sichăstrescū și pustiiū, de atunci aū socotitū răposatul Michai Spătaru, ca nu cum-va după vremi, din vre o pricină să se răpunē scrisorile și se va strica pomenirea cea cu bună orānduēlă sōvărșită, aū fostū datū și la mōnăstirea Colții izvodū neskimbatū după cartea Dumisēle, ce aū făcut'o de aședēmēntul mōnăștiōrei, mai vērtoș, că avea și datorie, a face una ca acēsta, de vreme că aū lāsāt'o supt epitropia și kivernisēla mōnăstirei Colții, care și penē acum se află și se păzeșce. Și potrivindu-se izvodul, ce ni l'aū adusū starițul, cu izvodul, ce s'aū aflatū la mōnăstirea Colții, s'aū vėđutū, că este izvodul adevăratū și la tōte neskimbatū, spre acēsta dar ne-am incredințatū și Domnia mea cum-că este izvodul adevăratū. Deci cunoscēndū și Domnia mea, că tōte, cāte sūntū scrise în izvodul acesta, ce ni l'aū adusū starițul numitei mōnăștiōre Sinaea, sūntū cu bună orānduēlă și tōte tocmite bine și cu cale, ca să nu se strāmute, nici să se calce vre una, din cāte sūntū chotărīte de ctitorū să se păzeascē, și pentru ca să avēmū și Domnia mea pomenire la acēstū s-tū locașū, amū întăritū și Domnia mea sus numitul izvodū cu

acestă cinstită domnescul nostru chrisovă, cu carele am și chotărită, ca atât starițul și cu părinții călugeri, ce se voră afla după vreme locuitori la acestă sfântă locașă, cât și Epitropul, ce se află la mănăstirea Colții, să păzască și să urmeze nestrămutat învățătura și chotărirea pomenitului ctitoră, care toate numitulă izvodă le cuprinde, întărindu-se și izvodul cu iscăliturile ctitorilor, ce cunt din nemul Spătarului Michai. Drept aceia și domnia mea, pentru mai bună întemeiere, amă întărită chrisovul acesta cu toți cinstiții și credincioșii boerii divanului Domniei mele» ¹⁾. Resumând acum activitatea starețului Nifon, cuprinsă prin diferitele acte și chrisove; și avându în vedere și starea de ruină, în care Nifon a găsită mănăstirea Sinaea; noi trebuie să recunoșcemă, că *Nifon cu activitatea sa este unul din stariții cei mai de frunte ai mănăstirei Sinaea și că el a predată mănăstirea egumenului Visarion în starea cea mai prosperă; adevă restaurată, avută, cu scutiri și privilegii.*

Partea tradițională. Făcându-se pace între aceste două împărății, Turcia și Austria, Epitropia spitalului Colța și cu urmașii, numiții ctitori, voindă ca să nu rămăie în ruinare ctitoricia răposatului Michai despre Sinaea, au pusă în lucrare, făcându-i reparație din venitul destrei mănăstirei; însă nu întocmai, după cum zidiurile au fostă din începută, ci după cum s'au putută a face. Care luându sôversire reparația și adunându-se călugerii, s'au alesă dintre dînșii

¹⁾ Docum. môn. Sinaea No. 34, cfr. No. 17.

starițu unu călugărașu tineru, anume Nifon, făcându-lă preut, care își avea nașcerea în pământul Rumâniei, districtul Muscelu. Acestu starițu avea mare dorință, de a putea afla ctitorescul Aședementu, și al pune în aplicare, pentru regula și petrecerea călugărilor și a sichastrilor. Asemenea doria, ca să afle odorele Bisericei și documenturile pentru destrea mănăstirei, dată de ctitoru, vedendu că lipsescă cu totul.

Și cercetându nu s'a pututu dovedi, și au fostu silitu, de s'a făcutu toate odorele al doilea din nou. Iar cât pentru Aședementul ctitorescu și alte chărții, atingătoare de drep-turile mănăstirei, s'a găsitu în archiva spitalului Colței, puse în păstrare de răposatul ctitoru Michai Spătaru, după care s'a și scosă copii, vrându ale avea în mănăstire.

Stărițându acestu Nifon mai mulți ani, și pe timpul stă-riției lui multă silință au întrebuințat pentru folosul casei; moșiile, găsite la mănăstire, le-au regulat prin chotărnici și au mai și cumpărat și danie au căpătat, din care este și mitocul Sloboției, lângă orașul Câmpina, dania lui papa Stroea, partea sa de moșie, ce au avut în trupul moșiei Câmpina, de-avalma cu boerii moșneni, D. Câmpinenu, D. Bojorenu și D. Lipoeanul. Iar în urmă, prin indemnul acestui starițu, s'a regulat, mărginind dreptul mănăstirei, unde astăzi stăpânesce.

În timpul starițului Nifon, după mai mulți ani, au venit doi omeni din launtrul Transilvaniei, înfățișându unu în-scris, în care se cuprindea o dovedire, spuind și verbalu, că unu călugărașu, ce au fostu, ca starițu la această mănăs-tire Sinaea, venind în casa noastră, rudenie fiindu cu noi, unde au și murit. La acestu călugăr s'a găsit înscrisul arătat, dicându-se într'insul cele următoare:

«Incepându-se războiul între Austria și Turcia, și mai înainte prevădându-se primejdia, ce era să vie asupra acestei

mănăstiri, am luat clopotele din clopotniță și argintăriile din Biserică și alte odore și două mii lei argint turcesc și regulându-le toate în clopotul cel mare, le-am îngropat în pământ, în apropiere de mănăstire, lângă drumul Brașovului, despre apa Peleşul, de la vale de fântânița, ce este lângă drum, puindu-se o lespede de piatră peste dinsele și dându-se curgerea apei pe de-asupra lor. Iar eu m'am tras în Transilvania la rudele mele, însoțit de doi călugări, care mi-au fost de ajutor la punerea obiectelor în pământ, iară acești doi călugări se dovedesce, că s'au dus la sfântul Munte.»

Despre care aflare starițul Nifon a căutat, împreună cu acei doi oameni, peste tot locul arătat și nu s'au putut găsi; căci, că și acele semne au fost preschimbate; curgerea apei fântâniței lipsită după vreme, și mai dat locul uitării; drumul Brașovului prefăcut pre altă parte, adecă pre matca gârlei Prachova, pentru trăsuri, după cum se vede azi. Și au rămas aceste obiecte ne dovedite până astăzi.

În anii stariției lui Nifon se dovedesce, că își avea protie de stăpânie toate pârșele munților, de la Orații în sus, cuprinse în albia Prachovei până unde se numesce în genune, seu în fundul Prachovei, cu pașunea vitelor și cu cîșă fînului.

6 și 7. *Visarion* și *Isidor*. Noi am vădit mai sus, că documentele mănăstirii Sinaea fac mențiune de starițul Nifon numai până la anul 1667. De altă parte, noi în privința datelor positive chronologice, relative la mănăstirea Sinaea, nu dispunem, de cât de documente de la anul 1791, seu 1792. Și cu modul acesta pentru timpul de douăzeci și patru de ani, firul istoric al mănăstirii Sinaea ar părea întrerupt. De aceea, pentru ca să putem

continua firul istoric, ne vom folosi de indicațiunile, fie și indirecte ale documentelor, căutând a le lămuri cu istoria generală a Țerei, adecă cu circumstările ei politice; și anume:

Pomelnicul mănăstirei Sinaea pune pre Visarion starițu de la anul 1773 pene la 1779, adecă șese ani. Iar o petițiune a starițului Ioasaf, prezentată Loco-țiitorului de Metropolit, Episcopului de Romicu, Neofit, ni spune între altele și aceea, că în acestu intervalu a fostu starițu și unu Isidor, despre care nu menționeză pomelnicul, și care pare a fi muritu de bătrîneță în anul 1804 seu 1805, lăsându succesoru în egumenia mănăstirei Sinaea pre unu grecu, anume Damascen, care sub Isidor a fostu mai mulți ani economu al mănăstirei Sinaea, și care și-a improprietu multe din actele superiorului seu. Eca cuventu, pentru care noi am pusu pre amândoi acești egumeni într'o singură rubrică; și anume pentru că din documente nu putem să scim, când fie-care din dînșii au primitu stăriția mănăstirei Sinaea.

Venindu la faptele, care paru a fi petrecute mai ales pre timpul stăriției lui Isidor, noi observăm, că mănăstirea Sinaea pre la anul 1788 a suportatu o catastrofă, cându s'a ruinat de către armatele turcesci Biserica s-lui Nicolau din vârful muntelui Furnica ¹⁾ și s'a devastatu totă mănăstirea Sinaea,

---

¹⁾ Despre acesta în modu specialu mai josu.

imprăștiindu-se părinții mănăstirei. Cu această ocaziune au suferit kiliile părinților cu paraclisul mănăstirei, și Biserica cea veche, construită de către Spătarul Michai Cantacuzin. Și anume, în anul 1787 August în 3, Turcia, declarându resbelu Rusiei și mai pre urmă și Austriei, Domnitorul Nicolau Mavrogene în decursul acestui resbelu a rămasu credinciosu Turciei și kiar a adunatu oști, cu care a atacatu armatele austriace în mai multe puncte ale Țerei. Său mai bine să lăsăm pre D. Fotino, ca să istorisiască faptul: «Intre aceste au intratu în Valachia și nisce corpuri de armată austriacă, prin strimtorile munților Carpați, pre care le-au sfărâmatu Mavrogene cu oștile lui în diferite locuri, și anume *la mănăstirea Sinaea*, precum și dincolo de Olt, la mănăstirea Cozia,... Tote acestea au fostu lucruri mici din partea lui Mavrogene, față cu Pôrta otomană, său mai bine dicëndu, nisce începuturi, căci el a atrasu atențiunea Impărăției asupra unor lucruri și mai mari; adecă, a prezentatu mănăstirile Sinaea și Cozia, unde s'au petrecutu resbelele cu Austriacii, ca pre nisce cetăți tari, și kiar a numitu pre Sinaea «calesi-fortificațiune» asemenea și pre Cozia, și a adaosu, că el a pututu să le cuceriască numai prin atacu» ¹⁾. De aici se vede foarte bine, că mănăstirea Sinaea a servitu, ca teatru de resbelu între oștile austriace și cele ale lui Mavrogene. Iar

¹⁾ Ιστ. της πάλαι Δακίας Δ. Φωτινοῦ 1818. Τ. II, 366 - 367.

din petițiunea lui Iosaf, menționată mai sus, se vede, că mănăstirea Sinaea sub egumenul Isidor a fost arsă și devastată; adică «deskidându-se războiul cu Nemții, dice Ioasaf, în zilele lui Mavrogene, s'au împrăștiat părinții călugărași, fiindu că s'au arsă skitul Sinaea ¹⁾». Aici trebuie să adăugăm și meritele lui Isidor, pre care cu totă ocasiunea caută aile nega economul Damascen, care a fostu introdus în mănăstirea Sinaea de către Isidor și pus în funcțiunea de econom al mănăstirei tot de dînsul. Voim, să șicem, că mănăstirea Sinaea, fiindu ruinată de către armatele resbelului din 1787, ea a fostu reparată de către Isidor, prin economul Damascen. Isidor, cu doru de mănăstire, a pus de s'a reparat Biserica cea mare la 1795, paraclisul la 1792, și a pus de s'a făcutu clopotul celu micu al mănăstirei la 1796. Tote aceste fapte se datorescu lui Isidor, dar Damascen, deși lucra în numele și cu banii superiorului se, nu inceteză, de a 'și pune numele se pre toti pereții mănăstirei, profitându se vede de bătrîneța lui Isidor, și ajutat fiindu și de circumstările favorabile ale timpului, când Domnitoru și Metropolitu erau de același naționalitate cu Damascen ²⁾.

Cu modul acesta noi înkelem timpul egumeniei lui Visarion și mai ales al lui Isidor prin aceia, că

¹⁾ Docum. mōn. Sinaea No. 17.

²⁾ Despre reparațiunile, făcute de către Damascen, pre timpul lui Isidor, mai jos în modu specialu.

mănăstirea Sinaea a suferit ardere din partea ostirilor, iar părinții mănăstirei s'au împrăștiat. Acest eveniment politic introduce și aici o pauză în istoria mănăstirii Sinaea.

Partea tradițională. După moartea acestui starițu Nifon, s'au rânduiri alți bătrini schimnic, fără chirotonie ; anume Visarion. Acesta a starițit patru cinci ani, și, lipsindu-i vederile okilor, a dimisionat.

8. *Damascen.* Împrăștiat fiind părinții mănăstirei pre la metocele ¹⁾ și moșile mănăstirei, ei, s'au reintors în mănăstire și au reparat stricăciunile resbelului în dată după încheierea păcii, adică în anul 1791. Tote reparațiunile, precum și reîntorcerea părinților în mănăstire, s'au petrecut sub egumenia lui Isidor, care însă, fiind prea bătrîn, a executat aceste acte prin economul și dikiul se, monachul Damascen.

Monachul Damascen s'a introdus în mănăstirea Sinaea, atras de averea mănăstirei. Dupa cum Dionisie, fiind grec de origine, a venit în mănăstirea Sinaea pentru averile ei, care erau adunate de către starițul Nicodim, asemenea și Damascen vine în mănăstirea Sinaea atunci, când toate daunele, cauate mănăstirei de Dionisie, erau reparate de către Starițul Nifon, și când ea, materialmente vorbind, se afla într'o stare prosperă. Oamenii de exploatare, ca și parasitele, se adună în jurul sta-

¹⁾ Vorba metochu se derivă de la verbul grec $\mu\epsilon\tau\acute{\epsilon}\chi\omega$ = participez. În totul $\mu\epsilon\tau\acute{o}\chi\iota\omicron\nu$ = parte, sau posesiune mănăstirască.

bilimentelor și a corpurilor numai atunci, când ei găsesc mijloce de satisfacțiune a esențelor lor. De aceea și Damascen vine în mănăstirea Sinaea pre timpul stărișului Isidor, se alipește aici în calitate de simplu monach, dar în așerimea spiritului se găsește mijloce, pre care punându-le în practică cu abilitatea rasei, din care făcea parte, se însinuază pre lăngă stărișul Isidor și mai întâiu în calitate de econom, apoi și de dikiu al mănăstirei ilu vedem administrându mănăstirea pănă la anul 1805 Martie 15, când este confirmat de către Metropolitul Dositei egumen al mănăstirei Sinaea¹⁾. Nu trebui multu timp, pentru ca apucăturile lui Damascen să fie cunoscute și Metropolitului Dositei. El în mănăstirea Sinaea acum era bine cunoscut de către părinți, cari îi îndurase administrațiunea timp de trei-spre-dece ani, în calitate de econom și dikiu al mănăstirei, pus de către stărișul Isidor. El a trebuit să devină și egumen, pentru ca astu-feliu, avându datoria «de a se îngriji de cele din lăuntru și din afară ale mănăstirei», să fie cunoscut și de către Metropolitul Dositei, că acestu om nu numai că e cu inima sa departe de mănăstirea Sinaea, în care se adăpostise și trăise acum mai mulți ani, dar că el este interesant și caută kiar a reduce mănăstirea la aceiași stare, la care o redusese și Dionisie. Și aici zace cuvântul, pentru care tot Me-

¹⁾ Docum. măn. Sinaea, foră număr.

tropolitanul Dositei îl distitue și lasă părinților mănăstirei Sinaea facultatea, ca, aplicându Aședământul, să aleagă de starițu tot pre Justin, care mai fusese încă o dată alesu, la 1802 Septemvrie 13.

Ne putendu determina cu precisiune timpul destituirei lui Damascen și al alegerii de a doa oră a lui Justin, noi suntemu în stare de a afirma, pre basa documentelor, că Damascen a continuatu a se impune, ca egumenu, mai mulți ani, a torturatu mănăstirea cu felurite procese, făcendu-se și suditu ¹⁾ francesu, și a încetată cu desovărșire, de a lovi mănăstirea, din despoierea căria se înavuțise, numai la mörtea sa, care dupre tôte probabilitățile s'aũ petrecutu pre la anul 1822 seũ 1823.

Dar, ca să nu păremu părtinitori, să lăsămu pre starițul Ioasaf, ca să ne descrie el pre Damascen, fiindu contimpuranu faptelor: «În urmă, după acēsta, iarăși s'aũ mai întâmplatũ o urmare ca acēsta. Căci fiindu starițu Isidor, călugerũ tot al kinoviei Sinăei, și pentru că s'aũ aflatũ omũ bătrinu, *aũ orõnduitũ unũ iconomũ și Dikiu, pē unũ Damaskin*, ce-lũ avea afară la Slobodĩa dē longă Campina, a fi alergătorũ la treburile moșiilor, și aũ fostũ vre o cațĩ-va ani iconomũ, și dēskidēndu-se rēsboiul cu Nemții, în țilele lui Mavroghene, s'aũ imprăștiatũ

¹⁾ Vorba suditũ este romănescă, formată din o vorbă slavonă *судѣ*=judecată, și însemnăză supusũ streinũ. Ea datēză din seculul al XVIII-lea, și anume de când se introdusese și la noi sistema juridicțiunei consulare (vedi opera «Resbelele Rușilor cu Turcii.» Xenopulu. 1880. Iași).

părinții călugărași, fiind că s'aũ arsũ skitul Sinaea. Și întâmplându-se dẽ aũ muritũ părintele Isidor starițul, cu ce mijlociri nu scimũ, cã ne-am pomenitũ a ne fi starețũ, acelũ iconomũ, părintele Damaskin grecul, *carele, fiind cãți-va anĩ starițũ, dupã urmãrile seale luãndũ pliroforie¹⁾, rãposatul părintele Mitropolitul Dositei, și vedẽndũ, cã este starițũ și în protiva testamentului, aũ fãcutũ dawașilacũ ²⁾ la rãposatul întru fericire biv. vel. ban. Dumitrake Racoviță, tatãl D-lor boerilor Racovițășci cei de acum, și l'aũ lipsitũ, orãnduindũ starițũ, dupã testamentũ, iarãși unũ cãlugerũ al kinoviei, anume Justin, iar acelũ Damaskin grecul, vedẽndũ cã l'aũ lipsitũ, s'aũ fãcutũ suditũ franțuzescũ și aũ bãgatũ skitul la o mare datorie, în cãt dupã multele judecãți, ce aũ pãtimitũ starițul cu părinții cãlugãrași, ca sã scape dẽ cererile cele multe, aũ datũ o moșie a skitului, ce se numesce Mãneciu amanetũ ³⁾ precum și o casã din Campina, dẽ le-aũ stãpãnitũ vre o dẽce anĩ, pẽnẽ cãnd aũ muritũ și așa aũ scãpatũ skitul dẽ supt jugul datoriei, petrecẽndũ împreunã cu starițul, Archimandritul Justin, întru o liniscire, pẽnẽ cãnd aũ rãposatũ banul Dumitrașcu Racoviță ⁴⁾.»*

¹⁾ Vorbã grẽcã de la πληρης = plinũ și φέρω = aducũ. În totul aducũ întrũ împlinire și apoi informezũ.

²⁾ Acẽstã vorbã este kiar neĩntelẽsã. Din contestũ se vede a însẽmna raportũ, mijlocire. Põte cã e terminũ juridicũ turcescu.

³⁾ Vorbã romãnescã de la latinul manere = a rãmãnea. Adeccã obiectul rãmãsũ, seũ depusũ pentru o sumã luatã cu împrumutare, apoi ca în casul de fațã, garanție.

⁴⁾ Doc. mon. Sinaea No. 17. Suplica starițului Ioasaf, cãtre loco-șitorul de Metropolitũ al Ungro-Vlachiei, Episcopul de Rãmnic, Neofit.

Aceste suntu faptele lui *Damascen*, ca egumenă al mănăstirei *Sinaea*, și ele, cum am vădută, nu diferă mult de ale lui *Dionisie*, predecesorul său după nemu și apucături. De aceia și pozițiunea stărițului Justin are să fie, cum vomu vedea imediat, grea și încă și turburată, din cauza acestui oșpete al Orientului, care, în numele s-lor principii ale religiunei, venise în mănăstirea *Sinaea*, ca să o prade și să o devasteze, după cum făcuse și compatriotul său *Dionisie* cu câți-va ani mai înainte.

Partea tradițională. Și stărițându Visarion, au venit unu grecu, sub cuvântu, că vrea să se facă călugeră; și stându o vreme, au poruncit bătrînul, de l'au făcutu rasoforu ¹⁾ numindu-lă *Damaskin*, tot-o-dată luându și îngrijirea de stăriție, fôră să aibă chirotonia în preoție. Și câtă vreme au stărițit acestu *Damaskin* grecu, i-au fostu șederea mai tot-de-una în mitochul *Slobodia*, îndeletnicindu-se cu comerțul în folosul său. Aici, în *Slobodia*, el au zidit nisce case de zidiu înalte, supt care era unu beciu în fața pământului și de-asupra cu cinci încăperi, cu balcon, scosă afară. El a făcutu tot la *Slobodie*, lîngă mitochu, Biserică de zidiu; iar în mănăstire a zidit casele, cele înalte de la altarul Bisericeî despre Răsăritu, în rîndu cu clopotnița, și pre care le-au orînduit pentru archundaricu ²⁾.

9. *Justin.* Justin este român de origine, venit în mănăstirea *Sinaea* de la mănăstirea *Nemțului*,

¹⁾ Rasoforia, seu dreptul de a purta rasă, este trépta cea mai inferioară din vieța monachală. După acésta urmăză mantioforia, seu dreptul de a purta mantie, și în fine schimnicia, seu îmbrăcarea în schimă.

²⁾ Vorba archundaricu vine de la grecescul ἀρχων = boeru. În totul localu pentru boeri și în genere ospătărie.

încă pre timpul starițului Isidor. El, judecându duple documentele Eforiei Spitalelor, este alesă încă de la 13 Septemvrie 1802, fără însă a putea esercita administrațiunea asupra mănăstirei, din cauza lui Damascen, care ședea în Cămpina și de acolo turbura mănăstirea prin totă feliul de acte. Așa Metropolitul Dositei, la 1802 Septemvrie 13, rădică pre Ieromonachul Justin la rangul de Archimandrită și egumenă al mănăstirei Sinaea, și acestă actă se petrece cu consimțimentul Epitropului de la mănăstirea Colța, biv. vel. Bană Dimitrie Racoviță¹⁾. Cu tôte aceste tot Dositei este nevoită, ca, pre tăcute să anuleze egumenia lui Justin și să confirme de egumenă pre Damascen²⁾. De unde pentru partea pozitivă a istoriei mănăstirei Sinaea urmază, că starițul Justin fiindă alesă și confirmată de egumenă încă de la 1802, și agreată și de Epitropul mănăstirei Colța, a avută o egumenie întreruptă și fărte turburată, din cauza pretențiunilor lui Damascen. Sprijinită însă de banul Dimitrie Racoviță, Epitropul mănăstirei Colța, el a ținută lupta cu veneticul de Damascen, penă când acesta, perdândă încrederea Metropolitului Dositei, a alergată la protecțiunea francesă, prin mijlocul căria a smulsă de la starițul Justin transacțiunea, în virtutea căria

¹⁾ Docum. Eforiî Spit. civ. din București paket. No. 1, al mon. Sinaea.—Esplicămu aici și vorbele slavice scurtate, întrebuințate în documentele române biv. vine de la бмвшиѣ=fostu, si vel. de la великиѣ = mare.

²⁾ Locul citat.

el deveni stăpân pre casa mănăstirei din Câmpina și arendașul pănă la mörte al moșiei Măneciul.

Judecându duple petițiunea starițului Ioasaf, dată loco-țiitorului de Metropolitü, Episcopului de Römnic, Neofit, unde se dice, că Damascen a stăpănitü pănă la mörtea sa, timpü de dece ani, imobilele de mai sus, trebue să stabilimü, că starițul Justin a făcutü transacțiunea cu Damascen, cam pre la 1812, data demisionărei lui Dositei din trepta de Metropolitü al Ungro-Valachiei, și tot de la această dată starițul Justin a pututü, ca să rămănă linișcitü în egumenia mănăstirei Sinaea. Avëndü starițul Justin o egumenie, disputată timpü de dece ani de către Damascen, el pănă la mörtea sa, carea s'a petrecutü la 1829 Septemvrie 14 ¹⁾ a avutü alte turburări, provenite din partea D-nei Smaragda, věduva banului Dimitrie Racoviță și a filor acestuia, Dumitrake și Michalake Racoviță, deveniți Epitropi ai mănăstirilor Colța și Sinaea prin dreptul de succesiune. Căci, éca în ce modü represintă starițul Ioasaf starea de lucruri din mănăstirea Sinaea de pre timpul starițului Justin : «Iar după mörtea sa, (Banulü D. Racoviță) rămăindü filii răposatului, Dumnelui biv. vel. dvornicu ²⁾ Dumitrake și Dumnelui

¹⁾ Pomelnicul mon. Sinaea.

²⁾ Vorbă romănescă de la slavonul дворя = aula, curtea domnescă. În totul ömenii curtei domnesci. Apoi Vornicu însemneză, în cursul istoriei guvernatorü, judecătorü : «vornicu de țëra de sus, și de jos.» «Vornicul satului» însemnä primarul, iar «vornicelu» este persöna de încredere a mirelui, care învită pre nuntasä la nuntă.

biv. vel. logofetă¹⁾ Michalake Racoviță, cu cuventu, că se află ctitorî, aŭ căduțu pē acestu skitū, și cu feliuri de siluiri, aŭ apucatu pē starițul, Archimandritul Justin, dē le-aŭ datū rōnduri rōnduri bani prin zapise cu cuventu dē împrumutare, care se adună mai multă parte taleri 34,000 capete, bez²⁾ dobânda lor, după care zapise, scoțendū copii, le empericlisimū³⁾ și pē aceste, a se vedea de către Prea osfinția ta, cu ce inkipuire s'aŭ făcutū.»

După ce espune modul, cum familia Racoviță vine în toți anii la mōnăstire și profită de cele ale mōnăstirei, apoi adaugă: «Acum la luna lui Iulie, ce aŭ trecutū, ne-am pomenitū cu Dumnēlor, că aŭ adusū acolo, la Sloboția, pē starițul, Archimandritul Iustin, și *nu numai că în siluire l'aŭ apucatu, de i-aŭ luatū zapisele de bani din mână și le-aŭ ruptū, nesocotindū că sūnt copii scōse după dinsele, dar iarăși în silă l'aŭ pusū, dē aŭ făcutū doē zapise, unul pentru arenda munților și altul pentru arenda moșiei Maneciu, și le-aŭ iscălitū și Dumnēlor cu cuventu, că banii arendilor a acestora sūntū ai Dumnēlor... Și părintele Archimandritū Iustim, starițul, cum aŭ scăpatū din mările Dumnēlor, viindū la*

¹⁾ Vorbă românească de la grecescul λογοθέτης = înșirătoru de cuvinte, secretarū. În cursul istoriei noastre «logofetă mare» însemnă Ministru și mai ales celū de interne și de culte. «Logofetū și logofițelu» mai însemnă și amplotiatū, scriitorū.

²⁾ Vorbă slavonă de la без = fōrē.

³⁾ Vorbă grēcă de la ἐν = în și περιχέω = inkidū. În totul le inkidū, le alăturezū.

skitu la Sinaea, la soborū, dē inimă rea bolnăvin-du-se, aū și muritū» ¹⁾).

Că în adevărū, mōnăstirea Sinaea și specialminte starițul Justin a împrumutatū cu bani de ai mōnăstirei pre Racovițasci și a înduratū din partea lor kiar amerințări de a fi depărtatū din stăreție, acesta se mai vede și dintr'o copie de pre unul din zapisele menționate mai sus, unde, după ce Racovițascii declară, că datorescū lui Justin suma de 28,000 talere, se pune între altele și această condițiune, ca Justin «să fie egumenū la Sinaea nestrămutatū pene la sfērșitul vieței sēle, precum și dē rēposatul părintele nostru, Ban Racoviță, aū fostū așēdatū cu cartea Dumnēlui ²⁾».

In genere, egumenia lui Justin este o luptă perpetuă a intereselor mōnăstirei Sinaea cu pretențiunile streine, venite mai întâiū din partea lui Damascen și apoi din partea epitropilor din familia Racoviță.

Partea tradițională. Pe timpul stăriției lui Damaskin greul, aū venitū în mōnăstire unū Ieromonachū Justin duhovnicū, ucenicū ³⁾ al starițului Paisie din mōnăstirea Nēmțulūi, și încă cu trei călugēri, pre cariī primindu-i Damaskin, s'aū statornicitū în această mōnăstire, iar Justin s'aū făcutū schimnicū. Pre vremea acesta, vrēndū a trece din București la Brașov Clucerul ⁴⁾ Dumitrake Racoviță,

¹⁾ Docum. mon. Sinaea No. 17.

²⁾ Docum. mon. Sinaea No. 18. Acesta este o copie de pre înscrisul familiei Racoviță pentru datoria de 28,000 talere.

³⁾ Vorbă slavonă și însemnează discipulu.

⁴⁾ Vekie boerie romănescă, și funcțiune la palatul domnescu. Clucerul era intendentul palatului domnescu, iar numirea vine de la vorba slavonă *кучь* = keie.

s'aû abătut la monăstire, unde a şi şedut trei dîle. Şi intrîndu în vorbire cu duhovnicul Justin, mult s'aû folosit de la dînsul, şi ca ctitor, urmaş al răposatului Michai Spătarul, i-aû făgăduit, că, cu întorcerea Dumnelui în Bucureşti, îl va regula ca stariţu al Sinaei; după cum s'aû şi întîmplat în curendu timp, lipsind pre greul Damaskin, care au stăriţit de cece ani.

Şi rînduindu-se Justin stariţu, multă nevointă aû pus a se aduna supt comanda (îngrijirea) sa sobor de călugeri, şi cu sfaturile sele cele duhovnicescî aî face bunî monachî sichastri, potrivit duchului ctitoricescului Aşedementu; şi la a lui dorinţă D-deu ajutîndu-i, s'aû adaus în dîlele stariţiei lui în monăstire număr, tcecut de 70 călugeri, care toţi îşi avea mulţemirea de sfaturile cele duhovnicescî, cât şi cu cele ale chranei trupescî erau mulţumiţi, fîr a umbla în cerşut, după cum urma în alte mînăstiri şi skituri din Rumânia. Iar masa de milă era întinsă ziua şi nôptea pentru sermanî călători, carî în totu cesul nu lipsiau.

În dîlele stariţului Justin s'aû dat voe a se clădi ¹⁾ skitul numitu Susana, în proprietatea Sinaei, numitu Maneciu, în apa Telejenului, pre la anul 1822, cu blagoslovenia Episcopului de Buzeu, Gherasim, fiind întăia stariţă Susana Călugeriţa ²⁾.

Au stăriţit Justin ani 24 şi după calităţile, cu care natura îl îndestrăse, întăiu aû dat cînte Sinaei cu rangul de archimandriţie, care rang urmăşii lui stariţi îl primesc penă acum. Printr'însul s'aû căpătat danii, doă trupuri de

¹⁾ Vorbă slavonă de la *блaдитъ* = a supra pune, a aşeda. În romănesce cu accepţiunea de construi.

²⁾ Acestu skit este situat tot în districtul Prachova, preste munţi Sinaei. Maicele acestui skit, care astă-zi are rangul de mînăstire, împreună cu stariţa lor, suntă mai tôte venite din Transilvania.

moșie, și anume muntele Dămnele în obârșia Ialomiței și moșia Țigoiu, seu Coțăetul în apa Râmnicului săratu.

Pă timpul anilor stăriției Archim. Justin, pe la anul 1819 seu 1820, s'au început unu complotu al Grecilor, a se lucra în secretu, contra împărăției otomane, care s'au descoperit, aflându-se scoposul lor și începându-se o mare tăere asupra Grecilor, care primejdie nu au fostu numai pre ținutul Turciei, ci au urmatu și prin principatele Rumâniei, Moldova și Valachia, gonindu pre Greci, numiți vîlîntîrî și tăindu-i. Acestă primejdie a intrat și pre apa Prachovei, printre munți, gonindu Turcii pă volintîrî; când atunci au fugit totî călugării din Sinaea în Transilvania și unde au pututu a se adăposti. Și înkiđendu-se mănăstirea, au rămasu doi călugări pentru străjuire pă din afară, Iconomul Roman monachul și cu Bogoslov, cari diua și năptea străjuiau, apărând'o, a nu se primejdi mănăstirea de către tălchări. Tot de o dată se pomenesc, că vine vătaful de plaiu cu veste, să gătiască conacul în Sinaea, că vine unu Pașă cu 1000 de turci, aducend boi grași și cele-l'alte trebuincioase de conac. Și deskidendu-se mănăstirea i-au primit, dându-le pentru o di și o năpte mulțămirea. Apoi luându din mănăstire pă iconomul Roman călăuză, au pornit Pașa cu oștirile peste muntele Buceciul, mergendu de-a dreptul la vama Branului și la Câmpul lungu, de unde scăpand călugărul Roman s'au înapoiat iarăși în mănăstire. Și au ținutu acestă spăimîntătoare revoluție de la anul 1819 pînă la Octomvrie anul 1820, și s'au dămolit, scăpand călugărul de primejdia arderei focului, și adunandu-se călugărul cu starițul lor în mănăstire se urma armonia cuviincioasă cu serviciul Bisericei.

După împăciuirea revoluției, proprietarii munților din albia apei Prachova, căutându-și dreptul de stăpînire pentru polele munților pînă în apă, au respinsu protia mănăstirei de stăpînitore vecinică, mărginind'o numai în ceia-ce au cumpăratu

și au căpătat cu înscrisuri regulate. Atunci găsimu-se și vatra Sinaei, numită muntele Furnica, proprietate atârnatore de moșia Breza, silită au fostă a face preskimbare cu muntele, numitu Piscu-Cânelui, ce este în fața Sinaei, care era proprietate a mănăstirei. Asemenea Podul-Izvorului, cu cărcima din drumu, s'au dată casei spitalului Brâncovenescă, pentru munții Gaguțu micu și Valea rea, în șirul munților Gârbova, pentru a nu se nedreptăți lăcașul lui D-deu, ce stăpânea acești munți mai mult de 30 ani.

10. *Ioasaf*. La 1829 Septemvrie 14, murindă Justin, părinții mănăstirei Sinaea, conform prescripțiunilor Aședământului, alegă de starițu pre Ieromonachul Ioasaf, unul dintre părinții acestei mănăstiri. Această alegere, fiindă efectuată indată după mărtea lui Justin, părinții mănăstirei au venită în București în numără de noș și prin petițiune a supusă casul la cunoscința Loco-țiitorului de Metropolită, Episcopului de Râmnic, Neofit, exprimându-se în terminii următorii: «Cum au murită (Justin), am alergată noi părinții cu o scrisore din partea tuturora către P. S. Ta, rugându-ne, ca prin scirea Epitropului Colții, să ni se orândulască starițu, pe ună Ioasaf, părinte de ai noștri din kinovie. Și P. S. Ta, cerendă de la Epitropul Colții testamentul ctitorilor, și vedendă cuprinderea, ni s'au și orânduită ¹⁾.»

Fiindă alegerea lui Ioasaf făcută în totă regula din partea mănăstirei; și avendă această alegere și

---

¹⁾ Docum. môn. Sinaea No. 17.

aprobarea kiriarchiei ¹⁾ respective; ea nu a intim-pinată cu ușurința, priscisă de Aședementă, și aprobarea Epitropului de la mănăstirea Colța. Căci în aceeași suplică, ecă cum se exprimă părinții mănăstirei către Loco-țiitorul de Metropolită: «Și Dum-nelor boerii Racovițașci, aflându, aū făcută dawațilăcū la Prea Sfinția ta, de ce să se orânduiască starițū pē Ioasaf, fiindū că nu-lū scie, rugându-se, ca să-i scrii a veni aici. După poruncă, ca nisce supuși, am venitū, dē suntū doē-đeci dē đile cu starițul celū nou, și viindū la Prea o sfinția ta, ne-ai po-vățuitū, ca să mergemū și la Dumnelor boerii Racovițașci, unde mergendu, am șēđutū doē cēsuri, cu cuvēntū că nu suntū gata, apoi aū eșitū la noi și ne-aū izgonitū ²⁾, đicēndu-ne, că nu sūntemū primiți» ³⁾.

Deși Epitropii de la Colța au contestatū alegerea lui Ioasaf, și ei, dupre cum ni spune Ioasaf, prin petițiunea sa, doriau, ca să rădice la stăriție pre unū străinū de mănăstire, cu tôte aceste Ioasaf a fostū recunoscutū de starițū al mănăstirei Sinaea totū în anul 1829. Acesta a provenitū, credemū noi, din stăruințele părinților mănăstirei către autorită-

---

¹⁾ Vorba kiriachie este grecescă, compusă din *Κόρος* = Domnă și *Ἀρχή* = început. *Κόρος* represintă aici pre Domnul, căpitenia unei administrațiunii, pre Episcopū, iar *Ἀρχή* pre căpitenia acestor Domni, adecă pre Metropolitul. În totul căpitenia Domniilor, adecă Metropolia.

²⁾ Vorba izgoni este slavonă, de la verbul *изгонить* = a alunga.

³⁾ Docum. mon. Sinaea No. 17.

tile timpului. De la Ioasaf mai avem o copie și de pre petițiunea, ce el a adresat unuia din membrii familiei Cantacuzinilor. Aici se spune a priatu, că părinții mănăstirei Sinaea au petiționat la Metropolie, către Președintele divanurilor Moldovei și al Valachiei ¹⁾, către Divan și către acest membru al familiei Cantacuzinilor. Prin toate aceste petițiuni ei reclamă respectarea «Aședământului» și prin urmare și recunoșcerea alegerei lui Ioasaf, și roagă pre acest boearu, ca el să mijlociască la locurile competente, spre mănținerea drepturilor mănăstirei Sinaea, conform prescripțiunilor ctitorului. Și în adevăr, că Ioasaf a fost recunoscut în stăriția mănăstirei Sinaea, și a continuat a fi starițu pene la mortea sa, care s'a petrecut la anul 1843 Septembrie 24, când apoi a urmat, ca starițu, Paisie ²⁾.

Judecată duple documente și amintirile, ce a lăsat după sine, Archimandritul Ioasaf ni se prezintă ca o persoană omnilaterală, care a lucrat pene în ultimele momente ale vieții sale, pentru rădi-

¹⁾ Incă de la 1829, Fevruarie 8, Metropolitul Grigorie era detinut în Basarabia de către oștirile rusești, care se aflau în resbelu cu Turcii și locul de Metropoliu era ocupat de către Episcopul de Romnicu, Neofit. Pre lungă aceste, oștirile înființase în țară o președenție preste divanurile ambelor Principate, în capul caria era pusă graful Palin, și anume la dînsul se face alusiune, când prin documentul de mai sus se dice: «că au petiționat la Președintele divanurilor Moldovei și al Valachiei» (vedî docum. în Archiva Metrop. și Resbelele Turcilor cu Ruși, Xenopulu. 1880).

²⁾ Pomelnicul măn. Sinaea. Dosarul Ef. Spitalelor civile din București No. 15.

care a și înflorirea mănăstirei. Venind la stăruința mănăstirei Sinaea după evenimentele eteriei grecesci, el a trebuit să aibă de lucru cu regularea chotarelor moșilor mănăstirei, care acum erau împresurate de vecini, să repare stricăciunile de la ecaretele moșilor mănăstiresci și chiar să facă construcțiuni noi, și în fine să nu lipsiască ași manifesta și calitățile sale psihice, precum charitatea și altele. Dar mai special :

Când în Țara românească se întâmpla vre un răzbel, se o răscolă, ca cea de la 1820, proprietățile fonciare dau loc la o sumă de neînțelegeri între proprietarii lor din cauza chotarelor de moși. Mănăstirea Sinaea nu putea să fie exclusă de la această regulă generală și de aceea și vedem pre stăruința Ioasaf încurcată în mai multe procese de chotărnici, dintre care noi vom cita aici procesul cu Episcopia de Argeș pentru chotarele moșiei Dudesii ¹⁾, petrecut la 1838 Decembrie 10 : procesul care s'a terminat între mănăstire și postelnicul George Bibescu cu skimbul, în urmarea căruia mănăstirea a primit muntele Gagu și Valea rea pentru nise livezi de la pârâiele muntelui pădușosul ²⁾. În genere vorbind, stăruința Ioasaf a regulat chotarele tuturor posesiunilor mănăstirei, atât acelor de la munte, cât și acelor de la câmp, fiind târât

¹⁾ Docum. Ef. Spit. Civile din București, Dos. No. 15.

²⁾ Docum. Ef. Spit. Civile din București. Condica măn. Sinaea, pag. 36—37.

în anul 1841 luna Septemvrie prin București, din ordinul Domnitorului Grigorie Sc. Ghica, pentru a se înfățișa la Divană în «pricina cu Sardarul Iancu Negrescu» ¹⁾).

Ca constructor și restaurator, Archimandritul Ioasaf are totă importanța pentru mănăstirea Sinaea, și din timpul lui datéză mai toate reparațiunile și construcțiunile noi, ce se vedă pre la moșiile mănăstiresci, precum kiar și în interiorul mănăstirei Sinaea. Așa la moșia Maneciu a făcută Biserica satului din nou, la Țigoiu, Valea largă și Măneci Ungureni iarăși au pusă de s'au construită Bisericele comunale. Numai cu scōlele sâtesci starițul Ioasaf n'a avută, cum se dice, nici o tragere de inimă, deși spre acēsta Regulamentul organică conțineă o dispozițiune specială, în virtutea căria erau obligați toți proprietarii de moși, de a construi pentru popor șcōle pre proprietățile lor. Dar trebuie să o mărturisimă, că starițul Ioasaf era și el omă al timpului seă și nu putea să devieze de la privirile epocii, când scōla era considerată, ca ună «reă necesariă», iar pentru popor specialminte, ca «ună ce periculosă»... Cu toate că în acēstă privință Ioasaf ar părea, față cu istoria, defectuosă, elă nu încetează, de a fi mare pentru mănăstirea Sinaea, când noi îlă privimă din laturea, pentru care el a fostă capabilă și ise permitea a fi astă-

¹⁾ Docum. Ef. Spit. Civ. Dosar. No. 15.

feliu de către circumstările istorice, în care a trăit. Fiindă acum mănăstirea Sinaea sub controlul Eforiei și al Logofeției bisericesci, conform Regulamentului organic; și avendă Ioasaf obligațiunea, ca să prezinte comtură anuale atât Eforiei, cât și Logofeției, și să nu începă, fără o aprobare prealabilă, nici o keltuelă, oră cât de folositore și necesară ar fi fost; el la 1837 Noemvrie 26, cu raportul No. 17, face cunoscută Eforiei Spitalelor, starea de ruină a mitocului de la Slobozia ¹⁾ și în adevăr, că în curând vedemă pre Ioasaf, reconstruindă mitochulă cu Biserica satului și făcendă și o móră pre apa Doftanei. Apoi își întorce privirile seale constructore și asupra mănăstirei Sinaea. Ioasaf, în anul 1840, construesce rōndul de case, ce formeză patru-laterul al doilea al mănăstirei Sinaea, și scoțendă din interiorul mănăstirei, seă din cetățue, cum îi mai dică, archundaricul, ilă aședă în casele, ce reprezintă laturea despre Mădă-nópte a patru-laterului, iar casele din interiorul cetăței le rezervă pentru locuința părinților mănăstirei, cari, pre timpul lui Ioasaf, se rădicaă pēnă la numărul de 70 persōne. Cu începerea primăverei anului 1842, Ioasaf începe cu Eforia corespundența necesară, pentru construirea Bisericei celei mari din mijlocul patru-laterului al doilea al mănăstirei Sinaea. La 19 Martie, anul citat, cu raportul No. 87, Ioasaf cere învoire pen-

---

¹⁾ Docum. Ef. Sp. Civ. Dosar. No. 15.

tru începerea construcțiunei ¹⁾. La 26 ale același luni, Eforia cu adresa No. 36 aprobă clădirea, cu condițiunea ca să permită acesta veniturile mănăstirei ²⁾. Cu raportul No. 106 de la 2 Iunie prezintă planul și divisul construcțiunei ³⁾, iar cu raportul No. 115 din 6 Iunie cere permisiunea, de a începe construcțiunea pe baza planului și a divisului prezentat ⁴⁾. Cu modul acesta, tot starițului Ioasaf ise datoresce și construcțiunea Bisericei celei mari din mănăstirea Sinaea, pe carea pănă în anul 1843 luna Septemvrie 24, data morței seile, a terminat'o din roșu și cu învălitorea, lăsându ca restul construcțiunei să fie terminatū de către succesorul seii, starițul Paisie, care, în calitate de economū alu mănăstirei, a ajutatū forte mult pre starițul Ioasaf.

În fine, ca să complectămū activitatea starițului Ioasaf și datele biografie, ce noi prezentămū aici, citămū încă unū faptū, care denotă pănă la evidență, că Ioasaf avea și acea calitate psihică, carea îlū represintă și ca omū charitabilu, pentru omenirea suferindă. Logofeția bisericescă cu adresa sub No. 2776 din anul 1835 luna Decemvrie 17, limitează pre starițul Ioasaf în actele seile de charitate, și îi impune ca el să pōtē face «*milostenii*» numai pănă

---

¹⁾ Docum. Efor. Spit. Civ. Dosaru No. 15.

²⁾ Ibidem.

³⁾ Ibidem.

⁴⁾ Ibidem.

la suma de 50 sau 100 lei, iar pentru sumele mai mari este datoru «a cere invoirea Logofetei și a Epitropilor» ¹⁾.

Resumându-ne stabilim, că *Archimandritul Ioasaf a devenitu starițu al mănăstirei Sinaea la 1829 Septembrie 14, și a continuatu cu stăriția acestei mănăstiri pene la anul 1843 Septembrie 24, data morței sele. Iar timpul de 14 ani și 10 zile Ioasaf l'a întrebuințatu în regularea veniturilor mănăstirei și ficsarea proprietăților ei, în construcțiuni și reparațiuni, precum și în acte de charitate.*

Partea tradițională. Réposându Justin Archimandritul în anul 1829, s'aú alesu altul din soborul mănăstirei, Ioasaf Archimandritul și aú starițitu pene în anul 1843 luna Septembrie, ani patru-spre-dece. Și luându îngrijirea de stăriție, s'aú găsit tote acareturile mănăstirei învekite și în mare ruinare. Silitu aú fostu, ca, tot-o-dată cu luarea îngrijirei, să începe și prenoirea acareturilor, în ocolul mănăstirei și pe la moșii, Bisericile găsite în dărăpănare. Intăiú, la moșia Măneciu aú făcutu Biserică din noú; al doile, Biserică de zidiú la moșia Țigoiú; idem la Valea largă, moșia Măneciu Ungureniú și alte reparații pe la tote moșiile. La mitochul Slobodia, casele, făcute de Damaskin, egumenul grecú, aflându-se în ruinare și de cutremuru dărímându-se, s'aú făcutu din noú, cu beciu de petrá și în pământu, pentru vinuri, și de-asupra cu cinci încăperi, după cum se vedú și astă-đi. Aú făcutu din noú móră de zidiu cu doé rôte umblătore supt malul mitochuluí, în apa Doftana, și doé odăi de zidiu, pe care le aú stricatu la 1868 urmașul seu, sta-

¹⁾ Docum. Efor. Spit. Civ. din București, paketul No. 1, relativ la mon. Sinaea.

rițul Onufrie, prefăcându-le în gustul seǔ. Asemenea în curtea mitochului chambare regulate cu mai multe încăperi, pentru pusǔ bucate. Aǔ mai făcutǔ grajduri pentru boi și cai.

Găsindu-se și moșile din partea câmpului mai tǔte cǎlcate și cǔtropite de cǎtrǔ vecinii rǎdeși, silitǔ aǔ fostǔ de aǔ intratǔ în keltuele, regulǎndu-le prin chotǎrnicii și prin judecǎți cu advocați, impetrindu-le chotarele lor.

Pǔ la anul 1840 s'aǔ începutǔ în mǔnǎstire casele despre apa Pelesǔ, despre Mǔdǎ-nǔpte cu 15 încăperi, kilii, pentru pǎrinți, care aǔ luatǔ sǔvǔrșire pǔ la anul 1842. Apoi s'aǔ pusǔ în lucrare începerea Bisericei, ce se vede ziditǔ din nou, afarǔ de cetǎțuea mǔnǎstirei vekǔ, și aǔ luatǔ sǔvǔrșire zidǎria din roșǔ și cu invǎlitǔrea ei în anul 1843 luna Octomvrie.

Tǔte aceste binale însemnate sǔvǔrșindu-le prin îndemnul și dorința, ce avea pentru înaintarea mǔnǎstirei, Ioasaf Archimandritul, el s'aǔ slujitǔ de ajutorul și vredniciile iconomului Paisie și ale altor cǎlugǎrași din mǔnǎstire osǔrduitori și ascultǎtori.

Și cu aceste isprǎvite acareturi ale mǔnǎstirei i s'aǔ sfǔrșitǔ și vieța și dupǔ mǔrte s'aǔ cunoscutǔ, cǎ nimicǔ lui-și nu ș'aǔ agonisitǔ în tǔtǔ vieța, fǔrǔ numai dorința a îndeplini înaintarea lǔcașului Maicei Domnului și fapta bunǔ a milosteniei și datorile seale cǎlugǎresci, potrivitǔ duple duchul ctitoricescului Aședemǔntǔ.

În anul acesta, pǔ cǎnd era Biserica în lucrare, aǔ venitǔ Domnitorul Tǔrei, Gheorge Bibescu, cu Marița Dǔmna, șǔdǔndǔ trei ȑile în Sinaea, și dorindǔ sǔ vadǔ lucrarea Bisericei. Tot atuncǔ s'aǔ kibzuitǔ, ca sǔ se începǔ lucrarea șoselei pǔ drumul Brașovului, printre muntǔi, pǔ apa Prachovei, de la Cǎmpina pǔnǔ în granița Austriei. Acestǔ șosea aǔ începutǔ a se face în anul 1846.

11. *Paisie*. Părinții mănăstirii Sinaea, imediat după mărtea starițului Ioasaf, se constituiesc, conform Aședământului, în corp electoral și la 20 ale lunii Septemvrie aleg de stariț al mănăstirii pre demnul econom al lui Ioasaf, adică pre Ieromonachul Paisie. Această alegere a și fost supusă la aprobarea Eforiei Spitalelor cu raportul de la 1843 Septemvrie 27, și în care raport se ved subsemnați 23 de părinți ai mănăstirii Sinaea ¹⁾. Deși în alegerea starițului Paisie s'a observat toate prescripțiunile Aședământului și alegerea lui a fost confirmată, conform acelorași prescripțiuni; și de altă parte, meritele personale ale lui Paisie au fost recunoscute de activul stariț Ioasaf și susținute în fața Eforiei de către 23 părinți; cu toate aceste merite și regularități stăriția lui Paisie n'a fost în totul scutită de nemulțemiți, cari își manifesta pretențiunile lor sub felurite forme. Intre altele vom cita pretențiunile Ieromonachului Dorotei, care cerea de la Epitropie, ca economul mănăstirii să nu fie numit de stariț, ci ales de călugări. Deși această reclamă s'a făcut din cancelaria mănăstirii, cu adresa sub No. 28, de la 1845 luna Octomvrie 25, totuși Epitropia a înțeles spiritul ei. Și în convingerea, că alegerile nu tot-de-una sunt o garanție, pentru a se avea persoana cea mai meritoasă; și de altă parte, în cazul de față,

¹⁾ Docum. Eforii Spit. civile din București. Dos. No. 15.

se mai introducea un element activ în administrațiunea mănăstirei, care nu tot-de-una putea să meargă în acord cu starițul; de aceea Epitropia a lăsat reclama citată fără de atențiune, prezentându cu modul acesta starițului Paisie posibilitatea, de a continua în linisce cu administrațiunea mănăstirei, și a brava circumstările, de care mănăstirea a fost încunjurată în timpul stăriției seile de șese-spre-dece ani. Și în adevăr, starițul Paisie a știut să facă față la două invasiuni de armate streine, să se arate demn de predecesorul și părintele său spiritual, starițul Ioasaf, și să țină cu demnitate administrațiunea mănăstirei pînă în ultimele momente ale vieții seile; cea ce s'a întâmplat în anul 1859 luna Ianuarie 30, când administrațiunea mănăstirei a trecut la starițul Onufrie ¹⁾.

Atențiunea principală a starițului Paisie a fost îndreptată spre punctul, de a se arăta succesor demn al părintelui său spiritual. Rămânînd de la starițul Ioasaf Biserica cea mare, din patru-lateral al doilea al mănăstirei Sinaea, lucrată numai din roșu și acoperită, el, îndată după intrarea în stăriția mănăstirei, s'a ocupat cu adunarea de mijloce și cu terminarea Bisericeii. Cu raportul sub No. 19 din 1844 Aprilie 20, raportează Epitropiei, că Biserica, lucrată în vîră trecută, a crăpat și cere, ca să trîmit meșterii, spre a o studia ²⁾. Cu al doilea

¹⁾ Docum. Eforii Spitalelor civile din București. Dosarul No. 59 adresa No. 14 din 1864 Martie 30.

²⁾ Idem Dos. No. 15.

raportu, sub No. 24 din același an luna Aprilie 30, arată, că stricăciunile se potu repara și cere tot-o-dată spese pentru zugrăvirea Bisericeî și facerea catapetesmeî ¹⁾. In fine cu raportul No. 65 din 28 Septemvrie același an cere a i se da din partea Epitropiei ajutorul anual de 100 lei, care este ficsatū prin Aședēmēntul ctitorului Michai Cantacuzin ²⁾. Astū-feliū preparādu-se starițul Paisie, se pune pre lucrul Bisericeî și in anul 1846 ea este terminată cu tōte cele trebuinciose și kīar sanțită.

Mai rămăsese din timpul stăriției lui Ioasaf încă o lature de construcțiunī neterminată și acesta a trebuitū să cadē tot in sarcina starițului Paisie; voimū să vorbimū despre casele de la Mēdă-đi, ce formēză patru-laterul al doilea al mōnăstirei Sinaea. Starițul Ioasaf construisē, cum am vēdūtū, șirul de case din acestū patru-laterū, ce represintă laturea despre Mēdă-nōpte. Laturea patru-laterului despre Mēdă-đi era nefăcută, și cu acesta se da patru-laterului unū aspectū cu totul diformū. Starițul Paisie, după terminarea Bisericeî, și anume in anul 1847, completēză și acestă construcțiune; in cāt in anul 1848 se găsesce mōnăstirea Sinaea adausă încă cu unū numărū de unū-spre-dece camere, care, după ce se mobileză, suntū destinate a servi, ca casă de ospătārie pentru călători. Eca construcțiunile, efectuate de starițul Paisie in mōnăstirea Sinaea,

---

¹⁾ Ibidem.

²⁾ Ibidem.

și el, făcându archundaricul, ca casă pentru realizarea ideei de ospitalitate creștină, n'a prevădută, că construcțiunea sa are să fie rădăcată la rangul de palat regă, care în modă provisoriu va servi cu timpul, ca reședință pentru *Maiestățile Lor Regale* și ca punctă de întâlnire pentru totă, ce are România mai ilustră. . . . De aceia în religiunea creștină se profesază, că planurile Provedinței divine sântă nestrăbătute! . . .

Abia terminate de Paisie construcțiunile, întreprinse de starițul Ioasaf, și a și survenitū anul 1848, cu mișcarea națională din România și cu rescularea Ungurilor din Imperiul austriacū. În fața acestor evenimente, mănăstirea Sinaea și-a avută partea sa de suferință, provenită din partea armatelor de invădiune. Fiindū mănăstirea Sinaea situată în calea cea mai scurtă de la București spre Apusul Europei, ea a servitū ca casă de ospitalitate pentru toți Românii, cari în reorganisațiunea noastră socială avău relațiuni continue cu Europa. Dar greutatea pentru mănăstirea Sinaea nu sta în ospătarea oșteșilor români; armatele rusești, care venise în ajutorul Austriei, pentru a umili rescularea Ungurilor, au impusū mănăstirei Sinaea sacrificii, care întrecău puterile ei. Lăsându la o parte, că starițului Paisie i s'au impusū, ca să distribue pre părinții mănăstirei pre la mităcele și moșile mănăstiresci, și cu acesta să desorganizeze viața monachală, dar el a trebuită să sacrifice tôte încăperile mănăstirei cu

veniturile ei de pre unu anū și mai bine, pentru adăpostirea mai întâiu a armatelor ruse și apoi a celor austriace, și în fine pentru refugiații neunguri, cari au părăsit locuințele lor în fața insurgenților unguri devastatori. Scăderea mănăstirei Sinaea și suferințele ei din anul 1848 suntu destul de bine descrise de către adunătorul tradițiunei, Ieromonachul Dorotei și de aceea noi nu insistăm mai mult.

N'au apucat bine părinții mănăstirei a se reîn-
tórce și a se așeza prin kiliile lor, iar starițul Paisie
să repare stricăciunile, cauate de armatele invădă-
tore, și de o dată mănăstirea a fostu espusă la
noue suferințe. Rusia declară Turciei resbelul din
1853 și mănăstirea Sinaea a fostu transformată în
casarmă pentru armata, ce avea destinațiunea, de
a păzi această intrare a României despre Austria.
Unu anū întregu mănăstirea Sinaea este deturnată
de la scopul ei, și veniturile ei acum trebeu să
fie împărțite între părinții mănăstirei, cari după
raportul către Epitropie al starițului Paisie, din 1850
Iulie 4 sub No. 45, se urcau la cifra de 64 persoane¹⁾
și cu generali și coloneli ruși, cari ocupa mō-
năstirea cu dreptul de cuceritori. Suferințele și din
acestu timp ale părinților mănăstirei Sinaea le-au
pututu simți numai unu marturu ocularu, și de
aceia noi și în această parte atragemu atențiunea
lectorilor noștri asupra părței tradițiionale, ce ur-
meză aici.

¹⁾ Docum. Ef. sp. civ. din Bucuresci, Dos. No. 14.

Încă de la votarea Regulamentului organică s'a dispusă, ca mănăstirile Terei să se reguleze în clase, conform venitului, de care dispunea fie-care mănăstire, iar veniturile lor să se concentreze într-o casă, numită centrală, de unde se dispuneau keltueele pentru fie-ce clasă de mănăstiri și se esercita administrațiunea supremă a mănăstirilor. Mănăstirea Sinaea, cu afisul No. 130 al Domnitorului Barbu Stirbei din 1850 Aprilie 8, s'a regulat între mănăstirile de clasa III, și această dispozițiune atăta a mișcatu pre părinții mănăstirei Sinaea și în special pre starițul Paisie, că el a cădutu greu bolnav. Li venia foarte greu părinților, ce dispuneau pene acum de averea mănăstirilor fără nici un control, să se vadă limitați între nisce regule, să fie necesitați a cere deslegări prealabile pentru fie-care keltuelă, și a presenta comturi pentru keltueele efectuate. Insuși starițul Paisie, la 1854 Martie 4, cu raportul sub No. 19, se vede obligat, de a cere deslegarea Epitropiei pentru desfacerea unor vite cornute, care erau de prisos mănăstirei, iar cu raportul No. 15, din 1857 Fevruarie 26, se vede necesitatul a cere întreținerea părinților pentru trimestrul lui Ianuarie din anul citat. Și toate aceste dispozițiuni din Regulamentul nostru organic, referitoare la mănăstiri, erau copiate de pre legile ruse, care secularisase averile mănăstiresci încă de pre timpul Ecaterinei II-a.

Mai amintindu și acesta, că starițul Paisie pentru

serviciile, aduse armatelor de invaziune din 1848 și 1853, era decorat cu ordine din partea Imperatorilor Austriei și al Rusiei, ne resumăm, că *acestu starițu a fostu în fruntea administrațiunei mănăstirei Sinaea de la 1843 Septemvrie 27 pene la 1859 Octomvrie 13 și că activitatea lui s'a limitat în terminarea Bisericei celei mari, în construirea caselor pentru archundaricu și în întâmpinarea armatelor din 1848 și 1853.*

Partea tradițională. După moartea lui Ioasaf Archimandritul, s'a ales starițu fostul iconom Paisie, în luna Octomvrie 1843, care, însoțit cu totu soborul călugărilor, au silit și au isprăvit Biserica, cu tote cerutele podobe, atât în lăuntru, cât și pe din afară. Și în anul 1846, s'a sèvresit și s'a sfințit. Totu în cursul anilor acestora, s'a făcut și șirul caselor de zidiu, despre Medă-di, pe mal, asupra drumulu Brașovului, arfundaricu cu 11 odăi, imobilându-le pe din lăuntru și pe din afară, cu tote apartiazele cerute după cum astă-di se vedu, silind sèvresirea acareturilor, mai sus arătate, pene în anul 1848.

Apoi pentru mănăsirea Sinaea și a călugărilor dintr'insa s'a început anii durerilor; că din anu în anu reul s'a înmulțit, că n'au mai fost pace și linisce. În anul acesta 1848, s'a suspendat din domnia Țerei George Bibescu. Reul s'a început din luna lui Fevruarie anul curentu de la poporul Franței, care, cerend ase legiui constituție de liberare, și au cerut, ca să cadă aristocrația și să nu se mai numiască boeri cu ranguri de boerie. Acestea, ivindu-se în Franția, s'a tras, ca din mașină iuțala turburării prin totu poporul Evropei și mai mult prin Austria, Ungaria și în principatele României noastre. Și când s'a scos din domnie George Bibescu, la Iunie în 10 anul curentu, aseme-

nea și în Moldova Domnitorul Michael Sturza, și s'au regulat în caimăcămie, care aici în România s'au reglatu loco-tenenți trei boeri și anume Ioan Eliad, Magheru și Tel.

După această turburare, la luna lui Septemvrie, venita în Teră, pentru liniscea poporului oștirii turcesci și muscălesci, ședându aceste oștiri din anul 1848 Septemvrie pene la 1850. Atunci mănăstirea Sinaea a fost izbită cu furișe supărări și mari turburări, peste totu cursul timpulu acestuia; că dioa și noștea întimpina pasageri, cari se transportau, fugind și nevrându din România în Transilvania și din Transilvania în România, când aristocrații, când liberalii constituționali, unde își aveau la Sinaea un mic conac¹⁾ de răsuflare, dându-li-se odichnă și cele trebuincioșe ale chranei.

În timpul acestă alu turburări poporulu, Ungurii, ș'aă găsită vreme, după a lor dorință, vrându ase putea libera de supt protecția Împăratulu nemțu și sculându-se cu rășboi în contrariu, făcū mari crime și vērșări de sânge asupra Nemților și a Românilor din Transilvania. Atunci comersanții români din Brașov și Sibiu aă alergat în România, unde era oștirile rusesci, le-aă făcutu cerere, ca să trecē în Transilvania, pentru apărarea Românilor și a Nemților comersanți despre Unguri. Decī pornindu-se iarnă, fiind în luna lui Ianuarie anul 1849, s'aă dusū pē drumul Prachovei, și își avēu stanția în mănăstirea Sinaea și casarmie de mulțumire kiliile călugărilor, iar dinșii aă fugitū, adăpostindu-se care unde aă pututū, pre la mitōcele și viile mănăstirei în România. Și de la 10 Ianuarie peste totu șirul anulu cu trecerea în Austria și înapoierea oștirile aă fostū prin mănăstirea Sinaea. Iară în luna lui Martie în 7 dīle, totū anul 1849, ne pomenirămū cu oștirile rusesci, ce erau în Transilvania, înapoindu-se cu grăbnicie iarăși în România, și venindū în

¹⁾ Vorbă turcēscă și înseamnă otelu, ospătărie.

Sinaea ginararii trei cu oştirile lor, care ne-au spus, că suntu ca 15,000, au cuprinsu mōnăstirea cu încăperile și imprejmuirea, care pē unde au pututu ase adăposti pentru o di și o nōpte; căci se afla o vreme primejdiosă cu viforū și gerū. Totū de o dată ne pomenirāmū și cu oştirile nemțesci cu ginērarii lor, călăreții, pedestrașii și cu totă muniția de resbelū, fugindū cu grăbnice după Ruși în România, numărul de soldați pēnē la 24,000. Pē longă aceștia, mai era o sumă nenumērată de comersanți și de țēranī cu familiile și calabalācul lor, care cum au pututū scāpa, alții numai cu trupurile, arātandū că ginārarul Bem cu oştirile Ungurilor, venindū din lăuntrul Transilvaniei, i-au respinsū cu putere pē Ruși și oştirile împēratului nemțescū din cetatea Brașovului, pē apa Temeșul printre munți, trecendū granița în România. Iar fugarii se vaicarau, că Ungurii le-au apucatū mulțime multă de căruțe cu calabalācul lor încărcate, iar ei au fugitū prin păduri, numai cu ceia, ce au fostū pē trupurile lor, dicendū că au rēmasū săraci și muritorī de fome. Această mulțime de suflete omenesci erau intrate printre munți, în timpū de iarnă, care pēne ase strecura trăgendu-se în România, au trecutū peste șapte seū optū dile, în care timpū viforul nu mai înceta, iar drumul Prachovei nu era încă regulatū, pentru care această omenire se afla în mare lipsă pentru chrana māncārei și decā mila lui D-deū nu iar fi întăritū, iar Sinaea și pădurile munților nu iarū fi adăpostitū, arū fi muritū de fome și de gerū, duple cum se istorisesc, că au pătimitū Franțujii în Rusia. În timpul acesta, furiosū de primejdie, polcovnicul de cazaci ruși au regulatū unū căpitanū cu 30 de cazaci pentru pază, pē granița Austriei, în urma oștirilor, trecute în România. Și pē când era numărul omenirei, mai sus arātātū în mōnăstire și preste totū locul și prin munți, de odată ne pomenirāmū la 5 cesuri, după amedă-di, sera la 10 Martie, că vine unū

cazacă cu veste, că au trecut Ungurii granița și vin în Sinaea. Cândă o ce spaimă se ivi! Un polcovnic rus, rămas în mănăstire cu 200 soldați, porunci să începă tobele și muzicele de război. Soldații se informară! Se făcu un sgomotu înfricoșat! Totă omenirea, aflată prin mănăstire, comersanții cu muerile și copii lor vătându-se și țipându! Ostașii nemți cu spaimă mare fugind la pădure! Gerul și viforul nu mai înceta și toți aceștia prin păduri noptea au rămas pene a doa di! Iar la 11 césuri, aproape de mezul nopței, ne-am pomenit cu căpitanul, rându pe granița în urma trecerii oștirilor în România, numele Daniil Crâș-nopol, arătându că aflându-se el cu Cazacii, unde se dice între Prachove, vede venind un polc de Unguri călăreți, în număr pene la 1000, care căpitan, cu meștesugurile se ostășesci, s'au prezentat înaintea Ungurilor, în cât i-au învălmășit, aflându-se zăpadă mare și făcendu însuși cu iuțală pe partea drumului, i-au înapoiat. Dintre Unguri s'au răpit cinci soldați, un căpitan și trei cai, iar pe cei mai mulți i-au gonit un sergent cu cinci cazaci pene i-au trecut granița și pe cei prinși i-au adus la mănăstire și așa s'au dămolit frica.

După aceste în grabă au venit ginărarul Corpului, anume Lidărs, și au stăruit trei zile în Sinaea, poruncind ca drumul Brașovului la strîmtoarea de la genune să se strice, astupându-l cu pădure, copaci mari tăiați, au mai rându unde se dice Trăistea, să stăruiască una sută cazaci de strajă și a doa sută de cazaci în prejma mănăstirei, și călugerii din mănăstire să fugă toți la țară, neremăind nici unul, iar prin casele călugerilor au pus un polcovnic cu polcul său de oștire, numărul de douăspre-dece sute. Atunci, mergend noi preoții Doroftei, Visarion, Duchovnicul Irodion și monachul Onufrie, aflându-ne acum numai aceștia în mănăstire, am întrebat de ginărarul Lidărs, decă Biserica are

ase înkide, seu are ase urma serviciul înainte. la care au ordonat să ne oprimă ună cvartiră mică și să nu se înkide Biserica. Regulându-se dar oștirile în străjuire printr' acești munți și în mănăstire, ginărarul Lidărs s'au trasă la țeră și oștirile au stăruită cu străjuirea pene la luna lui Iunie. Atunci s'au trasă totă corpul lui Lidărs în Transilvania, și au smerită pe Ungurī cu răsboiu. De unde înapoiundu-se peste totă șirul anului cu mergerea și întorcerea, Sinaea se ocupa cu oștirī, stanție fiindă și casarma lor.

Urmându-se dar transportul de oștirī pene la anul 1850 luna Fevruarie, călugării au începută a se aduna după unde au fostă risipiți pe la țeră, dorindă ași dobândi liniscea prin kiliile lor, deși le-au găsită în mare derăpănare. Atunci starițul Paisie le făgădui, că ajutându-i D-deu în vara viitoare, va face reparații; pentru care toți se mângăiau, dar călugărașii bătrini mult se bucurau. Dar în scurtă timpă au fostă bucuria lor; căci în anul 1849, puindu-se Domnitoră Țerei Barbu Știrbei, au luată înțelesă cu Eforiī spitalului Colței pentru mănăstirea Sinaea, ca să se scote dintre mănăstirile kinoviī, vrându să o trecă în rōndul mănăstirilor regulate, numindu-se atunci poliție cu Egumenă. Lucrul acesta s'au și urmată, că în luna lui Fevruarie în 20, anul 1850, au eșită manifestă seu ordină domnescă, că mănăstirea Sinaea se va pune în rōndul mănăstirilor reformate de clasa a treia, puindu-se totă avutul în licitație de arendare, și din fondul eșită se va regula bugetă, iar prisosul se va pune în fondul spitalului Colței. Această sciință s'au primită între călugări, formal prin Eforia Colței, tocmai în săptămăna cea mare a postului. O! ce mare întristare se făcu în soborul călugărilor, în cât starițul Paisie au cădută într'o bōlă de atacă, de care nu s'au mai putută tāmădui, iar uniī din călugări, din cei ai Bisericeī, au eșită din mănăstire.

Deși i-au venit, drept parigorie ¹⁾, în anul acesta, decorații de la Impăratul Rusiei și Impăratul Austriei, după a lui vrednicie, pentru întimpinarea oștirilor, trecute printre munții aceștia, asemenea și monachului Onufrie i s'au dat atestaturi de pe la mai mulți genarari ai Rușilor și Nemților, la vredniciile, ce au întrebuințat în trecerea oștirilor, dar întristarea și supărarea au rămas neșterse din inimele monachilor, aflători în număr de 60.

În anul acesta, 1850, aflându-se Mitropolia și Episcopiile toate din Țară vacante de păstori, s'au rînduit prin Domnitorul Barbu Nifon Mitropolit, starițul de la Cernica Calinic la Episcopia de Rîmnic, Filoftei la Episcopia Buzelui și Climent la Episcopia Argeșului.

În mînaștirea Sinaea nu se isprăvise reparația de stricăciunea, făcută de oștirile trecute și ședute, ca la cazarmie, și rîul iar s'au ivit. Pe la anul 1853 și 1854, s'au început rîsboiul Rusiei cu Turcia și trecerea oștirilor rîsesci le-au fost prin România la Turcia. Și pe cînd era Țera plină de oștiri, trecute și peste Dunărea în Turcia, le-au venit ordinu grabnicu, să se înapoeze în Rusia, la cetatea Sevastopolului, unde se adunase puterile Europei cu oștiri de rîsboi asupra Rusiei. În timpul acesta iarăși au venit Sinaei mare greutate cu trecerea oștirilor austriace în România, unde își aveu stanție și cazarmie, în cursu de unu an și mai bine cu trecerea și înapoiarea lor.

Statornicindu-se pacea între Rusia cu puterile Europei, și în anii aceștia curățindu-se Țera de oștiri streine, au lipsit și Barbu Știrbei din domnie, cărmuindu-se Țera de căimăcamie, și iar s'au sgduitu poporul prin totă România. În anul 1858, alegîndu-se de Domnitoru în Moldova Ioan Alecsandru Cuza, tot în anul acesta, Camera dintr'acest

¹⁾ Vorbă greacă de la verbul παρηγορεω-ω = mîngăiu, sfătuesc. De aici parigorie însemnăză mîngăiere.

Principatū, cu dorința de se a uni Principatele Moldova și România, la alegerea lor de Domnitorū au votatū tot pe Cuza a fi Domnū, unindu-se amândoē Principatele și numindu-se România. In anul 1859 Fevruarie, au venitū în Capitala Bucurestii și au fostū Domnitorū Principatelor unite pene la anul 1866 Fevruarie 11 zile. Pe timpul domniei lui s'au luatū destrea agonisitā a mōnăstirilor de la tōte Bisericile, făcēnd'o destre a Statului, atāt a mōnăstirilor și Bisericii, inkinate la s-tele locuri, ce era supt protecția clerului grecescū, cāt și a mōnăstirilor pāmēntesci, kinoviile călugērilor.

Iar suspendarea lui din domnie i-au fostū, unindu-se din partea liberalilor și a aristocraților complotū, făcutū în secretū, la care unire au fostū trași ghinārarii, polcovnicii și căpitani oștirei Romāniei. Deci luāndu-lū din așternutū și nevrēndū, a depusū dimisia și l'au rădicatū noptea cu cai de poștā, scoțindu-lū din Capitala Bucurestii, fōrē să cunoscē poporul, l'au trecutū în Transilvania fōrte grabnic. Iar după depārtarea lui din domnie, au și pusū în lucrare România ași aduce Domnitorū streinū; și la 10 zile ale lunei lui Mai anul curentū, au sositū pe pāmēntul Romāniei Domnitorū din ținuturile Germaniei, numitū Carol I.

12. *Onufrie*. Starițul Onufrie este unul din părinții mōnăstirei Sinaea, care a luatū parte la tōte suferințele mōnăstirei din timpul stăriției lui Paisie și a urmatū la stăriția acestei mōnăstiri în anul 1859 Ianuarie 30, cu ocasiunea morței predecesorului seu, petrecutā la 13 Octomvrie același anū. Onufrie, dupre cum o spune singurū prin raportul către Eforia spitalului Colța No. 14 din 1864 Martie 30, a primitū administrațiunea mōnăstirei Sinaea

din manele Ministerului de Culte ¹⁾. Acesta se explică prin faptul, că desființându-se Casa centrală a clerului, pănă la regularea mănăstirei Sinaea sub administrațiunea Eforiei Spitalelor civile din București, Ministerul de Culte esercita dreptul de controlorū supremū asupra tuturor mănăstirilor din Țeră și specialminte și asupra mănăstirei Sinaea. Starițul Onufrie a continuatū cu stăriția mănăstirei Sinaea pănă la anul 1877 luna August în 27 dīle, când a cădūtū sub povōra unei alienațiuni mintale, carea, făcēndu-lu nepropriu pentru stăriția mănăstirei și impunēndu-ī, ca să se strāmute în orașul Cămpina pentru căutare, l'a pusū în pozițiune de a ceda administrațiunea mănăstirei Sinaea actualulū starițu, adică Archimandritulū Germano.

Cu ocașiunea desființarei Casei centrale a Clerulū, starițul Onufrie cērcă la Ministerul de Culte, cu raportul din 26 Septemvrie anul 1859, ca să facē din mănăstirea Sinaea cu averea ei o casă independentă și liberă de orī-ce controlū supremū ²⁾. Cererea lui Onufrie se opunea planulū, ce guvernul romānu urmăria pentru mănăstirile Țerei, și de altă parte, acēstă cerere tindea și la ruinarea dispozițiunei din Aședēmentulū Spătarulū Michai Cantacuzin, în virtutea căria mănăstirea Sinaea era pusă sub controlul supremū al Epitropilor de la mănăstirea Colța. De aceia și vedemū pre starițul

¹⁾ Docum. Ef. Sp. civ. Dos. No. 59.

²⁾ Docum. Ef. Sp. civ. din Buc. Dos. No. 29.

Onufrie rămasă în pozițiunea, ce i-o crease Ministerul de Culte și în decursul anului 1864 cu raporturile sub N-le 15 și 31 din Martie 30 și Iulie 31¹⁾, cere de la Ministeru, ca să scöțe din licitațiune vatra mănăstirei și de altă parte, să-i acordeze sumele necesare pentru facerea de vestminte.

Cu tötă limitațiunea, în care starițul Onufrie părea a fi pusă de către Ministerul de Culte, noi observăm, că activitatea acestui starițu al mănăstirei Sinaea nu este mai puțin fecundă, de cât a predecessorului seü, starițul Paisie. Sub administrațiunea lui Onufrie și cu controlul de acum al Eforiei spitalelor civile din București, el a reparatü Biserica cea veke a Spătarului Cantacuzin cu casele din cetățue, a refăcutü mitochul de la Slobodia, îndestrându-lü cu o' möră cu șese petre în apa Doftana. Și pentru a îndepărta duple putință de mănăstire aglomerațiunea visitorilor, el a făcutü sub inspecțiunea Eforiei unü otelü, cu destinațiunea de a întimpina aici pre visitori cu tôte cele trebuinciose. Astü-feliü se pöte afirma, că fundarea acestui otelü, în una din pozițiunile cele mai igienice și mai încântătoare ale Țerei, a fostü motivul chotăritorü, pentru ca Sinaea să devină periodicü punctul de întâlnire pentru totü, ce are Țera mai de frunte și cu timpul să întrufiască în sine pre toți potentaii popörelor....

In genere vorbind, *starițul Onufrie a administratü mănăstirea Sinaea timpü de opt-spre-dece ani și în*

¹⁾ Ibidem Dos. No. 59.

acestu timpu, sub controlul autorităților respective, a făcutu, ca mănăstirea Sinaea să întrece în tote prvințele pre mănăstirile întreținute de Statu.

Partea tradițională. Iar răposându starițul Paisie, care au stărițit șese-spre-dece ani, s'au alesu din soborul mănăstirei altu starițu, anume Onufrie, care au stărițit și acesta pene în anul 1877. În timpul stăriției acestui Onufrie s'au modificatu cu totul legile mănăstirei Aședementulu citoricescu; căci, vrându el a apăra mănăstirea de primirea pasagerilor și ospitalitatea de milă a obiceiulu vekiu, au invitatu pre Domni Efori ai Spitalulu Colța, ca să facă unu otelū, supt Sinaea, lōngă șoseoa drumulu Brașovulu, unde să se adăpostiască pasagerii în folosul spitalulu. Care otelū, luându sēvēșire cu tote cele necesare, și venindū adese-orī vara, ca volajori, boerii României spre petrecere, s'au îndemnatu, de ași cumpăra locuri în pogone, unde fie-care în parte și-au clăditu case mobilate. Asemenea și Domnitorul României Carol I, s'au înduplecatu la plăcerea boerilor și cumpărându-și locū în pogone cu păduri, ș'au făcutu palatū domnescu, încunjuratū cu arbori, bradī, forte frumoși la cei, ce ilū privescū.

După acēsta puținū timpū trecēndu, pe starițul Onufrie l'au găsitū obștescul sfârșitū, dar într'unū modū neobiciuitū și care mai rar se vede la omenire, cuprinsū fiindū de o slăbiciune și furiōsă ecsaltație de minte cu nebunie. El fiindū depărtatū din stăriție, ș'au avutū mōrtea în orașul Cāmpina.

Pre timpul stăriției lui Onufrie, prin inlesnire de keltueli de la Eforia Colței, s'au reparatū zidiurile cetățuei mănăstirei cu tencuirea și invelitōrea cu șindrilă prestē tot, și Biserica veke și alte mici reparații la casele din afară. Asemenea s'au prefăcutū mōra de la mitocul Slobodīa, în apa Doftana, lōngă Cāmpina, cu șese rōte umblātore.

În cursul anilor ai Archimandritulu Onufrie s'au începutū

resbelul Rusiei cu Turcia, când pe la anul 1876 și 1877 s'aû desrobită Bulgaria de supt protecția Turciei, în care resbelă au venită kîar și Impăratul Rusiei, Alecsandru II, și trecendă prin România, au stătută în orașul Ploestî, mai mult de doe-spre-dece zile, la care resboiă au luată parte și oștirile României cu Domnitorul Carol I.

13. *Germano*. Cu decretul Eforiei Spitalelor civile din București No. 5961 din anul 1877 luna August 27 și cu decretul santei Metropolii a Ungro-Valachiei No. 1821 din 31 August acelașă ană, s'a rădicată la trepta de starițu al mănăstirei Sinaea Ieromonachul Germano, care în urmă a devenită Archimandrită, avendu-și metania¹⁾ în mănăstirea de longă Ploestî, Ghighiu. El în timpu de mai mulți anî a servită ca economă al mănăstirei Sinaea, și faptele acestui demnă starițu se voru espune atunci, când și el va deveni personă istorică pentru mănăstirea Sinaea.

Partea tradițională. Murindă starițul Onufrie, s'aû rînduită în anul 1877, ună eromonachă Germano, călugărită în skitul Ghighiu, aflându-se iconomă în această mănăstire Sinaea. Despre acesta va urma viitorul de însemnată pentru ale lui vrednicii, ce va jetă în folosul mănăstirei, duple cum cei-l'alți stariți ai timpurilor trecute s'aû ostenită.

EPOCHA ACTUALITĂȚII.

Localitatea, care în timpurile pre-istorice s'a numită Molomoșu, apoi Buceciū, astă-dî de la sânta mănăstire Sinaea se numesce cu numele mănăstirei.

¹⁾ Vorba metanie vine de la verbul grecu μετανοω-ω=recunoscă. De aici μετάνοια = penitență, inkinăciune. Pentru monachă locul, unde-si face penitența, unde s'a inkinatu viēta sa.

Când noi astă-dî dicem Sinaea, înțelegem munții Bucecii, în care se află mănăstirea cu acestu nume. Sinaea de astă-dî nu mai sîmănă întru nimic nici kiar cu Sinaea de la finele Seculului al XVII-lea. Decă natura cu mici modifi-cațiuni a rămasu aceeași, decă zidurile vekî ale mănăstirei, construite de către Spătarul Michai Cantacuzin, n'au primitu nici o modifi-cațiune esențială, adăugându-se numai cu construcțiunile despre Răsăritu, și reparându-se în părțile deteriorate; decă, dicem, Sinaea a rămasu aceeași în părțile ei constitutive, câte însă modifi-cațiuni nu s'au operat de la anul 1846, data înființării celei întăi căi de comunicațiune, adecă a șoselei naționale, ce duce pre omenire de la Ploiestî la Brașov și vice-versa? O dată introdusă acestu mijlocu de civilizațiune încă primitivă al omenirei, Sinaea într-unu modu naturalu a atrasu privirile trecătorilor, cari, mai întăi pentru scopuri de pietate religiöse, apoi pentru ameliorarea sănătăței, au începutu a se aduna în jurul Sinaei, unde corpul omului debilitat se îmbalsama de profumul aerului vivifăcătoru, iar sufletul lui, desgustat de contactul cu semenii sei, se reînforța sub influința agenților religiöși și al aspectului naturei celei mai sublime și mai variate a Sinaei. La aceste considerațiuni, proprii ale localității, numite Sinaea, decă mai adăugămu și considerentul, că Sinaea este situată pre una din liniile de comunicațiune cele mai principale ale Terei cu Occidentul Europei, avem, după opi-

niunea noastră, suma tuturor consideraţiunilor, ce au determinat pre partea activă a societăţii noastre, ca să facă din Sinaea un centru de civilisaţiune românească şi cu încetul să devină unul din punctele cele mai principale ale României.

Esistă unu proverbu românesc, că «Omul săn-
tesce locul» şi noi pentru complectarea acestei idei
adăugăm, că *locul atrage pe om*. Nici una din
localităţile Țerei noastre nu întrunește atâtea con-
diţiuni de atracţiune, ca Sinaea. Situată pre calea
cea mai scurtă dintre capitala Țerei şi Imperiul,
ce ne duce in Occident; dotată de frumuseţele
naturei celei mai încântătoare din totă România;
Sinaea a smulsă ore-cum, fără de voia omului, în-
grijirea lui particulară, şi a făcutu, ca în persôna
Maiestăţilor Lor, Regele şi Regina României, să
devină capitala de vară a Țerei, în persôna *guver-
nului României* să capete mai multe prerogative
sociale, în persôna *Eforiei Spitalelor civile din Bu-
cureşti* să impună multe sacrificii, pentru dotarea
acestui locu şi în fine în persôna *notabililor Țerei*,
a reeşitu, ca să-î facă a îşi depune şi obolul lor.
pentru ca Sinaea, locul de predilecţiune al Româ-
nilor, să devină demnu de locuitori ai acestei Țeri.
De aceia, noi în această secţiune, unde ni propunem
a presenta starea actuală a Sinaei, vom tracta
despre: I *Rolul Maiestăţilor Lor faţă cu Sinaea*,
II *Prerogativele guvernelor Țerei, acordate Sinaei*,
III *Solicitudinea Eforiei pentru Sinaea* şi IV *Con-*

cursul particularilor față cu Sinaea. Și cu toate că în aceste patru capitole s'ar presenta în de ajuns starea actuală a Sinaei și s'ar vedea foarte bine cum «omul a sântit Sinaea», noi însă pentru complectarea planului, ce urmărim, vom mai adăuga un *capitol introductiv*, care va presenta o descripțiune a Sinaei din punctul de privire topografică și al proprietăților, ce o compun.

I.

Capitol introductiv. Sinaea, ce o dată reprezenta numai pre mănăstirea cu această numire, astăzi a devenit un nume generic, și el exprimă o localitate în munții Bucecii, care este compusă din mai mulți munți. Puși dinaintea gărei drumului de feră, ce duce de la Ploiești spre Predelu, și care este gara stațiunii Sinaei; și așezați cu fața spre cursul râului Prachova; noi avem în fața și în dosul nostru curentul apei, ce se scurge de la Mădă-nopte spre Mădă-di, în stânga noastră și spre Răsăritul soarelui avem muntele Piscul cânelui, care reprezentând forma unui triunghi, este pînă în vîrf acoperit de pădure tînără și foarte frumoasă la privire, iar la dreapta noastră și Apusul Soarelui, vom avea muntele Furnica, care în vechime s'a numit Molomoț, dealul s-lui Nicola, și de la Spătarul Michail Cantacuzin Sinaea. Acesta este muntele cel cu norocul Sinaei! Pre dînsul s'a întronat pietatea creștină de către sîchastrii români ai seculilor, anterioare celui al XVII-lea! Aici Spătarul Michail Cantacuzin și-a rea-

lisatū votul, datū Maicei Domnului pre muntele Horiv. Și tot aici Eforia Spitalelor civile din București, în persóna *Principelui Dimitrie Ghica*, demnul descendentū al Cantacuzinilor și în persóna colegilor sei Efori, a făcutu, ca Sinaea de altă dată locū sēlbaticū și plinū de nesiguranță și pericule pentru omū, să devinē astă-đi locul de atracțiune și admirațiune pentru totū feliul de ómenī. Sinaea de astă-đi nu cuprinde numai riul Prachova și cei doi munți, citați aici. Decă rămānemū în aceiași pozițiune, ce nī-am luat'o pre albia Prachovei, avemū la spatele nostru și în rondū cu muntele Piscul cānelui, spre Mēđă-nópte unū páriu, numitū valea rea ¹⁾, care curge despre Rēsăritū spre Apusū și se varsă în Prachova, puțin mai sus de stațiunea căei ferate, numită Sinaea, și care desparte muntele Piscul Cānelui de muntele Cumpātu. Spre Apusul sōrelui, și spre Mēđă-nópte de la muntele Furnica, avemū munții Petra arsă și Jepii, cariī se despartū de Furnica prin riul Peleş, ce se varsă tot în Prachova, față în față cu riul din Valea rea. Aceștia

¹⁾ Valea rea, sēu rourată cuprinde unū rīulețu cu aceiași numire, care curge din munții Gârbova spre riul Prachova. Valea pórtă numele de rourată din cauza multelor izvóre, ce curgu din cei doi munți, cariī formēză laturele ei; iar numirea de rea provine de la mulțimea vēnturilor violente, ce în timpū de iarnă suflă în Sinaea pre acēstă vale, carea este dispusă de la Rēsăritu spre Apusu. Vēnturile nordului oprite de munții Gârbova, își gasescu curentul lor violentu numai pre valea rea, carea apoi li înlesnesce curentul pre valea Prachovei. De aceia vērfulor munților Gârbova suntū lipsito de păduri, iar locuitorii de aici mai numescu valea rea cu vērfurile munților Gârbova «vērtejul dracului».

suntă munții și localitățile, ce compun pre Sinaea de astă-dî, și ele abundează în puritate și sublimitate naturală, și unde omul și-a pus în activitate și inteligența sa, pentru ca să le facă și frumoase și acomodate la trebuințele seale.

Eca Sinaea, duple cum o vedem noi, din punctul de privire topografică, acum să cunoșcem și pre proprietarii acestor localități admirabile. Celu mai vekiū proprietarū al localității, numită Sinaea, este Eforia spitalelor civile din București. Ea astă-dî posedă cei mai mulți munți ai acestei localități, între cari și muntele Furnica, ca proprietate pendintă de monăstirea Sinaea. Vine în ordine cronologică proprietățile familiilor Bibescu și Crețulescu, cari posedă cea întâia munții Piscul cânelui, iară familia Crețulesci muntele Cumpātu. Proprietarii cei mai noi, cari au dat totu avēntul localității Sinaea, și cari lucrează pentru rădicarea Sinaei la rangulū de capitală de vară a Regatulū, suntă *Maiestățile Lor Regele și Regina Românilor*. Munții Petra arșă și Jepii au trecutū către *Maiestățile Lor* prin bună învoială de la D. Crețulescu, care a luatū de la Eforie muntele Pétra arșă în skimbul muntelū Petricica, Păraele, Cazacu și doē izvóre minerale. Cu modul acesta, noi am prezentatū aici și proprietățile, ce compun localitatea, numită Sinaea; pentru ca cu modul acesta să se pôtă vedea și mai bine partea de activitate, depusă de fie-care proprietarū în folosul și spre înfrumusețarea Sinaei.

II.

Rolul Maiestăților Lor față cu Sinaea. Sinaea, cum amu arătatū în espunerea noastră istorică, a fostū favorisată de Provedința divină, ca să devină locul celū mai capitalū din tōte pozițiunile pitoresci, de care abundează Țēra noastră. Alēsă fiindū Sinaea de către sichastrii romāni pentru scopurile lor de pietate creștină; unindū în sine Europa cu Asia, prin construcțiunile lui Cantacuzin, fundatorul mōnăstirei Sinaea; atrăgēndū cu aspectele sēle pre Domnitorul Valachiei, George Bibescu; Sinaea, cu plinirea timpurilor, a fostū menită, ca să se onoreze cu meritul de a adăposti și a delecta, idealele cele mai înalte ale Romānilor, pre *Regele și Regina* lor, pre *Carol I și Elisabeta*, pre *Conducătorul Romānilor* la vekia glorie romānescă și pre *Protectōra* romānismului, pre *Prodromii* civilizațiunei și ai progresărei Romānilor. Și în adevēru, Sinaea s'a bucuratū de visita *Maiestăței Sēle Regelui* încă din primii ani ai suirei Sēle pre tronul Romāniei, iar de la 1870 și pēnē în prezentū Sinaea n'a încetatū, de a atrage pre *Maiestățile Lor* în sinul seu regulat și în fie-care vară. De aici trebue să esceptămū numai anii de pre urmă și de glorie ai Romānilor, când *Maiestatea Sa Regele*, atunci numai Domnitorū, s'a pusū în fruntea armatelor romāne, ca să dovediascē lunei, că Romānul merită unū nume și o sōrtă mai bună, iar *Maiestatea Sa Regina*, atunci Dōmna Romānilor, a introdusū mângāerea în sufletul ostașului rănitū

și a vărsat balsamul vindecării preste suferințele lui, alinându în suferință durerea și încurajându la lupta pentru lege și independență pre combatanți. Da! In anul 1877—1878 Românul s'a desceptat din letargia, în carea îl târîse Fanarul! Atunci el a reînceput lupta cu curagiū și glorie, avēndu la drepta pre *Măiestatea Sa Regele*, care îl conducea pre căile Provedinței și la stînga pre *Măiestatea Sa Regina*, carea îl inspira și îi vindeca vulturațiunile resbelului, redându-l Prea Iubitului Seu Soțu reînforțatū, spre al conduce mai departe la glorie, independență și la destinul seu!... Aceste aū fostū causele, pentru care Sinaea n'a fostū onorată, în anii 1877—1878, cu visita *Măiestăților Lor*; dar o dată terminată furia lui Marte, și ajunși Români la realisarea unuia din idealele lor cele mai înalte, Sinaea și-a reluatū locul de onore și astă-zi ea servește în modū regulatū, ca reședință de vară a *Măiestăților Lor*, și mai mult, ea a devenitū unū centru al culturei române. Dar mai specialū.

Măiestatea Sa Regele din Sinaea conduce în timpul verei Statul românū pre calea progresului și a civilizațiunei, și în limitele constituțiunei nōstre realizară totū, ce este bine-făcētorū și folositorū națiunei, lăsandū pre fie-care Ministru să aibă deplină libertate în actele seale, pentru ca în dioa judecāței să se pōtē bucura singura numai de cununa virtuței, seu de rēsplata duple demnitate a faptelor seale. In reședința de vară, ca și în capitala Regatului,

afacerile mai înalte ale Statului se conduc cu aceeași regularitate, și acesta este cu atât mai ușor de efectuat, căci distanța dintre București și Sinaea trenurile ordinare o percurgă numai în patru ore și jumătate. Tot cu ușurința, cu care DD. Miniștrii prezintă la sancționarea regală decretelor Domniilor lor și *Maiestatea Sa Regele* își efectuează forțe des inspecțiunile sale pre la diferitele autorități și centruri de armată. Astăzi, am putea dice, că din acest punct de privire lucrurile merg în ordinea lor naturală. Dar rolul special, moral și comun al *Maiestăților Lor* față cu Sinaea, noi îl vom arăta după ce vom espune în trăsuri generice și lucrările proprii ale *Maiestății Sale Regina Românilor*.

Maiestatea Sa Regina își are timpul zilei împărțit după o anumită programă, carea poate să fie cunoscută din regulata ei efectuare penă și de către omenii cei mai puțin reflectători. În orele acestei programe de ocupațiune se pot distinge ore fixe, zilnic regulate, și destinate pentru cultivarea artelor frumoase ale Românilor. Acesta se poate cunoște și de pre persoanele, ce încunjură pre *Maiestatea Sa*. Aici vede observatorul persoane, care se ocupă cu studiile etnografice ale Românilor, cu datinele și costumurile Românilor, cu peisajele naturii României, și cu cea mai mare bună-voință, precum și cu o simplitate de admirat sunt primiti toți omenii, cari aduc *Maiestății Sale* buna nuvelă, că s'a ocupat de cutare ramură din cultura se

istoria Românilor. Sinaea, e prea adevărată, sub impulsivitatea numai a *Maiestății Săle, Regina Românilor* are să devină în curând un focar al literilor și al artelor române. Scimă în modul cel mai pozitiv, că acum chiar se lucrează un *Album* de toate peisajele mai frumoase ale Țării, cu note istorice despre localitățile, ce le încunjură. Acesta cu scopul, de a face pre Români să știe aprecia avutul Țării lor, și pre străini de a pune în poziție, ca să cunoască, că la Dunărea de jos, pre malul stâng al ei, se află o Țară frumoasă, încântătoare și cu meritul, de a desvolta în omă gustul frumosului. Tot în Sinaea și sub direcțiunea *Maiestății Săle Reginei* țesăturile și costumurile românesce au primită o impulsivitate minunată. Aici numai țărâna română de la Rucăr, Argeș, Nămțu etc. poate să vadă pre descendenta mamei lui Ștefan cel mare, pre *Domna Țării săle*, investită în costumurile diferitelor porturi românesce. De aici și din partea *Maiestății Săle Reginei* de acum au să se premieze Românele, din a căroră minte va eși costumul cel mai frumos și din degetele lor țesăturile cele mai fine. Și aici adăugăm o rugăciune, dicându: «O! de s'ar reîntorcede timpurile, când *Domna casei române* era o mică regină; când ea, în casa sa, în decursul nopților lungi ale iernii, în mijlocul, nu mai dă al robilor, dar al servitorilor săle, își va aplica facultățile inteligenței numai la torsul cel fin al lănei, cânepei, bumbacului, inului și al buran-

gicului; când de mulțimea acestor torseturi se voru umplea casele cu valuri de pânză traînică și fină; și când salónele și chorele satelor voru străluci de ții și peștimane, care voru concura industria străină și voru realța spiritul femeii! . . . » Atunci și numai atunci va domina adevărata fericire în familie! Atunci Româna va deveni adavărata « soție » a bărbatului ei! Atunci mama română va avea, ce să presinte ficelor ei, ca modele de imitat! . . .

Ocupați *Maiestățile Lor* în Sinaea cu afacerile Statului și cultivarea artilor frumoșe, aici spectatorul critică distinge un șir de acte, care suntu strins legate de localitatea, numită Sinaea și care se condiționează numai cu dînsa. Voiesc să vorbesc în mod particular de: 1) *Simplitatea vieței Maiestăților Lor în Sinaea* și 2) *Construcțiunile Sinaei, ce aparțin Maiestăților Lor*.

1. *Simplitatea vieței Maiestăților Lor în Sinaea*. Orî-cine a vedut viața unui suveran al Europei, fôră de a ne mai gândi la cei ai Asiei, cunoșce cătă îngrijire se pune, pentru ca viața lui să fie asigurată și izolată de popor. Câte cercetări prealabile și dîlnice? Câte regule de conduită în relațiunile ômenilor cu Suveranii lor? Căți polițai marcați și degisați furnică în jurul locuinței unui Suveran al Europei civilizate? La Sinaea nimic din tôte aceste. Decă *repausatul Imperatoru al Rusiilor, Alecsandru al II-lea*, s'a impresionat de modul, cum poporul român încunjură pre *Suveranii* lui la

eșirea acestora pre stradă, apoi ar trebui să fie la Sinaea, ca să vadă cum *Suveranii* Prea Iubiți ai poporului român trăiesc în simplitate. Și pentru ca lectorii noștri să se convingă de simplitatea, în care *Suveranii* noștri trăiesc la Sinaea, să observăm *locuința Maiestăților Lor, garda de onoare, preumblările și distracțiunile.*

Maiestățile Lor Regele și Regina Românilor, numai în timpul de vară ocupă, până la terminarea palatului regal, casele mănăstirei Sinaea, destinate pentru archundaricu, și vr'o câte-va kilii de ale părinților mănăstirei din patru-laterul al doilea al mănăstirei, construit de stariții Ioasaf și Paisie. Această ocupațiune a unora din kiliiile părinților se face foră de cercetări și sondări prealabile ale localurilor, foră de îngrijiri speciale și asigurătoare persoanelor suverane. De la părinții mănăstirei kiliiile, mobilându-se cu cele necesare, trecu în posesiunea *Maiestăților Lor* și suitelor respective, pentru timpul verei și după această se reîntorc pentru timpul iernei iarăși la vekii posesori ai kiliiilor, adică la monachii mănăstirei. Această skimbare de domiciliu efectuându-se de câte-ori *Maiestățile Lor* își strămută reședința de vară în Sinaea, localul reședinței regale mai presintă o particularitate, care trebuie să umple de bucurie pre Români și să pună în uimire pre streini. La ce Suverani ai lumii se tolereză, ca, în rîndu cu locuința Suveranilor, alături cu camera lor de dormit, să locuiască doi oameni din popor,

doi monachi? Sinaea ne presintă și această trăsură de simplitate regală, și părinții, cari locuiesc între camerele, ocupate de *Maiestățile* și suitele *Lor*, n'au fostu numai tolerați, dar ordonați kîar să nu-și părăsiască locuințele . . . .

Gardele de onore, ce se postéză pre la curțile Suveranilor, nu sémănă întru nimic cu garda de onore, ce se vede în fie-care anū la *Suveraniū Românilor* în Sinaea. Dēcă s'ar crede, că militarii postați la porțile patru-laterului, ocupatū de *Maiestățile Lor*, precum și la doē uși ale intrărilor în locuința regală, aū sarcina de a păzi localul, atunci această credință trebue să cadē, când vomū lua în considerațiune, că intrarea despre Rēsăritū, este cu totul nepădită. Nu, gărđile, ce se postéză în fie-care anū la reședința de vară a *Maiestăților Lor*, *Regele și Regina Romānilor* și care anul trecutū aū fostū compuse din Dorobanții seu Curcanii satelor vecine, iar în anul acesta dintr'unū detașamentū de vênători, sūntū nisce *adevėrate garde de onore* și ele la Sinaea aū misiunea numai de a saluta cu respectū și iubire pre *Suveraniū* poporului românū.

Lucru, usitatū la Romāni, dar uimitorū pentru streinī, trebue să fie *preumblările ȓilnice* ale *Maiestăților Lor* prin munții Sinaei. Se duce *Maiestatea Sa Regele Carol I* la casa de vênătore, seu cascadă¹⁾

¹⁾ Casa de vênătore este o construcțiune de lemnu aședată pre muntele Petra-Arsă și făcută în stilū elvețianu, începută de la anul 1876 și mobilată la 1880, cu mobile de artă, sculptate în lemnu, petră și marmură. La drepta acestei case se află cascada, operă de artă, și făcută cu o parte din apă, estrasă din riul Peleş, și la stînga o mică grădiniță de flori.

cum se mai numesce ea, merge singurî pre jos, de multe ori kîar fîrî de adiutantul de serviciu. Merge *Maîestatea Sa Regina Elisabeta* la atelierul seî de lucru, care este aşedatî tot în casa de vî-nătîre, companiînele sîle de cîlătîorie pedestrî nu sîntî, de cît una seî doî din Dîmnele de onîre şi une-ori este însoţîtî numai de D-şîra Doris Hiţ, carea are sarcina a se ocupa de artele frumîse ale Romînilor, de desemnarea costumurilor naţionale, de peisagele mai însemnate ale Ţîrei; kîar în vara acestî anu D-şîra Hiţ a cîlătîritî din ordinul *Maîestîtei Sele Regina Romînilor* prin Oltenia, culegîndî datele necesare şi desemnîndî peisagele cu localitîţile de distincţiune. Eca, în trîsuri generice, modul, cum umblî în Sinaea *Maîestîţile Lor Regele şi Regina Romînilor*, şi în faţa acestei simplitîţi, şi prin mijlocul asociaţiunei ideilor ne vine în minte viîţa artificialî, paza şi duplicitatea, în care sîntî condemnaţi sî trîlîscî cei mai mulţi Domnitori şi kîar Suveranii popîrelor celor mai mari ale Europei civilisate . . . .

Pre lîngî preumblîrile, efectuate, cum am vîgut, în modul celî mai simplu, la Sinaea îşi aî locul şi nisce *acte de distracţiune. Suveranii Romînilor* se distrezî pre platoul din faţa reşedinţei de varî şi împreunî cu poporul lor. Militarii din corpul de gardî, flîcîii şi fetele din satele vecine se adunî pre acestî platou şi aici în prezenţa *Maîestîţilor Lor* desfîşurî chora romanîscî, sub influinţa tonu-

rilor viorei și a cobzei, mânuite de către militari, seî de sătenî. Aici este momentul suprem, când poporul românescî gustă din bunătatea și iubirea *Suveranilor* lui, și când el vede înaintea sa unî *Domnitoru* și o *Domnă*, care dau prețîl celî mai mare tuturor fenomenelor viețîi populare. Militarul se animăză de sonurile instrumentelor muzicale ale poporului, și de multe-orî în cursul jocului se vede alătura cu ofîterul seî. Flăcăii satelor în acestă petrecere se deprindî a simțî, că vieț_a nu este numai o datorie, iar boerii, ce une-orî se prindî la choră, le arată, că *Maestățile Lor* apreciază și iubescî pre toți cetățenii în modî egalî. Fetele, cele de mai multe-orî în choră cu Dîmnele de onîre, se deprindî a cunîsce, că distincțiunea socială la Români constă numai în meritele personale ale fie-căruia, și că fie-care fată, devenindî o dată mamă, este datîre să desvolteze în copilașii seî tîte facultățile lui, pentru ca o dată, meritândî, să pîtî deveni și Ministru al *Regelî Carol I*. Bătrînii, părinții flăcăilor și ai fetelor, judecândî mai mult, sîntî aceia, cariî admiră bunătatea *Suveranilor* lor. Ei nu-și credî okilor lor, că vedî înaintea lor pre *Regele* și *Regina* Țereî lor. Bătrînii cei mai mulți au auzitî de la părinții lor modul, cum se purta Domnitorul fanariotu cu țărănimea, și multî timpî lî-a tremuratî inima de frică, ca nu cum-va acestă bunătate și iubire din partea mai marilor lor să fie-o cursă. Acum însă, după ce chorele de

la Sinaea s'aŭ repetatŭ în mai multe veri, și după ce Țăranul românŭ a avutŭ ocasiunea, ca de mai multe-ori pre vară să aprecieze bunătatea și iubirea *Suveranilor* pentru poporŭ, el a devenitŭ încredătorŭ, și atât el cât și copii lui în toate chainele lor de sărbătore alergă la petrecerea, ce li-o oferă bunătatea domnescă. Românul are unŭ simțŭ naturalŭ foarte desvoltatŭ, și el se sacrifică pre sine însuși pentru persôna, ce-i oferă cea mai mică considerațiune. Ecă cuvântul, pentru care la Plevna țăranul românŭ s'a luptatŭ cu atâta devotamentŭ; și lucrurile aŭ avutŭ succesul sciutŭ, numai pentru că țăranul a fostŭ consideratŭ mai de timpuriŭ de bunŭ și iubitorŭ lui *Suveranŭ* . . . .

Voindŭ să resumămŭ cele, ce amŭ espusŭ aici, și care privescŭ pre viața *Suveranilor* noștri la Sinaea, ne vedemŭ obligați, de a implora grația *Maiestăților Lor*, căci ne-am lăsatŭ în particularități, ce privescŭ mai multŭ pre viața lor de răpausŭ. Dar, *Maiestate*, cunósceți mai bine, de cât mine; căci trăiți în conformitate cu această cunoscință. Omenii mari nu sŭntŭ nici o dată ai lor! Ei cu calitățile, cu care i-a îndestratŭ D-geŭ, aparținŭ în totul poporului lor! . . . Și de aceea, dicemŭ: *fenomenele vieței regale din Sinaca, prin care se manifestă simplitatea și bunătatea, sŭntŭ capabile, de a apropiia pre poporŭ de Suveranŭ, și merită de a fi transmise preste mări și țeri, precum și preste secole în viitorŭ, pentru ca ele să serviască de modelŭ pentru*

toți aceia, cărora D-zeu le încredințează guvernarea popoarelor.

2. *Construcțiunile Sinaei, ce aparținut Maiestăților Lor.* De mult Sinaea, ca multe alte localități din Țera noastră, merita solitudinea omului, dar Providența divină a rezervat decretul său și în această privință *Maiestăților Lor, Regelui Carol I și Reginei Elisabeta.* Domnitorul George Bibescu, precum și Principele Ioan Alecsandru Cuza, au vizitat locurile Sinaei, dar pre timpurile lor în Țera noastră era încă dominantă datina, de a nu se aprecia în de ajuns frumuseța și sublimitatea pozițiilor României. Sinaea pre acele timpuri avea valoarea unui simplu loc muntos, cu o mănăstire de călugări. Astăzi Sinaea a devenit reședința de vară a *Maiestăților Lor*, și ea cu frumusețele și sublimitatea naturei se a atras privirile și ale Românilor și ea le storce în fie-care an sume considerabile, pentru ca la frumusețele naturei să se mai adaugă și frumusețele artei. Dacă se aplică unde-va dicțtorea, că «exemplele Domnilor fac fericirea popoarelor», apoi această dicțtore se aplică mai ales la Sinaea. *Maiestatea Sa Regele*, vizitându, în primii ani ai suirei se pre tronul României, localitatea Sinaea, s'a impresionat de proprietățile acestei localități, a chotărit, ca Sinaea să devină reședința de vară a *Maiestăților Lor*, și pentru acesta s'a dispus, ca pre proprietatea *Maiestăței Sele* de la Sinaea să se construiască mai multe edificii. Înșirându-le aici în

ordinea lor chronologică, noi trebuie să vorbim despre «*casa de vânătoare*», «*dependințele palatului*» și în fine «*palatul regal*».

«*Casa de vânătoare*» este o construcțiune de lemn, făcută în stil elvețian. Ea s'a pus în lucrare la anul 1876, dotându-se cu o mică grădiniță, situată la stânga casei, cu aleile de preumblare în fața casei, și cu o cascadă, carea cade în partea dreaptă a localului. Această casă este așezată la poalele muntelui Petra-arsă și cu o mobilă simplă de lemn, servește astăzi mai mult, ca atelier pentru *Maiestatea Sa Regina Elisabeta*, unde, în tăcerea cea mai profundă a naturei și sub inspirațiunile frumusețelor ei, este predată dilnic cultivării artilor frumoase ale Românilor. În casa de vânătoare, avem informațiuni positive, se lucrează «*Albumul*» peisajelor României cu localitățile ei de distincțiune. Aici se reflectează și se combină moda română a vestmintelor Doamnelor române, care în timpul iernei au a străluci prin saloanele capitalei și ale altor orașe române. De aici țeranca română își primesce regulele, după care ea își completează în frumuseță costumul său. «*Casa de vânătoare*» de la Sinaea este localul, unde se cultivă artile frumoase ale Românilor.

«*Dependințele palatului*» se află așezate pe malul stâng al riului Peleş, și aici suntu și grajdurile celui mai frumos animal al naturei, ale acelui animal, care din timpurile cele mai primi-

tive a însoțit pre omă în resbelă și în pace, ale animalului, pre care românul l'a numit «Cală»; adevă calea vieții lui. Dependințele în ornamente înclină către stilul elvețiană, și ele sântă compuse din locuințe pentru servitorii palatului și din încăperi pentru cai. Curiositatea ne-a împinsă și pre noi, ca să visitămă acestă locală și aici ne-ău impresionată sistema construcțiunei grajdurilor, care, duple cum se ăice, ar fi făcute duple planul grajdurilor imperiale din Viena. Aici, în mijlocul unei curățenii, apropietă fôrte multă de curățenia locuințelor omenescă, și cu o ventilațiune, dăttore de vietă, calul în mulțemirea sa, spune visitorului kiar și celui indiferentă, că «aici ăăsescu adevărata răsplată a ostenelelor, ce depună și eă în profitul omului.» Dependințele sântă construite în anul 1874, și ele ocupă ună spațiă de mai mulți metri pătrați.

«*Palatulă regală*» de la Sinaea s'a începută a se construi în anulă 1875 și în vara viitoare este cu totul terminată. Lucrarea, începută în anul citată, n'a fostă întreruptă, de cât în anii 1877 și 1878, când *Maiestățile Lor* erau cu totul predate grijilor resbelului. Terminându-se resbelul turco-ruso-română, construirea palatului a reîncepută și sântă tôte dispozițiunile luate, ca în anul viitoră să pôte ospitaliza pre *Maiestățile Sele* cu suitele Lor. Palatul reședinței de vară de la Sinaea este situată pre o rădicătură a muntelui Pétra arsă și cuprinde ună

spațiu de două mii cinci-sute metri pătrați. Planul primitiv al palatului a fost la început mult mai mare, dar în urmă s'a constată, ca terenul muntelui Pêtra arsă, nu este propriu pentru greutatea mai mari. Solul muntelui fiind compus din petre mărunte, amestecate cu nisip, nu îndură presiuni mari, și acesta a motivat reducerea dimensiunilor planului. În totu cazul palatul și astăzi este foarte măreț și el reprezintă prin combinațiunile liniilor, ce-l compun, stilul arhitectonic și ornamental al Elvețienilor cu înclinațiuni către stilul gotic reformat. Palatul are forma unui patru-later, unde latura despre Mădă-și este deskisă. În lăuntru are două etaje și cuprinde șapte-deci și două încăperi, din care patru saloane și șase-deci și opt camere cu coridoarele, antreurile și scările necesare. În genere palatul este măreț și demn de *Regele și Regina Românilor*, și el este merit, de a da impulsione Românilor, ca să scie a-și valora cu mai multă prețu frumusețile patriei lor.

III.

Prerogativele guvernelor române, acordate Sinaei.

Sinaea, după cum am văzut, întrunește două condițiuni, în virtutea cărora și guvernele Țerei n'au putut să rămână indiferente față cu această localitate. Încă de pre timpul Domnitorului George Bibescu, Sinaea a fost apreciată, ca calea cea mai scurtă, ce unesce Occidentul cu capitala Țerei. Mai pre urmă, acest considerent a fost rădicat de

către Imperiul Austro-Ungar, și în convențiunea, elaborată pentru unirea căilor noastre ferate de Sud cu căile ferate austriace, și noi cu toții scim, că unirea căii ferate Vârciorova s'a admis de Austria numai cu condițiunea, ca căile ferate austriace să se uniască cu cele românesce și pre la punctul Predel. De aici la Sinaea avem de notat *doe căi de comunicațiune*, pre care noi le considerăm, ca prerogative, acordate de guvernele Țerei Sinaei.

Apoi luându-se în considerațiune, că Sinaea devine reședința de vară a *Maiestăților Lor*; și mai observându-se, că atât Eforia Spitalelor civile din București, cât kiar și particularii își impun totu feliul de sacrificii, pentru ca această localitate să devină din ce în ce mai avută și mai corespunzătoare cu necesitățile vieții; Țera, apreciându aceste considerațiuni și prevădându și viitorul strălucit și apropiet al Sinaei, dotează această localitate cu mai multe *imunități seu prerogative*, care tote concurg, ca Sinaea să devină o localitate de o considerațiune particulară pentru Români.

1. *Căile de comunicațiune*. Până la anul 1846, Valachia pre drumul Brașovului nu avea nici o cale de comunicațiune sistematică, deși Români din toate timpurile și locurile au fost în legăturile cele mai strânse cu Brașovul ¹⁾. Tradițiunea ni-a conservat,

¹⁾ Brașovul, orașu locuit de Români și la granița Transilvaniei despre Valachia, a fostu forte de timpuriu în legături comerciale cu Români din ambele Țori ale Regatului. Aceste relațiuni au

că comunicațiunea cu Austria pre la Brașovul se efectua pre cărări strimte și numai cu cal. Cu edificarea Bisericei celei mari din mănăstirea Sinaea, Domnitorul Valachiei, George Bibescu, a vizitat Sinaea și tot cu această dată se condiționează și înființarea șoselei naționale Ploesci-Brașov și putemă dice și a primei șosele din Valachia. Aru fi fostu o neglijență prea culpabilă; s'ar fi pututu asemenea domniile naționale ale Valachiei cu cele fanariote; decă Brașovul, în fața unor asemenea relațiuni continue și importante, nu se unia cu capitala Terei printr'o cale sistematică, ce ar fi pututu înlătura dificultățile comunicațiunei, și ar fi prezentatu Românilor posibilitatea, de a uni și mai mult legăturile lor cu Brașovul și prin Brașov cu Occidentul Europei întregu. Pre la Brașov, boerii Cantacuzinesci ș'aū scăpatu viața de persecuțiunile Domnilor din seculul al XVII-lea; pre la Brașov toți boerii români ai seculului al XVIII-lea își găsiu adăpostul față cu furia Domnitorilor speculanți și lacomi ai Fanarului; și totu prin Brașov Românii de la 1848 au făcutu cunoscutu Europei naționalitatea și păsurile lor politice. Pre longă aceste, calea dintre Ploiești-Brașov întrunia, ca și calea dintre Focșeni-Roman, tote

---

datu nascere la clasa de neguțători români, cunoscuți în România și pînă astă-di cu numirea de Brașoveni, adică neguțători, carii speculează mai ales cu uneltele de feru, întrebuințate în viața casnică și agricolă a Românilor. În Moldova specialminte, Românii, vecsați de neadevărurile și falsurile neguțătorilor brașoveni, au creatu termenul de brașove, sinonim cu neadevărul, minciuna.

condițiunile unei efectuări ușoare, care în resulsatū să presinte și o cale, plăcută pentru călătorū. Aici calea de comunicațiune se putea face numai pre valea Prachovei, precum cea din Moldova s'a făcutū pre valea Siretului. Frumusețele naturale ale văilor Prachovei dispensa pre arhitecți de ori-ce infrumusețare a căei și aici materialul de construcțiune al șoselei se află la îndemāna lucrătorului. De aceia vedemū și pēnē astă-dī, că șosēoa Ploiești-Brașov este una din șoselele cele mai bine așternute ale Romāniei și frumusețele naturale ale căei întrecū cu mult frumusețele artei, pre care le întâlnește cine-va pre șosēoa dintre Focșeni-Roman. Aici natura i-a oferitū omului planitatea locului, cu fertilitatea șesului Siretū, reclamāndu-i arta numai in ce privesce infrumusețarea căei; pre calea Sinaea însă i'a dispensatū de grija pentru infrumusețarea căei, dar i-a reclamatū arta in cea-ce privesce soliditatea căei, obligāndu-lū, ca să o întăriascē cu arcade și lucrări de artă, care se observă la totū pasul. Da, *șosēoa Ploiești-Brașov este una din șoselele cele mai artistice ale Țerei*, unde natura singură a îngrijitū de infrumusețarea căei.

Calea ferată Ploiești-Predel este al doilea mijlocū de comunicațiune al Romāniei cu Sinaea și al Sinăei cu streinătatea. Acēstă cale, începēdū ase construi in 1876, ea a fostū terminată la 1879 și de cānd a fostū pusă in circulațiune, ea servesce nu numai ca calea cea mai scurtă de unire a Țerei cu strei-

nătatea, dar cu apropierea ei de aerul celu curatu și de natura cea sublimă a Sinaei, ea servește și ca locu de distracțiune pentru capitală. Construită pre albia Prachovei, calea ferată Ploiești-Pedel este linia, carea de la Ploiești pene la Orăștii percurge șesul Prachovei, iar de aici intrându în munții, nu părăsăște albia Prachovei penē la Sinaea, percurgându distanța acesta când pre dreapta, când pre stânga riului. Acestă cale ferată la noi este aceia, carea a reclamatu cele mai multe lucrări de artă la construirea și kiar pentru întreținerea ei. Numai pre acestă cale ferată românească călătorul întâlnește două tuneluri, din care celu întâiu în mergerea spre Sinaea reclamă cu trenul o călătorie de două minute și mai bine. Fiindu calea ferată Ploiești-Predel construită în modul celu mai artificialu, și pre albia Prachovei, a căria unde și împrejurimi farmecă privirile pene și ale ómenilor celor mai indiferenți; de altă parte, guvernul instituind pre acestă cale trenuri de plăcere; locuitorii capitalei, precum și ai Ploieștilor, pentru unu prețu redusu la jumătate, și într'unu timpu de celu multu 4 $\frac{1}{2}$ ore, suntu puși în pozițiune, de a skimba aerul orașelor cu celu de munte, de ase bucura de frumusețele călătoriei pre acestă cale și în fine de a vedea Sinaea, locul încântătoru și devenitū astă-đi celu mai popularu. Instructe trenurile de plăcere pentru Sinaea numai de doi ani, noi nu esagerămū când vomu afirma, că Sinaea a rămasu nevizitată

numai de locuitorii infirmi ai Capitalei și reduși la estrema sărăcie. Numai într'o singură Duminică din vara anului curentă trenul de plăcere din București a transportat preste 2000 persoane la Sinaea. Acastă linie, deși duple cum se dice, ar reclama din partea Statului cele mai multe keltueli de întreținere, noi însă avem convicțiunea, că transitul cel mare, făcut pre această cale, acopere nu numai keltuelele, dar lasă și escedente considerabile. Eca cuventul pentru care noi în această descripțiune a stărei actuale a Sinaei privim la calea ferată Ploiești-Predel nu numai, ca la un mijloc de comunicațiune, dar și ca la o prerogativă, acordată de guvernul Țerei Sinaei; adecă, sacrificându-se mai multe spese de construcțiune și întreținere, să se aibă în rezultat rădicarea Sinaei și desvoltarea ei tot mai mare.

2. *Prerogativele Sinaei.* Ajunsă Sinaea a fi reședința de vară a *Maiestăților Lor*; avându doă căi, din care cea ferată inlesnesce într'un mod uimitor comunicațiunea; dispunându de un aer pur și de nisce frumuseți naturale atrăgătoare; Sinaea mai întâi a impus Eforiei Spitalelor civile din București sacrificii considerabile, și particularilor o considerațiune specială, iar guvernelor Țerei li-a smuls mai multe prerogative. Cea întâia prerogativă din partea guvernului Țerei, acordată Sinaei, a fost rădicarea ei la rangul de comună urbană. Făcându-se din partea Eforiei mai multe construcțiuni mari și forte bine aranjate; venind în ajutorul

Eforiei și mai mulți particulari cu construcțiunile lor alese; Sinaea devenise unu orașu prin sine însuși, și guvernul Țerei de la 1880 Aprilie 8, n'a făcutu, de cât pre calea legală a confirmatū aspirațiunile Sinaei și ale locuitorilor ei. O dată acordată acéstă prerogativă, celelalte aũ trebuitū să urmeze de sine. Și Sinaea astă-đi se bucură de o *stațiune telegrafico-postală*, de o *scólă urbană*, și în curënd are să posedă și unū *spitalū comunalū*, care are a fi aședatū în patru-laterul din față alū mōnăstirei Sinaea. Și Sinaea, duple opiniunea nōstră, în față ușurințelor comunicațiunei și a celor cincī-deci de pogōne pāmēntū, acordate de către Eforie locuitorilor, ce s'ar aședa din noū în acéstă comună, ar deveni în curënd fōrte populată, decă s'ar organiza a avea unul sēu doē bālciuri pre anū, unde locuitorii munților Prachovei și-arū putea desface producțiunile industriei lor; și decă, de altă parte, Sinaea cu ferestraele, de care dispune, precum și cu acele, ce s'ar mai institui în munți, prefăcēndū bradīi seculari ai Bucecilor în kerestea, arū deveni unū centru de lemnărie, de unde comercianții Bucureștilor și ai altor orașe și le-ar putea procura cu cea mai mare ușurință. Și cu tōte că nu suntemū industriali prin ocupațiune și în acéstă ramură putemū fi priviți, ca celū mai profanū, mai ales ca și posițiunea socială ni crează o asemenea stare, dar Mântuitorul lumei a încurajatū spiritul umanū, dāndū atențiune pēnē și pruncilor, și în reflecșiunile nōstre asupra

Sinaei ni vine în minte și această idee. Ore fabrica de kibrituri din București și specialminte atelierul de făcutu bețele, n'ar fi mai nemerit să se strămute la Sinaea, unde lemnul este în abundență, iar brațele sătenilor din comunele vecine s'ar oferi fabricei cu unu costu redusu, mai ales în timpul de iarnă? Această instituțiune și altele de felul ei s'arū putea institui la Sinaea, și locuitorii, așezați aici pre teritorul, oferitū de Eforie, ar avea în permanență mijlôcele de subsistență, și nu ar fi reduși, ca astă-di, la pozițiunea, de a dori venirea mai curendă a verei, pentru ca să pôte și ei găsi de lucru și astū-feliū să-și pôte duce viața. Supunendū aceste opinii la apreciațiunea guvernului și a personelor competente, noi înkeiemū acestū capitul cu credința, că *Sinaea, bucurându-se de prerogativele, ce i-au acordatū guvernele Țerei de penē acum, are necesitate de o solitudine particulară din partea Țerei și a ômenilor de acțiune.*

IV.

Solicitudinea Eforiei pentru Sinaea. Eforia Spitalelor civile din București, și specialminte *Principalele Dimitrie Ghica*, sufletul Eforiei, are onôrea distinctivă față cu starea actuală a Sinaei. Nu voimū prin acesta să diminuāmu meritele și solitudinea, ce o depunū în profitul Sinaei D-nii Gr. C. Cantacuzino și generalul Davila, omul celū mai popularū din România. Dar voimū numai să stabilimū veri-

tatea, că *Principele Dimitrie Ghica* regulat în fie-care zi orele de dimineață și le are consacrate pentru sollicitudinea Sinaei. Ori-ce călătoru la Sinaea îlă pōte vedea în fie-care zi și la anumite ore în pavilionul de longă locuința sa din Sinaea, unde cu superiorul mōnăstirei, cu arhitectii, inginerii și cu diferite persoane se consultă asupra planurilor și măsurilor de luatū pentru îmbunătățirea Sinaei; pentru ca în urmă, împreună cu colegii sei în Eforie, să găsiască mijlócele de sacrificatū, în cât Sinaea în fie-care anū să devină tot mai frumoasă și mai avută. Dar să studiemū în modū mai specialū actele Eforiei, față cu Sinaea: fiind că din acesta are să resulte cunoșcerea mai de aproape a stărei actuale a mōnăstirei Sinaea, a stabilimentelor, proprii ale Eforiei, și în genere a sacrificiilor, făcute de Eforie, pentru prosperitatea Sinaei.

1. *Starea actuală a mōnăstirei Sinaea.* Cu secularizarea averilor bisericesci, mōnăstirea Sinaea a intratū sub controlul și îngrijirea Ministerului de Culte, fiindu clasată între mōnăstirile de clasa III-a. Această stare de lucruri a duratū pēne la anul 1864 Noemvrie 1, când mōnăstirea Sinaea cu tōtă averea ei a trebuitū să cadē, conform stipulațiunilor Spătarului Michai Cantacuzin, sub administrațiunea Epitropilor de la Colța, adecă a Eforiei Spitalelor civile din București. Această reîntorcere a mōnăstirei Sinaea sub administratorii ei legali a fostū avan-

tajosă atât pentru mănăstire, cât kiar și in genere pentru localitatea Sinaea.

Și in adevărū, mănăstirea Sinaea, privită mai întâiū ca construcțiune, este astă-đi fôrte bine întreținută. Eforia Spitalelor civile, luândū administrațiunea averilor și îngrijirea mănăstirei, a făcutū mai întâiū, ca veniturile moșilor mănăstirei să fie crescute intr'unū modū simțitorū și in privința administrațiunei a respectatū prescripțiunile fundatorului, făcendū, ca acaretele mănăstirei să fie bine întreținute și kiar asigurate contra incendiului. In puține mănăstiri, întreținute de Statū, se va putea observa acurateța întrețineriei acareturilor, ca in mănăstirea Sinaea. Nici cea mai mică urmă de stricăciune nu pôte visitorul să găsiescă, atât la acoperișurile Bisericii și ale caselor, precum și la zidiurile lor. Totul este îngrijitū in modū particularū, și nu ca o avere publică. Eforia privesce la acaretele mănăstirei, ca la avutul ei, ce trebuesce crescutū și nu ruinatū, ficsândū anualū keltueli de întreținere; iar starișul actualū, părintele Archimandritū Germano Vălenu, îngrijesce de avutul mănăstirei, ca de averea Domnului, și tôte acțiunile de întreținere ale acaretelor mănăstirei se esecută cu consciință sub controlul divinităței. Acestū modū de îngrijire, făcutū in numele Domnului și pentru Domnul, ni-au transmisū preste secole cele mai multe din mănăstirile romănesci in stare prosperă, și a impusū și îngrijitorilor mănăstirei Sinaea, ca

nu numai să întrețină în stare bună mosceniirea primită, dar să o și crească, adăugând-o cu aceea, ce s'a crezut necesară și indispensabilă.

Mănăstirea Sinaea, e prea adevărat, se află încunjurată cu isvóre și riuri, abundente în apa necesară omului; dar s'a crezut, că este mai bine a se alimenta curtea mănăstirei cu apă mai în apropiere, și de aceea în anul 1880 Eforia a depus sumele necesare, ca să se aducă pre olane de tuciu din munte unu isvoru cu apă foarte bună și abundentă, carea, concentrată într'unu rezervoriu, să se di-tribue la fontăna din sala de mâncare a părinților, (trapeză)¹⁾ la cuchne și la cele două fontăni din ambele curți ale mănăstirei. Acesta este unu adausu la acarele mănăstirei Sinaea, făcutu cum amu disu în anul 1880 de către Eforia Spitalelor civile și prin îngrijirea starițului actualu.

Intorcându privirile noastre și asupra disciplinei și a vieții monachale din mănăstirea Sinaea, trebuie să recunoșcem, că aici s'au respectat toate prescripțiunile Spătarului Michai Cantacuzin, stipulate prin Aședământul seu. Stariții se alegu de către părinții mănăstirei și decă starițul actualu nu este cu metania din mănăstirea Sinaea, apoi el este aședat aici încă din tinerețe și a sacrificat o mare parte din viața sa în calitate de economu al mănăstirei Sinaea. Persónele, atășate la serviciile

¹⁾ Τράπεζα este vorbă grecescă și însemnează mai întâiu masă, iar în viața monachală sala de mâncare.

eclesiastice, sîntu: Superiorul cu trei preuți, unu Ecclesiarchu, unu Confesoru, unu Diaconu cu patru cantareți și doi paraclisieri, iar omenii, atașați la serviciile curței și ale mănăstirei în genere, sîntu în astu-feliu de numărü, în cât se pôte întreține curățenia cea mai recomandabilă a curței și a împrejurimilor mănăstirei, și tot-o-dată se pôte avea și vieța kinovială a părinților mănăstirei. Adecă, cei 20 părinți ai mănăstirei Sinaea și cu personalul de serviciu își primescî îmbrăcăminte și nutrimenul din bugetul Eforiei, disposându-se ca masa părinților, conform prescripțiunilor Aședementului, Duminicile și în Serbători să se aibă în comunu, și anume în trapeza mănăstirei, iar în dîilele de lucru prin kilii, unde părinții de astă-dî, precum sichastrii de odată, își primescî ratiî de îndestulare din kelarul și cuchnea mănăstirei. Acastă regulă de îndestulare a mănăstirei Sinaea se pôte avea numai în viitutea sumei bugetare, alocate prin bugetul Eforiei pentru chrana părinților, și care sumă în vedere cu scumpetea, ce domină pîetele nostre de astă-dî, este rădicată la unu leu nou pre dî pentru fie-care părinte. In genere vorbind, *mănăstirea Sinaea este foarte bine întreținută, ca localu și vieța monachală*, și acesta mulțamită îngrijirei Eforiei și okiului veghetorü al *Principelui Dimitrie Ghica*.

2. *Construcțiunile Sinaei, datorite Eforiei*. Eforia Spitalelor civile din Bucuresti merită și mai multă stimă din partea națiunei, când ne gîndimü la con

strucțiunile Sinaei. Făcându din Sinaea o comună, rădicată mai în urmă la rangul de comună urbană, Eforia i-a construit o capelă cu cimitirul respectiv, situat pre o rădicătură a malului Prachovei, i-a făcut un local propriu pentru Primărie, trei oteluri mari pentru vizitatori, din care cel al treilea cu 90 încăperi este o construcțiune foarte mare și frumoasă, în stilul clădirilor moderne și care în vara viitoare va putea fi pusă la dispozițiunea publicului. Pentru inlesnirea locuitorilor Sinaei, precum și a vizitatorilor ei, Eforia a pus de s'a făcut un local de piață cu o măcelărie, compus de o cam dată din încăperi, construite din lemn. Am arătat mai sus, că Eforia Spitalelor civile din București face toate sacrificiile, pentru ca Sinaea să devine în curând o localitate, care să ofere vizitatorului toate comoditățile vieții, dar ea tinde, ca Sinaea să ajungă a fi și o statitiune balneară și kiar pentru suferinții omenirei. Făcându un stabiliment de hidroterapie, încă din anul trecut, și punendu la dispozițiunea vizitatorilor băi atât calde, cât și reci, Eforia a făcut studiile necesare și a pus să se lucreze și divisul, duple care s'ar putea aduce în Sinaea și o apă minerală. Sondagele au dat în rezultat, ca, pre lungă Predel, să se găsiască o apă iodată, iar omenii specialiști au propus Eforiei un sacrificiu de 60,000 lei noi, pentru ca această apă să fie adusă în Sinaea pre olane de sticlă. Acesta, se înțelege, pentru a nu se altera proprie-

tățile apei și Eforia, se dice, că sub influința *Principelui Dimitrie Ghica*, se ocupă de veniturile și sumele necesare pentru realizarea și a acestei idei. Eca și aici cuventul, pentru care noi am repetat de mai multe ori, că Eforia Spitalelor civile din București face toate sacrificiile, ca cu edificiile și construcțiunile Sinaei să rădice această localitate și să face din dinsa unu centru de viață, unde omul să găsiască totă comoditatea, și sănătatea și unde okiul lui să se încante de frumusețele naturii și ale artei omenesci.

3. *Sacrificiile Eforiei, față cu Sinaea.* Pre lungă edificiile enumerate mai sus ale Eforiei, care edificii, reclamându keltueli de construcțiune și întreținere, potă să aducă acestei case cu timpul și nisce venituri, trebuie să arătăm aici și actele Eforiei Spitalelor civile din București, care au caracterul, de a mări Sinaea și a o face prosperă și tot-o-dată care impună Eforiei nisce adevărate sacrificii. Eforia Spitalelor civile din București a observat, că orașul Sinaea cu edificiile Eforiei și ale particularilor, cu Palatul regal, întrunesc toate condițiunile unei localități, carea în timp de vară este foarte animată, și represintă viața umană mai în toate ramurile ei. Acesta nu era de ajuns. Viața animată și condusă de interes, trebuie, ca într'unu oraș să fie permanentă și interesele varii ale industriei, agriculturii și comerțului, precum și ale altor ocupațiuni sociale trebuie să presinte omului afaceri de toate

dilele. Astă-feliu numai fiindu lucrurile, omul este atrasu către unu centru de viețuire seu altul, și orașele în nisce asemenea condițiuni se populează, se măresc și se înfrumusețază, ficsându pre ómeni la localitate. La Sinaea agricultură nu se pòte face, din cauza strimtoarei și a înălțimei terenului; industria lipsesce, fiindu că omul nu și-a dat încă comtă precisu de producțiunile munților Sinaei și de usul lor; comerțul este limitat numai la trebuințele de di ale omului; și cele-l'alte ocupațiuni ale omului suntu timpurale și condiționate cu construcțiunile, ce se rădică în fie-care vară la Sinaea. In genere vorbindu, *populațiunea orașului Sinaea este o populațiune mai mult flotantă și compusă pene acum cea mai mare parte din streini.*

Eforia Spitalelor civile în București se vede, că a înțelesu acestu lucru. Ea și-a dișu, pentru ca să facemū din orașul Sinaea unu centru de vieță crescendū și progresandū, este necesarū, ca aici să avemū o populațiune ficsă și permanentă; trebuie să punemū basa suburbiilor Sinaei. Și cu acestu scopū, credemū noi, Eforia a oferitū cinci-deci pogone de locū, care să fie distribuite gratis locuitorilor, ce ar voi să se așede în Sinaea. Măsura acēsta din partea Eforiei este fòrte nemerită. Ea, cu timpul mai crescendu-se, și adăugandu-se și cu materialul de construcțiune, datū iarăși gratis, va fi în stare, de a atrage mai mulți locuitori, carii se vorū decide de a popula Sinaea. Dar trebuie

să fie bine constatat, că omul se poate atrage de frumuseţele naturei, se poate strămuta într'o localitate, când lui i se oferă locuinţa, nu se poate însă ficsa în acea localitate, nu poate deveni locuitorul ei permanent, decât nu i se presintă mijloce suficiente spre subsistenţă, decât nu are o ocupaţiune productivă, carea să-i aducă mijlocele de viaţă, plus un excedent, capabil de a-l atrage şi a-l reţine. Românul în înţelepciunea sa populară ştie: «gura scote pre omul din casă». Şi necesităţile vieţii pot face pre omul să părăsiască locuinţa sa nu numai pentru un timp, dar şi pentru tot-de-una¹⁾. De aceea înkeiem această materie, constatându, că Eforia Spitalelor civile din Bucureşti *a făcut multe şi mari sacrificii cu Sinaea*, dar ei, pentru mărirea Sinaei, îi presteau şi alte sacrificii, în virtutea cărora, atrăgându populaţiunea la Sinaea, să-i presinte şi mijloce pentru viaţă. Eca condiţiunile oamenilor de inicitivă, şi ei, cunoscându prezentul şi prevădendu viitorul, se bucură, că numele lor sînt scrise în cartea vieţii omenesci şi divine....

---

¹⁾ Acesta este e veritate, probată şi a posteriori. Noi înşine am vădutu în Rusia de Sudu sate întregi, construite din ordinul Imperatorului tuturor Rusiilor, Nicolau Pavlovici, pentru Ebrei şi dotate cu moşii foarte întinse, dar pre la 1863 rēduse la o stare de pustietate completă. Causa era nu lipsa de locuinţă, şi nici lipsa de pământ şi fertilitatea lui, dar numai lipsa de condiţiuni ale vieţii, proprie poporului evreesc. Lipsia comerţului, singura ramură, la care a Ebrei se dedeau şi care singură este în stare, de a ficsa la o localitate.

V.

Concursul particularilor, față cu Sinaea. Față cu inicitiva, luată de *Maicestățile Lor* în privința Sinaei; și pre lungă sacrificiile Eforiei pentru înavuțirea și înfrumusețarea acestei localități; particularii au contribuit foarte mult, pentru ca Sinaea să se populeze și să aibă mai multe vile frumoase și bine construite. La Sinaea, ca pretutindenea în toate actele mari omenesci, ca și la Cartagena oarecând, inițiativa se poate considera, ca motivul acțiunii, iar actul se determină numai cu concursul particularilor. De la conlucrarea acestora, cari reprezintă mulțimea și de la sacrificiile lor, care compun masa capitalului, depusă pentru formarea unui oraș, depinde splendoră și mărirea orașelor. Judecându și pre Sinaea duple aceste legi ale formațiunii fie-cărui centru de locuință omenescă, trebuie să recunoștem, că particularii n'au rămas indiferenți față cu inițiativa Didonilor Sinaei, au corespuns la așteptările Eforiei Spitalelor civile din Bucuroști, și și-au impus sacrificii, în virtutea cărora Sinaea a devenit mare, nu prin mulțimea locuitorilor, dar prin splendoră construcțiunilor și notabilitatea proprietarilor acestor construcțiuni. Mai toți notabilii Țerei române posedă aici proprietăți, și cu construcțiunile de pre dinsele formăză orașul Sinaea. Și noi aici întorcându privirile noastre asupra concursului, depus de particulari pentru formarea orașului Sinaea, vom

observa: 1 *Posițiunea orașului Sinaea*, pre care se află situate vilele particularilor, 2 *Genul de construcțiune al acestor vile* și 3 *Proprietarii*, cărora le aparțin.

1 *Posițiunea orașului Sinaea*. Aședat spectatorul la porta despre Mădă-di a patru-laterului, ce compune curtea a doia a mănăstirei Sinaea; și avându în fața sa Răsăritul sórelui, la dreapta Mădă-di și la stânga punctul cardinală, numit Mădă-nópte; are situațiunea orașului Sinaea, care se desfășură pre clina muntelui Furnica, începându de la Mădă-nópte se întinde spre Mădă-di și se lasă spre Răsărită penă în albia riului Prachova. În această parte se află toate construcțiunile Eforiei, precum și vilele particularilor, esceptându vila *Principelui Dimitrie Ghica*, care vine la stânga spectatorului, aședat în posițiunea de mai sus, și spre Mădă-nópte de la întinderea cea mare a orașului. Esprimându-ne și aici în termină generici, stabilim, că *orașul Sinaea este situat pe colina muntelui Furnica cu tendință de întindere spre Mădă-di*.

Aici trebuie să adăugăm, că palatul regală nu este aședat pre muntele Furnica. El, duple cum am arătată mai sus, este situat pre muntele *Petra arsă*, dincolo de riul Peleş și prin urmare separat de oraș și tot-o-dată spre Apusă de la posițiunea orașului Sinaea.

2 *Genul construcțiunilor* din orașul Sinaea se pôte ficsa, avându-se de basă stilul romanic modernă,

cu ornamentele elvețiene. Tote clădirile, care au destinațiunea, de a servi ca vile de vară ale particularilor, suntu nisce construcțiuni curat-elvețiene, mai ales decât întorcemă atențiunea noastră particulară asupra ornamentelor de lemn, ce le înfrumusețază. Construcțiunile însă cele noă ale Eforiei și mai ales otelul celū mare, care se construesce acum, este de stilul romanicū modernū. Insuși palatul regalū, duple cât putemă judeca și noi în această materie, întrunesce acestū genū de construcțiune cu înclinațiunii către stilul goticū renăscutū. Cu modul acesta ne resumămū, stabilindū, că *orașul Sinaea se compune din construcțiuni de o arhitectură romanico-gotică cu ornamente elvețiene.*

3 *Proprietarii construcțiunilor din Sinaea suntu,* cum am disū, cei mai mulți dintre notabilii Țerei romānesci. Primul rangū și aici, trebue să o recunoscemū, ilū ocupă *Principele Dimitrie Ghica.* Posedāndū una din vilele cele mai mărețe și mai bine situate ale Sinaei, Principele n'a cruțatū nici unū sacrificiū, pentru ca proprietatea sa să fie bine construită, frumoasă și dotată cu totū, ce este propriū și necesarū unei locuințe omenesci, când omul se decide pentru o vieță recreătore. Fiindū locuința cea mai apropiată de mōnăstire, și situată în fața unuia din otelurile Eforiei, vila *Principelui Dimitrie Ghica* este aședată în mijlocul unei grădinī, ce încunjurā casa. Curățenia și ordinea suntu proprietățile

distinctive ale acestei vile, și ele impresionează pre fie-care visitor al Sinaei.

Trebue, dupe opiniunea noastră, să punem aici vila *generalului I. Florescu*. Noi distingem, decât nu ne înșelăm, că Domnul general la formularea planului vilei se a avut în vedere, ca construcțiunea pentru locuința de vară a sa și a familiei se, să întruniască și scopul. de a realiza divisa *Maiestății Sele Regelui*: «Nihil sine Deo» și de a reprezenta tot-o-dată și locuința vekiului boer românesc. Intre încăperile vilei, D. general a destinat o parte din locuința sa pentru a servi, ca capelă, seu casă de rugăciune, și cu acesta s'a desbrăcatu de dreptul de proprietate privată, introducându în casa sa dreptul public. Ori ce casă de rugăciune, decât posedă un altar pentru sacrificiul cel fôr de sânge al creștinismului, este o proprietate publică și D. general, vorbind în sens canonic, n'a putut să aibă preutul capelei se, decât cu consimțimentul Metropolitului Primat, în a căruia diecesă cade și capela din cestiune. Asupra acestui fapt noi ni permitem reflecșiunea, că D. general I. Florescu, cu introducerea capelei în vila sa, a făcut un act de abnegațiune, față cu direcțiunea interesantă a seculului, în care trăim, și un act de cea mai mare considerațiune pentru religiunea poporului românesc, care este și religiunea familiilor boeresci române.

Alături cu aceste două proprietăți, care trebuie să atragă atențiunea fie-cărui visitor al Sinaei, cu o dosă de curiozitate, notăm vila Domnului Eforu Gr. C. Cantacuzin, precum și dorința Domnului Eforu Davila, de a-și construi în Sinaea o casă de locuit. Apoi trebuie să adăugăm vilele D-lor Gr. Suțu, V. Boerescu, a Colonelului Costescu, a D-omnei Paulina Crețulescu, a D-lui Guilox și ale altor persoane, care s'a-și grăbit, de a răspunde la inițiativa *Maiestăților Lor* și care în număr de 29 construcțiuni, au format orașul, numit Sinaea.

Făcendă în fine o privire generală asupra stărei actuale a Sinaei, trebuie să recunoștem, că Sinaea a devenit *reședință de vară regală* numai din inițiativa *Maiestăților Lor*. Ea corespunde necesităților vieții omului numai *în urmarea sacrificiilor Eforiei*. Și a devenit *un oraș* cu concursul particularilor, cari s'a-și grăbit a corespunde impulsiei, venite de sus. Când însă unim toți acești agenți activi ai Sinaei la un loc, noi descoperim, că *Sinaea are și un viitor mare*.

Concluziune generală. Sinaea secolelor precedente, locul sălbatăciunii și codrii cei străbătuți numai de făcătorii de rele, se sântesce pentru prima dată de către sicheștii Românilor naintea secolului al XVII-lea. Pietatea creștină, sub forma vieții monachale regulate și bine precisate, se introduce

aici de Spătarul Michai Cantacuzin, cu finele acestui seculu, continuându-se acesta pănă în prezentu. Când în fine Prevedința divină a dispusă, ca Sinaea să devină și unu centru de civilizațiune al Românilor, atunci *Aleșii națiunei; Maietățile Lor Carol I și Elisabeta, Regele și Regina Românilor*, s'au supusă decretului divină și au luată inicitiva. Românilor, acum nu li prestă, de cât a imita pre iubiții lor *Suverani*, a le realisa dorința și a face din Sinaea o localitate demnă de o națiune, ce trebuie să aibă aspirațiuni mai înalte.

(FINE)

TABELA MATERIILOR

cuprinse și dezvoltate în această operă.

	Pagina
1. <i>Dedicațiunea</i>	V
2. <i>Prefața</i>	VII

ISTORIA SANTEI MONASTIRI SINAEE

Epocha pre-istorică.

I. Inceputul vieții monachale în munții Buceci	3
II. Numirile santei mănăstiri Sinaea	7

Epocha Spătarului Michai Cautacuzin.

I. Persoana fundatorului	23
II. Construcțiunile santei mănăstiri Sinaea	27
III. Patronii și chramurile Bisericilor din mănăstirea Sinaea	38
IV. Organizațiunea santei mănăstiri Sinaea	44
V. Îndestrarea santei mănăstiri Sinaea	61
VI. Confirmarea fundațiunei	71
VII. Stăriții:	77
1. Nicodim 78, 2. Dionisie 84, 3. Mitrofan 90, 4. Partenie 92, 5. Nifon 95, 6 și 7. Visarion și Isidor 101, 8. Damas- cen 105, 9. Justin 109, 10. Ioasaf 116, 11. Paisie 125, 12. Onufrie 137 și 13. Germano 141.	

Epocha actualității.

	<u>Pagina</u>
I. Capitul introductiv	144
II. Rolul <i>Mărestărilor Lor</i> față cu Sinaea	147
III. Prerogativele guvernelor române, acordate Sinaei	160
IV. Solicitudinea Eforiei pentru Sinaea	167
V. Concursul particularilor față cu Sinaea	176
Concluziune	180
